

magyar

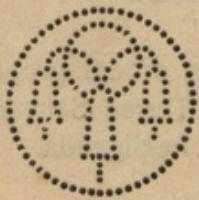
LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1920.

A dományok az Emericanum részére	7
Adományok a nyugdijasok részére	37, 54, 66, 72, 76
Aëronautarum patrona B. M. V.	50
Alapítványi hivatal 1919. évi számadásai	42
Amerikai csomagakció	54
Anyakönyvek ügyében miniszteri rendelet	52
B adacsonyi Adamus	71
Balog Josephus	71, 78
Battyányi Adalbertus	64
Bálind Franciscus	37
Bán Ludovicus	71
Berta Ludovicus	72
Bérmálás	39
Bótz Josephus	75
Bödy Carolus	64
Böjti fegyelem	3, 78
Böjti szózat	9
Braun Stephanus	71
C oncursus pro parochia: Viljevo, Babarcz, Bár, Várdomb, Szászvár, Mőzs	36, 52, 63
Congregatio Rituum: De missa votiva sol. SS-mi Sacr. vel de Pace	
omittenda in Oratione XL horarum die commem. OO. FF. DD.	67
Cooperatorum salarium	35, 63
Családlapok kiszolgáltatása	53
Cserta Joannes	71
D ecretum S. Congreg. de discipl. Sacram.: de speciebus SS. Euch.	43
Decretum S. Congr. S. Off.: de coalitione sacerd. bohem. damnata	34
Directoria anni labentis conservanda	70
Direktoriumi költségek	6
Disciplina ieunii et abstinentiae pro a. 1920. et 1921.	3, 78
Domosvay Ludovicus	37
Döbrőssy Aloysius	64
Drewek Felix S. V. D.	30, 37
Dubium circa indulgentias litaniis marial. adnexas	50, 77
Dubium circa solemnitatem sacrat. Rosarii	50
E berhard Josephus	78
Epistola apostolica de fide cathol. per orbem propaganda	17
Epistola apostolica de mission. cath. Terrae Sanctae iuvandis	47
Epistola apostolica de re sociali non negligenda	31
Erdélyi Carolus	4, 64
Examen prosynodale	61, 69
Examinatores prosynodales	68
Exercitia spiritualia cleri	65
F ejes Joannis depositio	29
Felvétel az Emericanumba	40
Festa suppressa	49
Földes Desiderii depositio	29

Fundatio pro educatione clericorum	69
Fundatio pro nova parochia V.-Eccl.	77
Gábor Paulus	72
Gebauer Nicolaus dr.	78
Gedeon Alexander	30
Geosits Ludovicus	64
Gere Gabriel dr.	36
Glück Stephanus	52
Gyüjtés a szentföldi missiók számára	48
Gyüjtés a tüdőbetegek részére	41
Heckenberger Conradus dr.	64
Herger Ferdinandus	37, 71
Hoffmann Colomannus	71
Horváth Ludovicus dr.	71
Igaz Adalbertus dr.	64
Index festorum in univ. Ecclesia suppressorum	49
Kath. sajtóra gyüjtés	70
Kecskés Carolus	37
Kemény Franciscus	75
Kirschchanek Edmundus	71
Kletzl Adalbertus	71
Knippl Camillus	37
Kocsis Ladislaus	7, 64
Komócsy Stephanus	4
Koronai tételek az 1920. évben	42
Koronai tételek birálata	59
Koronai tételek új rendje	3
Koronák (papi)	71, 78
Kránitz Ludovicus	71
Kun Ludovicus	77
Lajos Julius	71
Léh Josephus	37
Lickert Josephus	37
Lippai Franciscus	75
Magántanulók hittanvizsgálata	64
Marek Josephus	64
Marovics Franciscus	36, 71, 78
Mayerhof Petrus	72
Meyer Ludovicus	71
Mérő Josephi degradatio	7
Milfajt Antonius	61
Missa cantata in Comm. OO. FF. DD.	75
Mors Csonka Ferdinandi	29
Mors Holndonner Francisci	64
Mors Kiss Rudolphi	5
Mors Mixich Petri	

Mors Szabó Geysae	62
Mors Wajdits Julii	35
N agy Stephanus	71
Navracsics Franciscus	5
Népmissiók	55
Nominatio provicarii eppalis	4
O leorum ss. conservatio, distributio	29, 34
Oratio imperata	51
Ordinatio	6, 51
P arochi consultores	69
Pensio	29, 35, 63, 75
Pensionatorum auxilium	5, 61
P err Victor	52, 71
Petrovits Eduardus	37, 71
Péter Robertus	37, 71
Praefationes novae Missali inserendae	73
Preces pro pace sistuntur	51
Promotiones graduales in Capitulo	64
Provicarii eppalis nominatio	4
R ausz Aloysius	71
Relationes de catechesi	68
Rézbányay Josephus dr.	71
Romaisz Franciscus	70, 71
Rudolf Mathias	71, 75, 77
Rumsauer Joannes	7
S alarium cooperatorum	35, 63, 74
Societas sacerdotum adorat. Dioecesan.	70
Steécz Petrus	37, 71
Stóladijak emelése	75
Stommen Henricus	30, 64
Szabó Geysa obiit	62
Szeredy-alapból segélyek	6
Szilvek Ludovicus dr.	64
T aksonyi Joannes dr.	71
Torjancz, nova curatia	5
Troll-alapból segélyek	6
Tűzbiztosítási dijak befizetése, értékek felemelése	76, 80
U jmisések vizsgálatai	38, 66
Unghváry Antonius	7
Utalványozási joga plébániavezetőknek	8
V ota Praesulis	1
W agner Aloysius	52
Wodarka Petrus S. V. D.	37
Wucskits Emericus	78

1920.

I.

350
1920

Vota Prae-
sulis.

Dum bella fremerent, angelusque mortis in terra regnaret, mala cuncta nobis accidisse iure credidimus. Ferrum, morbos atque passiones cuiusque generis personis privatis, familiis atque universae societati non tam minitari, quam plurimos cruciatus ubique inferre in dies vidimus. Haec inter adiuncta quater nobis annus novus terrendo illuxit. Cum igitur bellum exspirasset, auroraque pacis nobis rutilare timide coepisset, optatam requiem, quae a nobis diu exulavit, aliaque bona pacis nobis propinquare merito finximus. Proh dolor! Post bellum immane obsidio, dictatura et cum istis nova bella regno nostro Mariano ita irruerunt, ut plurima, quae tempori acto adhuc supererant, dire conculcarent. „Expectavimus pacem... et ecce turbatio“¹ „Vocem terroris audivimus: formido et non est pax.“²

Et ista ditio, dioecesis nempe Nostra in partes consissa, undique vexata clades inumeras subire debuit. Nos autem praeter haec in bonis omnibus iacturas fecimus irreparabiles, quae usque nunc durant. Sed ideo aequi, animoque minime deiecti cum sancto Job quotidie et nunc inclamamus: „Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.“³ Quod tamen inter haec summo corda Nostra confixit dolore, erat longus ordo fidelium atque docentium, qui tristibus in anni adiunctis a recto tramite ita defecerunt, ut non pauci inter inimicos Ecclesiae matris palam decertarent. Quin imo aliqui etiam eorum, qui ipsum Dominum partem suae haereditatis sponte elegerunt, misere lapsi sunt, atque modo filiorum vere prodigorum e Sanctuario

¹Jer. 8. 15., 14. 19. ²Jer. 30. 5. ³Job. 1. 21.

temere digressi pretiosa sua, dona nempe Dei et nunc dilapidant. Infandum dolorem sola memoria istorum renovat!

Annus ergo praeteritus in lacrimis ortus in lacrimis pariter discessit.

Et quid novum fratres carissimi promittere hucusque cernimus? Ut ante procellam tetrae nubes coelum operiunt, ita in praesenti caligo, tenebrae, horroresque proximi futuri nos undique terrent. Forte nunquam regno Mariano, nobisque omnibus tristiores impendebant horae, quam nunc appropinquant. Innumeris cruciamur plagis. Ab extra et intus sauciati sumus. Vermes gentem nostram corrodere student. — Quid nobis proderit? Quis ex undis iactantibus navim nostram horrende mergentem fortiter salvabit? Quis medelam vulneribus dulciter porriget?

Amicis orbati, inimicis autem misere traditi manum Dei potentem quaeramus. „Convertimini ad Me et salvi eritis“¹, „Convertimini et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam.“² Ut ergo ad extra fortes evadamus, induamur virtute ex alto. Restauremus omnia in Christo; genuinus enim spiritus Ipsius unice nos redimere potest. Fratres Carissimi, vos piae primis taliter appello. „Vos estis sal terrae“³, „Vos estis lux mundi.“⁴ A vobis igitur omne principium innovationis exoriri debet.

Ut autem hoc omnes perficiant, per viscera Jesu Christi hisce obsecramus. Eos quidem, qui anno elapo inter tot procellas, tentamina atque pericula nobis caritate fortiter coniuncti perseveraverunt, omnesque dolores atque cruciatus facile portando bona concredita semper conservarunt, fide intrepida spirituque Christi et nunc roborari atque persistere, pro certo habemus. Eos autem, qui in densa caligine, malisque horridis anni praeteriti quoquo modo commoti, turbati vel labefactati sunt, bona voluntate, Deique gratia cooperantibus ad rectum tramitem redire speramus. Etsi vehementi igitur nos luctu fata superata atque restantia adusque conterunt, firma fiducia in Deo fundata futura quaerimus sperando fore, ut tenebrae in lucem, luctus in gaudium, lacrimae in exultationem certo convertantur, si nos Deo adhaerentes alaci animo omnia praestamus, quae munus per altum in salutem animarum a nobis exposcit. Ut autem hoc in decursu novi anni praestare possimus, vota vestra — fratres carissimi — in limine novi anni benigne oblata intimo ex corde rependentibus coelestia auxilia eo fortiora vobis imploramus, quo maiora pericula et quo duriora certamina Nobis atque vobis instare videmus. „Gratia Domini Nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.“⁵

¹Isai. 45. 22. ²Ezech. 18. ³Matth. 5. 13 ⁴Matth. 5. 14, ⁵Apoc. 22. 21.

351

1920

Nova facultate speciali a Sancta Sede ad triennium obtenta, vigore huius et Codicis Juris Canonici disciplinam ieunii et abstinentiae in Dioecesi Nostra Quinque-Ecclesiensi per annum integrum 1920. observandam eodem modo constituimus, prout eadem in Litt. Circ. I. a. 1919. sub numero 308. stabilita est. Dispensationes et relaxationes igitur ibidem concessas eodem prorsus modo anno etiam praesenti vigere hisce declaramus. Animadvertisendum tamen est praeter milites, defensores legum financialium et custodes publicae securitatis etiam custodes carcerum, illosque, qui servitio politiae sunt addicti, a lege ieunii et abstinentiae per totum annum, excepta vigilia Nativitatis D. N. I. C. et feria VI. in Parasceve dispensatos esse. Cum autem paupertatem, indigentiam et miseriam deplorabili modo in dies crescere videamus, omnibus Sanctae Matris Ecclesiae benignitate per dispensationem quoquo modo fruentibus, vehementer commendamus, ut eandem fortiori virtutum exercitio, operibusque misericordiae et eleemosynis promererri studeant. Pro eleemosynis pree primis cistas S. Antonii pro pane pauperum, obulum Petri, ss. missiones, prelum catholicum, societatem altaris, aliaque huiusmodi commendamus.

Norma supra indicata Dominica Quinquagesimae fidelibus ex ambo-ne paelegenda et interpretanda est.

352

1920

Eaedem, si non maiores angustiae atque difficultates, quae annis elapsis extensionem temporis paecepto paschali adimplendo praestituti indicarunt, hodiernis etiam diebus incumbunt. Vigore igitur facultatis a S. Sede Apostolica die 17. Decembris a. 1917. ad quinquennium Nobis elargitae, anno 1920. tempus paecepti paschalis adimplendi a Dominica prima Quadragesimae usque ad festum Sanctissimae Trinitatis inclusive constitui-mus. In iis autem locis, ubi — necessitati temporis urgenti atque desiderio Nostro iterato convenienter — *sacrae missiones*, exercitia spiritualia, instructiones catecheticae publicae, aliaeque huiusmodi piae conciones pro populo fideli habentur, aut sacrorum curionum quoquo modo deerit copia, aliave suppetit rationabilis causa, adimplementum paecepti paschalis quo-cunque anni tempore concedimus.

Adimple-
mentum
paecepti
paschalis.

353

1920

Immane bellum, adjunctaque dura ex eo enata coronas districtuales multis in locis quasi impossibilis reddiderunt. Ita factum est, ut in variis

De coronis
servandis.

dioecesis Nostrae districtibus per integrum lustrum praescriptus conuenitus sacerdotum non celebraretur. Cuique autem patet quemlibet sacerdotem tali fratribus districtualium congregatione eo magis indigere, quo plures in ministerio quotidiano exsurgent difficultates, quarum solutio collatis consiliis facilius certe obtinetur. Quae autem ibidem dirimi haud possunt, pro opportuna directione habenda cum protocollis praescriptis Ordinariatu substernuntur.

Indigentiis temporum, statutisque Codicis Juris Canonici, necnon Synodi dioecesanae obtemperando, vigore praesentium omnibus districtibus vicearchidiaconalibus mandamus, ut coronas binas — vernalem scilicet et autumnalem — omnibus difficultatibus superatis servare, in iisque praeter solitas quaestiones alias quoque, medendis malis communibus oportunas serio tractare, resultatumque succinctum in protocollis Mihi aperire minime cunctentur. Nullum autem a participatione, nisi gravissimae pro eodem subversentur causae, excusandum habere volumus.

354

1920

Theses
elaborandae.

Vigore Canonis 131. Codicis Juris Canonici, statutisque synodi dioecesanae conformiter pro anno currenti sequentes venerabili clero dioecesano theses elucubrandas proponimus:

Ad tempus coronae vernalis e iure canonico:

A vegyes vallás akadálya az új jog szerint.

Ad tempus coronae autumnalis e pastorali:

A kommunisták gyóntatása.

355

1920

Nominatio
provicarii
eppalis.

Etsi in praesenti nihil adhuc determinati habeatur, facile tamen accidere potest, ut proximo tempore pars dioecesis Nostrae meridionalis nova linea a Nobis secludatur. Pro hoc casu, ne obstaculum physicum in tractandis negotiis ecclesiasticis insuperabiles producat difficultates, vigore praesentium ad tempus huius separationis pro parte nefors seiungenda *Carolum Erdélyi* vicearchidiaconum et parochum in Donji-Miholjac provicarium episcopalem Nostrum nominamus, eidemque facultates omnes, quas in Litt. Circ. III. anni 1919. sub Nro 1317. Francisco Fent dri provicario Nostro contulimus, pariter concedimus.

Cum autem de hac re universos, ad quos spectat, certiores reddimus, simul iniungimus, ut ipsum tamquam Vicarium Nostrum recognoscant, ipsique in illis, quae ad executionem sui munericis pertinent, obedient. Facultas tamen extraordinaria ad tollenda impedimenta matrimonialia a. 1919. Litt. Circ. I. sub Nro 303. concessa in adjunctis ibidem descriptis ulterius quoque valet.

356

1920

Fideles filialis ecclesiae *Torjancz* ob nimiam communicationis difficultatem cum matre Beremend, desiderioque ducti pastorem animarum suarum in propria communitate habendi, omnia, quae ad curatiam separatam requiruntur, iuxta praescripta Nostra partim praestiterunt, partim vero decisionibus rite firmatis tamquam onus suo tempore adimplendum in se suscepserunt. Decreto igitur nuper edito filialem *Torjancz* assentiente parocho Beremend-ensi, cum accessu Capituli Nostri Cathedralis a matre Beremend seiunximus, idibemque inde a 1. Januarii a 1920. curatiam novam ereximus. Precibus item fidelium et propriis deferendo *Franciscum Navracsics* cooperatorem Beremend-ensem, curatum in *Torjancz* constituimus. Faxit Deus, ut conamina fidelium et novi pastoris coelesti irrigante gratia fructus salutares, uberesque in dies afferant.

Erectio no-
vae curatiae
Torjancz-

357

1920

Immoderata caritas in dies augescens, quae omnibus insolitas patrare pergit curas, pensionatos imprimis angustat. Salarium enim anno elapso elevatum indigentiis hodiernis sufficere nequaquam potest. Praeter adiuncta cuicunque nota idem Nobis dolorosae aliquorum querelae rude-donatorum plene verificant. Magna igitur inopia laborantibus succurrere studendo decrevimus fundum quemdam separatum quo citius pro ipsis conflandi, e quo pensionati — durante hac subversione enormi — subsidia specialia percipere queant. Praesentibus igitur provoco venerabilem clerum, ut — praeter solitas contributiones — quilibet *pro posse* ad fundum hunc augendum concurrat. Oblationes singulorum vicearchidiaconis districtu-alibus consignandae, ab illis vero officio dioecesano exhibenda erunt. Spero autem fore, ut omnes fratribus egentibus dona sua libenter offerant. Ego ipse 10000 coronarum hac vice offero. Ii autem beneficiati, in quorum vicinitate pensionati morantur, naturalibus donis ipsis succurrere nitantur.
„Beati misericordes.“

Auxilium
pensiona-
torum.

358

1920

Tragica sorte *Petrus Mixich* sacerdos dioecesis Nostrae, curatus militaris activus, secundo iam vertente anno ante lares patrios obiit. Infelici bello terminato e fronte rediens domum reverti cupiebat. Morbo tamen hispanico repente correptus, lectoque affixus tertia die in Kocse exspiravit 20. Decembris 1918, anno aetatis suae 35, sacerdotii vero 10-o. Notitiam obitus eiusdem ob infäustas communicationis difficultates nunc tantum accepimus.

Mors Petri
Mixich.

Animam defuncti confratris praeter sacra praescripta fervidis precibus Deo commendemus, ut eam post huius vitae dura certamina aeterna requie in sinu suo potiri concedat. Requiescat in pace !

359

1920

Prima
tonsura.

Ex alumnis Seminarii Nostri majoris Quinque-Ecclesiensis theologos Petrum Gábor, Georgium Nagy III. anni, Franciscum Amrein, Franciscum Hum, Eduardum Petrovich, Andream Schäffer, Joannem Wagner II. anni, Julium Erdélyi, Josephum Fürész, Ladislaum Gyenei, Franciscum Mayer, Josephum Siegl, Michaelem Sümegi I. anni die 5. Januarii anni currentis in Capella Nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi prima tonsura initavimus.

360

1920

Subsidia pro
sacerdotibus

Subsidia 500—500 coronarum, quae Dionysius Mosonyi dr., t. abbas, canonicus, director Cancellariae Nostrae sacerdotibus aegrotis pensionatis depositus, Julio Tóth et Josepho Kovács adiudicavi. Dictae summae erga apochas ad Cancellariam Meam mittendas levare possunt.

E censibus fundationis Josephi Szeregy, praelati-canonici olim Quinque-Ecclesiensis, duo subsidia 250—250 cor. pro sacerdotibus dioecesanis egentibus vel aegrotis Stephano Nagy, vicario Abaliget-ensi et Henrico Stommen, cooperatori in Somberek assignata sunt.

Census vero fundationis Francisci Troll, praepositi quondam maioris Capituli Cathedralis Quinque-Ecclesiensis ad succolandos sacerdotes egenos atque aegrotos, per 200—200 coronas sequentes dioecesis Nostrae sacerdotes percipient:

Julius Fetter, Vitus Bišćan, Josephus Józics, Rudolphus Kiss, Franciscus Paulay, Christophorus Péhm, Adalbertus Bundalla, Stephanus Krisztánics, Simon Nyári, Joannes Palócz, Aloysius Schmeller, Desiderius Szabó, Franciscus Bálind, Franciscus Márovics.

APOCHAE de 250 vel 200 coronis rite tymbrandae ad Officium Fund. Dioec. Generale sunt mittendae, unde subsidia respectiva supra enumeratis consignabuntur.

361

1920

Sumptus
directorii.

Multi adhuc sacerdotum dioecesis inveniuntur, qui sumptus directorij neque hac, neque ultima vice Officio dioecesano submiserunt. Restantes

igitur provoco, ut obligationi huius sine mora — occasione proxima arrepta — satisfaciant, secus enim pretia statuta e censibus fundationum ipsis assignatis detrahere cogor.

362

1920

Stephanus Komócsy cap. S. S. ad hon., director Emericani et P. *Personalia.*
Antonius Unghváry prov. subst. O. S. Fr., administrator parochiae Quinque-Ecclesiensis ad S. Franciscum nominati sunt iudices Tribunalis dioecesani. Idem P. Antonius Unghváry et *Joannes Rumsauer* vicerector Seminarii Nostri facti sunt visitatores scholarum elementarium status Quinque-Ecclesiensium quoad catechesim.

Antonius Milfajt administrator interimalis parochiae Brodjanci obtenta praesentatione patronali nominatus et investitus est parochus ibidem.

363

1920

A háborús viszonyok felette megnehezítették az Emericanum fenntartását. A piac folytonos drágulása egyrészről minden előbbinél nehezebbé tette az ellátást, másrészről a póstai forgalom szünetelése s a demarkációs vonal nagyon megcsappantották a ft. papság részéről az előző években megigért járulékok befizetését. A gazdasági egyensúlyt csak azáltal lehetett fenntartani, hogy egyes jótevők fokozottan siettek adományaikkal az intézet segélyezésére. Ugyanekkor az intézeti ellátás lehető egyszerűsítése mellett kénytelen voltam az eltartási díj emelését is engedélyezni.

Az intézet fenntartásához Magam 5600 koronával járultam. Más jótékony adományozók élén különös hálával kell kiemelnem *Garai Dezső* postá- és távirda-főtanácsos és *Sándor Károly* vállalkozó urakat, kik 970 koronás, illetve havi 200 koronás járulékaikkal egy-egy szegénysorsú növendékünk ellátását tették lehetővé. *Wajdits Gyula* praetatus-kanonok úr 10.000 koronás alapítványán kívül újabban két bejáró növendék eltartását vállalta évi 1766 koronás adományával, dr. Szilvek Lajos és Romaisz Ferenc kanonok urak 441—441 K-val együttesen tették lehetővé egy bentlakó növendék eltartását, dr. Mosonyi Dénes kanonok úr pedig 3200 koronás adományával járult az intézet fenntartásához. Összesen : 14.418 K.

Az intézet igazgatóságához beérkezett többi 1919. évi adományt a beérkezés időrendjében a következőkben nyugtam. *Évi adományok :* Fájth Jenő 50, Nyári Simon 10, Reisz Antal 50, Masson Lipót 20, Koller Gáspárné 50, Schultz Gábor 20·04, Reisch János 25, Pécsi Takarékpénztár 200, donji-miholjáci esperesi kerület 100, Magyar Miklós 100,

Adományok
az Emerica-
num részére.

Reisz Ántal 50, dr. Gere Gábor 50, Zádor Alajos 100, Buzsáky Imre 200, donji-miholjáci esperes-kerület másodszor 100, Plank Kamill 200, valpovói esperes-kerület 25, Riedlinger Dezső 100, Komócsy István 100, Kiss Lajos 50, Horváth Béla 100, Koch Ede 100, Takács Mihály 21, Horváth Mihály 50, Klein Tivadar 100, siklósi esperes-kerület 56, Perényi Pál 6, Zsivkó Mihály 50, Moyzis Imre 50, pécsváradi esperes-kerület 329, dr. Heckenberger Konrád 50 K. Összesen: 2522 K 04 f. *Egyszersmindenkorra szóló adományok:* Glück István 15, Gartner Elek 10, Mihálovics Andor 10, Pilch Andor 30, N. N. 50, dr. Mérő József 100, Hanny Gábor 1000, Kuhl József 50, dr. Jakab Béla 200, Keresztény János 50, Csurda Béla 100, N. N. 10, Schmidt Vilmosné 55, Pécsbaranyai Központi Takarékpénztár 100, Pécsegyházmegyei Takarékpénztár 500, Bödy Károly 30, Tóth Lajos 100, Esker J. 200, Ujváry Géza 200, Gaál Sándor 100, Sebő Pál 400, Beck Lajos 500, N. N. pleb. 100, Ábrahám Gyula 100, Keresztény János 189 K 37 f, Hummel Ede 200, Papp István és N. N. 50 K. Összesen 4479 K 37 f. — A bejáró növendékek részére évi adományokat fizettek: dr. Igaz Béla 300, dr. Késmárky István 300, Riedlinger Dezső 200, Wajdits Gyula 200, dr. Mosonyi Dénes 370 K, mágocsi esp.-kerület 80, bonyhádi esp.-ker. 56, dombóvári esp.-ker. 60, völgyiségi esp.-ker. 160, Cseh Ervinné a Dunántúl útján 300 K. Összesen: 2026 K.

Midőn az itt felsorolt kegyes adományokért egyenkint és összesen hálás köszönetet mondanék, jóleső örömmel állapíthatom meg, hogy az intézet kitartóan törekzik eléje tűzött célja felé, hogy alkalmas kiválasztás által képességeiben erős, érzésben keresztény, kezdeményezésre alkalmas utánpótlást neveljen hazánk intelligenciájának.

364

1920

Plebánosok ~~szolgálati~~ utalványozási jogá. A mai rendkívüli viszonyokra és a minden téren mutatkozó drágaságra való tekintettel további intézkedésig, 1149/1918. számu körlevéli rendeleteim kiegészítéseképen, felhatalmazom a plebániák vezetőit, hogy templomaik és kápolnáik szükségleteire ugyanezek pénztáraiból egyenkint 200 koronáig terjedő kiadásokat eszközölhessenek. A kerületi esperes irásbeli engedélye a 200 koronától 400 koronáig emelkedő kiadásokhoz szükséges.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 15. Januarii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

II.

400

1920

Tisztelendő Testvéreim és kedves Hiveim!

Az elmulás tengerébe visszahulló évek olyanok, mint a halálba bu- Bőjti szósa!. csuzó édes anyák. Szeretettük emlékét hagyják a gyermeküknek, az utókor-nak. Némely év gazdag emléket hagy, más évek, mint szegény özvegyek, szegényebb emléket hagynak. De vannak koldus évek is, amelyek emlékül fájdalmat, könyet, romot hagynak csupán. Ilyen koldus év volt az elmult év, amely új értékeket nem adott, de elvette mindenüket, amink volt. Az elmult évben háboru volt még és a háboru romokba döntött falvakat, leta-rolt erdőket, letaposott buzatáblákat, az országuton és a határárkokban he-verő holttesteket jelent, a könynek és a vérnek tengerét jelenti. Ó mennyi érték veszett el az elmult évben is! Hány mag maradt magtalan, mert nem volt kéz, amely elvesse, hány barázda maradt feltöretlen, mert nem volt eke, amely felszántsa, hány emberbimbó konyult le halálos dermedtséggel, hány családi fészket bolygatott meg ez az év és hány templomot lőtt össze! Sok és fájdalmas halálhireket hozott ez az elmult esztendő. Mikor egy gyermek drága testét roncsolta szét a háboru, akkor nemcsak az édes anyának szive sajgott föl a fájdalomra .. nekünk is fájt ez a fájdalom, mert a testvérünk vérzett el; mikor egy kedves családi otthonot dult szét a háboru, akkor nemcsak a fészkevesztett kis család zokogott föl .. nekünk is fájt ez a fáj-dalom, mert vér a mi vérünkönkből lett hontalanná; mikor egy-egy templomot rombolt szét a kartács és az ágyu, hány szivnek és hány családnak fáj-dalma volt ez a rombolás! A miénk volt, amit szétromboltak, mindannyian azt mondhattuk a templomnak egy kövéről, hogy ez az enyém.

Mikor ma, kedves keresztény hiveim, az elmult évnek pusztításait és támadásait mégegyszer a lelketek elé állítom, nem azért teszem, hogy vá-

doljak és hogy sebet üssek, hanem azért, hogy gyógyuljunk. Azt akarom, hogy ismerjétek meg ezt a támadást, amely most nyiltan, máskor titkon és lappangva ütötte a sebeket és amely meg akart fosztani a keresztenységünkötöl; azt akarom, hogy a vérző sebek láttára atyáitok hite éledjen újra a lelketekben, hogy ez a hit elsöpörjön minden, ami eddig templomainkat rombadontéssel és kereszteny értékeinket elpusztítással fenyegette.

* *

I. Az evangélium feljegyezte az Úr Jézusnak egy igen keserü mondását: „A sötétség fiai a maguk nemében okosabbak, mint a világosság gyermekei.”¹ A világosság gyermekei az Úr Jézus tanítványai, a sötétség fiai pedig a keresztenység ellenségei. A keresztenységnek kétezer éves történelme szomoru tényekkel bizonyítja az Úr Jézus e mondásának igazát. Mi keresztenyek a szivünk és tekintetünk nyiltságával állottunk mindenig a világ elé, terveink és reményeink mint nyitott könyv feküdtek elleniségeink asztalán. Nem volt titkunk és azt hittük, hogy másoknak sincsenek titkaik és titkos útaik. De hányszor — fájdalom — de hányszor csalódtunk keserüen! Ellenfeleink jelszavakat állítottak jelszavainkkal szemben, de szavaikban más élt, mint amit az ajkukon hordtak. Ha lett volna bátorságuk a keresztenységünköt a templomainban megtámadni, ha lett volna bátorságuk kimondani a szívükben rejlő pokoli tervet, hogy az emberiséget a hitétől megfosszák, akkor mi, a keresztenyek milliói visszariadunk, akkor mi beléjük fojtjuk a szót. Nem, ezzel a jelszóval nem lehetett volna kereszteny tömegeket szervezni. Ha olyan volna is a lélek, mint a mocsár vize, fövénnyel és iszappal tele, azért egy napsugár átszürenkeznék piszkos vizén; ha mélyen bukott volna is a lélek, annyi nemességet mindenig megőriz, hogy másoknak eszményét és hitét meg ne rabolja.

Ellenfeleink jól tudták, hogy ilyen nyiltsággal céljukat nem fogják elérni. Okosabbak voltak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei. Jelszó kellett céljuk elérésére, amely félig jót mondjon, de egészen rosszat jelentsen. Fátyol kellett, amelynek egyik oldalán a szem még az oltár és a templom elmosódott vonalait lássa, de amelynek másik oldalán keresztenységünk romjain már az ő világuk képe bontakozzék. Az ő világuk, amelyben a házak törpe világa fölé nem emelkedik templomtornyaink égremutató ujja, az ő világuk, amelyben nincsen oltár és nincsen szentség, az ő világuk, amelyben az oltáron nincsen kereszt és az oltár előtt nincsen áldozatot bemutató pap.

Ez volt ellenfeleink célja. De nézzétek, k. h. milyen ártatlannak látszó az út, amely e célhoz vezet. A vallás magánügy - mondották.

¹ Luk. 16. 8.

A lélek nem a templomon és az oltáron át jut el Istenéhez, hanem eljut hozzá, mint a gondolat, amely az idő és a tér korlátain túl fogamzik meg a lélekben, eljut hozzá, mint a szív rejtett érzelme elszáll hegyeken és országokon át a távoli édes anya emlékéhez. A léleknek ez a közvetlen felszárnyalása az Istenhez — igaz, hit és vallás. Ebben nem tévednek. Ez a fátyolnak az az oldala, amelyen az oltárnak és a templomnak elmosódott képet még látni. De a fátyolnak másik oldala is van és ott keresztény szívünk elé megdöbbentő képek tárulnak. Ha ez a vallás — így folytatják a kereszténység ellenségei — akkor a társadalomnak és a községnek és az államnak nincsen köze a valláshoz. Levonják ezt a következtetést, pedig az állam mi vagyunk, a keresztények milliói. Ha ez a vallás — így folytatják — akkor a hitoktatásnak nincsen helye az iskolában. Az Isten szolgájának az iskola küszöbét nem szabad átlépnje. Levonják ezt a következtetést, pedig az iskolákat mi, a keresztények milliói építettük. Ha ez a vallás, akkor a nyilvános életből minden vallási vonatkozásnak el kell tünnie. A törvényszék és az iskola faláról le kell tépni a keresztet. Levonják ezt a következtetést, pedig a törvényszék termébe és az iskolába mi, keresztények milliói vittük a keresztet, két ezer évnek munkájával és áldozatával.

A vallás magánügy. Ez az elv nekik még többet is mond. Mit is ér minden törekvésük, ha keresztény társadalunkból a hitet és az áldozatkészséget nem sikerül kiölniök? A vallás nem tünne el a nyilvános életből. Ahol az állam elvette iskoláinkat, ott a keresztény társadalom áldozatkészsége újakat emelt, mert gyermekit pogányok és istentelenek kezére nem bizza. Ahol az állam megtagadta hozzájárulását az egyház szolgáinak fenntartásához, ott a keresztény társadalom a falat kenyérét is megosztotta a pappával. Kétezer éven át megosztotta e falatot mindenütt és mindenkor.

Hogy céljukat elérjék, ezt az áldozatkészséget kellett kiölniök a lelkek ből. Az elmult évben tanui voltunk ennek a lélekoldöklésnek. Lelketlen ügynökök elárasztották az országot, behatoltak iskoláinkba és megingatták — sajnos — sok helyütt a nép vezéreit : tanítóinkat. Megingatták, hogy megtagadják az engedelmességet az egyháznak, amelynek apostolai voltak. Behatoltak hozzájuk, k. h., a családotok szentélyébe és tőletek csak egyet kivántak : azt, hogy tagadjatok meg minden anyagi segítséget az egyháznak. Tagadjatok meg azt a falat kenyeret is, amelyet eddig az egyház szolgáinak adtak. „A sötétség fiai okosabbaik a maguk nemében, mint a világosság gyermekei“. Tudták, hogy ez lesz a kereszténységnek szánt kegyelemdöfés. Amely napon ti, a keresztény hívők milliói megtagadnájtok az egyháznak nyújtott anyagi eszközöket, az na-

pon még nem tünne el a kereszténység. Ez a tény még nem döntené romokba a templomainkat, és nem ütné ki az egyház szolgáinak kezéből a keresztet. De attól a naptól fogva új templomok nem épülnének és új apostolok nem születnének a lelkek szolgálatára. Azon a napon kiürülnek az apostolokat nevelő intézeteink. Volna-e édes anya, aki gyermeket szülne az egyháznak, hogy apostolt és papot neveljen belőle? Volnának - e erejök delelöjén álló lelkek, akikben az isteni kegyelem ezt az apostoli hivatást életre hivhatná? Volna talán egy és kettő.. De mi ez, mikor annyi a vétés és az aratásra megérett kalász?

Ó valóban, nem az anyagiak csábitják fiatal leventéinket az oltárhoz Magasabb eszmék fénye hull a lelkükbe, mikor kiszakadnak a világ ból hogy a leleknek éljenek. De érzik ők és érzitek ti is mind, akiknek szívéből nem halt még ki a méltányosság utolsó szikrája, hogy „a munkás méltó az ő bérére.”¹ Érzik ők és érzitek ti az apostol szavainak igazságát: Aki az oltárnak szolgál, az oltárról éljen.²

Ne gondoljátok, k. h., hogy az egyház ellenségei személyes boszura lázítottak titeket. Ha megtagadtátok volna az egyháznak tartozó anyagi eszközök szolgáltatását, akkor nem lekipásztorotokat érte volna a kegyelemdőfés, hanem az egyházat és a kereszténységet. Nektek még van templomotok, mig a faláról le nem hull a vakolat; unokáitok már a romok között siratnák az oltárt és a szenrétyt. A ti frigyetekre még az egyház szolgája hivja le az Isten áldását, unokáitok frigye már a pogányok leányvásárlása volna és az ő magzatukban megújuló élet a régi bűnnek öröklött átadása lenne. A ti gyermekiteket még volna, aki megtanitsa az Isten törvényeire és szeretetére, de ha ez az ajak meg-némul, ki venné át tőle a tanítás jogát és hatalmát? Titeket utolsó utatokra még a megszentelt harangok bánatos gyászneke kisér, a ti sirotokra még az Úr Jézus papja tüzi a keresztet, de ha ez az utolsó pap is beleöregszik és belehull a sirba: ki lesz, aki azoknak sirját kereszttel jelöli meg, akik még utánunk lesznek eljövendők? Lett volna vallás és kereszténység, mig romokba dölnek a templomaink, mig kihull az utolsó pap kezéből a kereszт. Másokat nevelni nem lett volna módunk, más templomot emelni nem lett volna eszközünk.

Ez volt az egyház ellenségeinek célja. De céljukat nem érték el. Ti k. h. megértettétek, hogy itt a kereszténység életéről és haláláról van szó. Öröm volt a fájdalomban, mosoly a könnyben az a hitvallás, amely végigreszketett millió keresztény sziven, amikor odatérdeltetek templomaink elé, hogy a rombolást lihegő csőcselék csak a testeteken át ronthasson az Isten házaiba. A végveszély utolsó percében megértettétek, hogy kereszténységünk tö

¹ Luk. 10. 7. ² Kor. 9. 13.

akarnak minket megfosztani. Ők lefokozták és megcsufolták a papi méltóságot és ti, a nép ezrei, papokká és apostolokká lettetek. Ez disztek és büszkeségeket lesz a jövendő századokon át. Ők meg akarták verni a pásztort, hogy elszéledjen a nyáj, de ti azt a köteléket, amely a népet és a papot eggyé forrasztotta, még szorosabbra fontátok, mert éreztétek, hogy ebben az egységben él és hal a keresztenységünk.

Élni fog a keresztenységünk, ha ez az összekötő kapocs mindig olyan áttörhetetlen marad, mint volt azokban a napokban. Ha ti szeretitek a papjaitokat, mint az Ur Jézus apostolait és helyetteseit.

II. Az elmult évben háboru volt még. Háboru volt nemcsak a frontokon, hanem itthon is és nem tudni, melyik volt szörnyübb és végzetesebb csapásokat osztó a nemzetre. A frontokon atyáinkat és testvéreinket ölte a háboru, itthon megölte a gyermekeink lelkét. Kimondhatatlan ennek a gyermekekkel ölö halálnak aratása. Mintha gyermekeink lelkében valami nagy elváltozás, elhajlás és elferdülés történt volna. Szegény kicsinyeink nem tehettek róla, mások ferdítették el a lelküket.

Mennyi gonddal és mennyi szeretettel nevelte az egyház eddig a gyermekeinket! Alig gügyögtek az iskola elsőosztályosai, az egyház már melléjük állott, hogy megtanitsa őket az Isten parancsolataira. Imádd az Istant, szeresd a szülő anyádat, légy tiszta és liliomos lelkü, légy becsületes és igazatmondó és egyenes lelkü, légy a más jószágát tisztelő... Nappal után hangzottak el ezek a parancsolatok, hogy mint az édes anyatej felszívódjanak a vérükbe.

Ha voltak tiszta lelkeink, hazájukat és Istenüket szerető lelek, ha voltak gondos szülők és engedelmes gyermekeink, ha voltak tiszta jegyesi ágyak és szent frigyből tisztán született gyermekeink, ha volt a társadalomban törvénytisztelet és felebaráti szeretet, ha volt a magán és a nyilvános életünkben keresztenységünk, azt iskoláinknak, kereszteny iskoláinknak kell köszönünk.

„A sötétség fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei.“ Elienségeink érezték, hogy a keresztenység ereje az iskolájában van. Hogy mindaddig, mig iskoláink vannak, a keresztenység nem fog eltünni a nyilvánosság teréről. Mi nem szerettük annyira iskoláinkat, mint a mennyire ők gyülölték, mi nem védtük azokat annyira, mint ahogyan ők támadták. Nem arra gondolok most, hogy némely helyen annyira sülyedtek, hogy legszentebb szimbolumunkat, a keresztet, tiszteletlen és szentségtörő kézzel leszakították az iskola faláról, hanem arra, hogy érthetetlen vaksággal még az Isten tiz parancsolatát, az ember lelkébe véssett ez isten

gondolatokat is megtagadták és azoknak ellenkezőjét tanították. Arra gondolok, hogy nevelőink azt tanították és hirdették, hogy Isten nélkül is lehet gyermeket nevelni, hogy a szülőnek tekintélye a régi társadalomnak csökevényes maradványa és erkölcsstelen dolog.

Az elmúlt évnek iskolája ledöntötte a tekintélyt, az Istennek és a szülőnek tekintélyét. Ó ne csodálkozzatok azon, hogy olyan nehéz ma gyermeket nevelni. Ha gyermekeink azt lábják, hogy a társadalmi életben nincsen tekintély, amely előtt meg kell hajolnunk, akkor nem fognak meghajolni a szülői tekintély előtt sem. Ha észreveszik azt, hogy a tekintély mögött nem áll az Isten tekintélye, mert az istenhit kiveszett a szülőnek szívéből, akkor ne keressétek, hogy miért rendült meg a saját tekintélyetek.

Keresztény iskoláink szelleme ellen irányult ez a másik nagy támadás. Ellenfeleink jól tudták, hogy akié az iskola azé a jövő; hogy új eszméiknek a nyilvános életben csak akkor tudnak érvényt szerezni, ha a tagadás szelleme megveti lábat az iskolában is. Ha másképen nem értenők meg keresztény iskoláink fontosságát, értsük meg abból a támadásból, amelynek célpontja az iskola. Ha nem akarjuk megtagadni keresztény voltunkat, ha nem akarjuk, hogy nyilvános életünkbelől eltünjék a keresztény hit és a keresztény erkölcs, ha nem visz rá a lelkünk, hogy a keresztény multát haló porában meggyalázzuk, akkor az édes anya féltékenységével őrizzük és óvjuk kereszténységünknek e legszebb gyermekét: az iskolát. Akkor követeljük meg, hogy az iskolában keresztény szellem legyen a lélek. Az iskola nem a tanítóé és nem az államé, hanem a mienk, keresztény szülööké. Akkor vigyázzunk rá, hogy meg ne történhessék mégegyszer, ami megtörtént a multban: hogy mi otthon az Isten névének szeretetét oltjuk gyermekeink lelkébe, az iskola pedig gyülöletet szít a haza és a társadalom és az Isten ellen.

III. Az iskola, k. h., azért olyan fontos tényezője keresztény életünknek, mert hivatása a jövendő nemzedéket nevelni. A nemzet élete mindenkor a neveléstől függött. Bizonyos értelemben azonban mi felnőttek is iskolába járunk még s amint gyermekeinknek vannak tanítóik, ilyeneknek is vannak vezetőink és nevelőink. A társadalom közvéleményének és lelkületének tanítója és nevelője ma a sajtó. Ennek az ezerszavú tanítómesternek lábához ülünk le napokkint, ennek az ajkáról várjuk a szót és az ő emlőiből szívjuk az életet vagy a halált. Életet ad és életet tart fenn, lelket lehel a megzsibbadt tagokba, megnyugtat vagy lángbaborít egész országokat.

Ó, vajha megértenők, vajha megértené minden keresztény ember

ennek a szentségnek és modern apostolnak hatalmát! De ha lelkembetl végigmérem a sajtónak arányait és megszámlálom az ólomkatonák seregét, akkor az Ur Jézusnak keserü panasza tolul az ajkamra: „A sötétség fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság gyermekei.“

Legyenek templomaitok és szószékeitek — hallom ott tulról — hirdessétek az igét hétnaponkint egyszer. Nekünk is vannak templomaink és szószékeink, ahol az igét hirdetjük. Nem egyszer egy héten, hanem minden nap, nem háromszáz léleknek, hanem háromszáz ezernek. Az a szó a szószéken elhangzik, a mi beszédünk, mint köbevésett szó megmarad. Ha lapjainkat rongyokra tépíték is, azok a rongyok elszállnak a szélben és viharban az alföldek és a puszták kunyhójáig és mikor a ti szavatok régen a multé és a feledésé, akkor meggörbült háttal hajol magános kamrájában valaki a mi ujságrongyaink fölé, hogy hallgatónk és hivőnk legyen, hogy eszméink és céljaink osztályrészésévé és harcosává legyen.

Nagyon igazak, k. h., keserüen igazak ezek a szavak. Nem a kérkedőknek szavai ezek, hanem azoké, akik ismerik az életet és a sajtó hatalmát. Hogy rongy lett a lelkünk, azt nem az ágyuk tették és a háboru. hanem a sajtó: hogy keresztény országunkban keresztyentelen eszmék ülhették orgiájukat, azt nem a tudomány tette, hanem a sajtó; hogy megingott ezer lélekben az istenhit, azt nem nagyeszü istentagadók tették, hanem a sajtó; hogy ifjúságunk az erkölcsi fertők lidércfénje után kapkod és futkos, azt nem a félvilágiak tették, hanem a sajtó; hogy társadalmi életünk pántjai sikoltva hasadtak szét, azt nem a forradalmárok tették, hanem a sajtó. A sajtó mindenható, a sajtó rombol vagy alkot, életet ad vagy halált osztogat.

Ha mi ez istenitéletidőből más tanulságot nem vontunk volna le, mint a sajtó hatalmának megismerését, akkor eleget tanultunk. Ha felégett tanyáink romjai és üszkei között más értéket nem találnánk már, ami még megmenthető volna, mint az ellenséges kartácsok hüvelyeit és ha ezek láttára fölégredne a lelkünkben a vágy, hogy nekünk is legyenek ilyen fegyvereink, akkor én nem a multat siratom, hanem a keresztény szébb jövőnek derengését látom és üdvözlöm. Azt a szébb jövőt, melyben minden keresztény ember keresztény lapot olvas, amelyben más irányú lapot nem tűr meg házában és asztalán; amelyben nemcsak olvassa keresztény lapjainkat, hanem azoknak fentartásához, ha viszonyai megengedik, egy fillérrrel hozzá is járul. Legyenek ezek a lapok ne a bankáraink aranybányái és hátvédjei, hanem keresztény gondolataink tolmácsai és evangéliumos lapjai.

családi fészkek romjai, templomok csonka tornyai merednek panaszos, sírátó szemmel az égnek. Az ut tájéka pedig olyan, mint a csatater : testvértek és testvérlelkek hullája fölött kering az enyészet és az emlékezés. Ó, ha mégegyszer élet ömölne a megdermedt tagokba, ha még egyszer lélek járná át a holtak tetemeit. Az volna az élet és a föltámadás! Olyan ez az elmult év, mint az a puszta, amelybe az Ur Ezekiel prófétát vezette. A száraz csontokkal borított mezőn körülhordotta őt az Ur lelke és így szólott hozzá : „Emberfia! véled - e, bogy élni fognak ezek a csontok?“ És mondá Ezekiel: Uram! Istenem, Te tudod. És mondá az Ur; Jövendölj a lélekhez, jövendölj emberfia és mondd a léleknek, ezeket mondja az Ur: A négy szél felől jöjj elő lélek és lehelj ezen megöltekre és ébredjenek fel. És Ezekiel próféta jövendölt, amint megparancsolta az Ur és beléjök szálala a lélek és felébrednének és lábukra állának felette igen nagy seregek.”

Nemcsak a puszta volt olyan, mint Ezekiel prófétáé, hanem a lélek is olyan volt, mint Ezékiel prófétának a lelke. Az Ur lelke az, amely leszállott a megdermedt tagokba és életrehívta a halottakat; mert ami ma történt a lelkekben az életrehívás és föltámadás. Emberfia véled-e, hogy élni fognak ezek a csontok? Véltük-e, hittük-e, hogy azok a lelkek, akik az elmúlt év viharában szárnyalni fognak a kereszténység magaslatáig? Uram Istenem, te tudod. Te tudod, hogy tisztít a vihar és megrostálja a szél a polylevás buzát. Te megrostáltál minket. Néhány tagunk leszakadt és a sötétség fiainál és a gyülölet táboraiban keresett testvérszivünk helyett testvért; sajnáljuk, akik szeretetünket gyülölettel viszonozzák, de azért jó, hogy leszakadtak. Akik megmaradtunk, keresztények akarunk maradni, keresztény öseink méltó unokái; akik maradtunk, védeni akarjuk keresztény multunk értekeit és intézményeit; akik maradtunk, keresztények akarunk maradni a jövendő századokon át. Nem voltunk soha annyira keresztények, mint ma, nem voltunk soha annyian keresztények, mint ma. Necsak számban legyünk sokan és erősek, hanem lélekben és hitben és áldozatos szeretetben, akkor ez az év és a jövendő évek egy új kornak lesznek hajnala, amely keresztény lesz templomában, iskolájában, sajtójában és nyilvános életében. Amen.

Jelen böjti körlevelet tisztelendő lelkészeim sziveskedjenek nagybőjt első vasárnapján hiveiknek a szószékről felolvasni s öket a benne foglaltak megszivleléseré külön is felhívni.

Kelt Pécssett, 1920 január 25.

† Gyula s. k.

1920.

III.

BENEDICTUS PP. XV.

Venerabiles Fratres

Salutem et Apostolicam Benedictionem.

572

1920

Maximum illud sanctissimumque munus quod, suo iam instante ad Patrem reditu, Dominus Noster Iesus Christus discipulis demandavit, cum dixit: *Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae*¹, non erat sane Apostolorum vita terminandum, sed apud eorum successores perpetuandum usque ad consummationem saeculi, quoad scilicet futuri essent in terra homines, quos veritas liberaret. Ex quo igitur *illi profecti praedicaverunt ubique*² verbum Dei, ita quidem ut *in omnem terram exierit sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum*³; divini mandati memor, Ecclesia nunquam, labentibus saeculis, cessavit adhuc traditae divinitus doctrinae partaeque humano generi per Christum salutis aeternae nuntios et administros in omnes partes mittere. Illo ipso enim trium saeculorum spatio, quo ad Ecclesiam recens natam opprimendam, alia ex alia, excitata ab inferis persecutio desaevit, cum omnia Christianorum sanguine redundarent, vox tamen Evangelii praeconum late Romani imperii fines pervagata est. Postquam vero pax et libertas publice est Ecclesiae data, multo maiores in apostolatu progressus toto orbe fecit: quo in genere praeclari vitae sanctimonia viri utilissime elaborarunt. Ex his Gregorius Illuminator Armeniam christiano nomini adiungit, Styriam Victorinus, Aethiopiam Frumentius; tum parit Hibernos Christo Pratritius, Anglos Augustinus, Columba Palladiusque Scotos; deinde illustrat Evangelii luce Hollandiam Clemens Willibrordus, primus ille Ultraiectensium Episcopus,

Epistola
apostolica de
fide Catho-
lica per or-
bem terrarum
propaganda.

¹ Marc. XVI. 15.

² Ibid. 20.

³ Ps. XVIII. 2.

Germaniae populos Bonifacius et Ansgarius, Slavoniae autem Cyrus et Methodius ad catholicam Fidem traducunt. Deinceps multo latior campus hominibus apostolicis patere coepit, cum Guilelmus de Rubruquis Fidei facem Mongolis intulit, cumque beatus Gregorius X primos missionales legavit in Sinam; quos subinde Francisci Assisiensis alumni consecuti, non exiguum ibi constituerunt fidelium ecclesiam, quam haud multo post persecutionis orta tempestas dissipavit. America autem detecta, virorum apostolicorum agmen, in quibus praecipue commemorandus est Bartholomaeus Las Casas, Dominicani Ordinis decus ac lumen, miseros indigenas cum ab hominum dominatu improbo tuendos, tum ex daemonum durissima servitute eripiendos suscipiunt; intereaque Franciscus Xaverius, dignus is quidem qui Apostolis ipsis comparetur, cum in Indiis Orientalibus et in Iaponia pro Christi gloria animarumque salute mirifice desudasset, ad Sinen-sis limen Imperii, quo iam tendebat, emoritur, quasi discessu suo aditum patefaciens novae Evangelii praedicationi in illam regionum immensitatem, in qua erat futurum ut e tot inclytis religiosorum Ordinibus et Missionalium Familiis homines Fidei propagandae studiosi, tantas per vicissitudines rerum ac temporum, apostolatum obirent. Postremo continens ea quae ultima patuit, Australia, itemque Africæ interiores tractus, audacia constantiaque recentiorum explorati, christianaæ Fidei nuntios acceperunt; ac fere iam nulla est intra vastissimum mare Pacificum tam remota insula, quo non Missionalium nostrorum virtus actuosa pervaserit. Ex iis autem plurimi exstiterunt, qui cum fratrum salutem quaererent, ipsi, Apostolorum exemplo, ad sanctitatis fastigium pervenerint, nec pauci, qui apostolatum martyrii laude cumulantes, Fidem profuso sanguine confirmarint.

Iam vero tot tantosque labores a nostris in Fidei propagatione exan-tlatos, tanta studia posita, tanta invictae fortitudinis exempla edita considerantibus, vehementer demirari licet, innumerabiles tamen esse adhuc qui in tenebris et in umbra mortis sedeant; siquidem ethnicorum habita recenter ratione, ad decies millies centena millia numerantur.

Nos igitur, tam immensae animarum multitudinis lacrimabilem sortem miserantes, cum pro Apostolici sancitate officii, nihil habeamus antiquius quam ut beneficia eis divinae Redemtionis communicemus, equidem pluri-fariam in orbe catholico increbescere illa, Dei nimirum Spiritu commota, studia bonorum in Missionibus exteris provehendis et explicandis, libenti sane gratoque animo videmus. Itaque ad ea ipsa studia fovenda usque quaque et incitanda, ut Nostro est muneri summisque votis consentaneum, lumine auxilioque Domini magnis precibus implorato, has vobis, venerabiles Fratres, mittimus litteras quibus vos vestrosque clerros ac populos

hortamur, significantes quemadmodum huic gravissimae causae prodesse possitis.

Primum omnium ad eos Nostra spectat oratio, qui, ut Episcopi aut ut Vicarii Praefective Apostolici, sacris praesunt Missionibus: ipsis enim cura omnis proxime incumbit Fidei propagandae, in iisdem praesertim spem amplificationis suae habet Ecclesia repositam. Quamquam non ignoramus quo fere sint ardore apostolatus, probeque novimus quae quantaeque iis vincendae difficultates fuerint, subeundaque discrimina, his maxime postremis annis, non modo ne de suis praesidiis stationibusque decederent, sed ut regnum Dei etiam dilatarent. Ceterum, eorum erga hanc Apostolicam Sedem observantia ac pietate perspecta, confidenter ipsis, ut filii pater, animum Nostrum aperimus. Hoc igitur ante omnia cogitent, se suae quemque Missioni tamquam animam, ut aiunt, esse debere. Quamobrem suis sacerdotibus ceterisque sui munericis adiutoribus bono sint, verbis factisque, documento, animosque ac stimulos addant ad sequenda usque meliora. Quotquot enim quoquo pacto in hac vinea Domini operantur, experimento cognoscant oportet, planeque sentiant Missioni praesidere patrem, vigilem, diligentem, caritatis plenum, omnes et omnia summo studio complectentem, qui suorum rebus gaudeat prosperis, condolescat adversis, conatus coeptusque laudabiles secundet atque adiuvet, qui denique subditorum quaecumque sunt, ut sua propria respiciat. Omnino, prout una quaeque gubernatur, ita varia est conditio et fortuna Missionum: quibus proinde valde perniciosum evenire potest, si quis ineptus minusque idoneus praeponatur. Plerumque enim quisquis patriam carosque propinquos deserit, christiani nominis propagandi causa, is longo saepiusque periculo itineri se committit, alacer et promptus ad durissima quaeque toleranda, dum quam plurimas Christo animas lucretur. Qui si diligenti praeposito utitur, cuius sibi omnibus in rebus adsit prudentia et caritas, non est dubium, quin fructuosissima futura sit eius opera; sin autem, valde est timendum ne, laboribus incommodisque paulatim defatigatus, ad extremum deficiat animo desidiaque se dedit.

Praeterea qui Missioni praeest, curare in primis debet ut eam usque promoveat pleneque explicet. Etenim, cum ea regio cuius terminis sua Missio circumscribitur, omnis quam longe lateque patet, ipsius sit mandata curae, profecto omnium quotquot eadem in regione incolunt, ipsi omnino quaerenda est salus sempiterna. Quamobrem si ex ingenti multitudine aliquot millia ethnicorum ad Fidem traduxerit, non ei fas erit in hoc acquiescere. Accuret quidem, tueatur, et foveat eos quos iam Iesu Christo peperit, nec sinat ex eis dilabi quemquam et interire. Verum ne putet se fungi,

ut oportet, officio, nisi ceteros etiam, quorum fere est nimio maior numerus, veritatis vitaeque christiana compotes facere pro viribus et sine ulla intermissione contendat. Itaque ut ad aures singulorum eo celerius meliusque Evangelii praedicatio perveniat, multum proderit alias subinde missionarium stationes et sedes constituere, futuras tamquam totidem centra Vicariatibus aut Praefecturis novis, in quas, cum opportunitas adfuerit, eadem Missio dividatur. Quo loco debitas tribuimus laudes Vicariis Apostolicis, quotquot sunt qui ea ratione, quam diximus, regno Dei nova semper incrementa parant: eamque in rem si domesticorum adiutorum copia sibi non suppetat, eos ex aliena religiosorum familia vel societate libentissime accipere consueverunt.

At contra, quam non probandus ille foret qui Dominici agri partem, sibi assignatam ad excolendum, tamquam suam propriam possessionem haberet, quam prorsus nolle alienis manibus attingi. Quanta vero subeunda ei esset divini iudicij severitas, praesertim si — quod saepius contingere memoravimus — christianis non ita multis circumfusa esset multitudo ethnicorum, quibus quidem erudiendis quum ipse cum suis verbi ministris non sufficeret, nolle aliorum operam advocatam adhibere. Atqui catholicae Missionis praeses, cui nihil aliud cordi sit nisi Dei gloria et salus animarum, undique ad sanctissimum munus adiutores, cum opus fuerit, conquirit, nec ii qui sint, suae an alienae familiae aut nationis, quidquam pensi habet, *dum omni modo Christus annuntietur*.¹ nec solum adiutores sed adiutrices etiam, idest sorores religiosas adhibet ad scholas, ad orphanotrophia, ad nosocomia, ad domus hospitales, ad cetera caritatis instituta, in quibus novit, Dei providentis nutu, incredibilem quamdam vim ad fidem latius proferendam inesse.

Ad haec bonus Missionis praefectus non se intra suos fines continet, quasi aliena ducat omnia quae foris fiunt, sed, urgente caritate Christi, cuius ad gloriam quidquid intersit, sua multum interesse putat, cum collegis finitimis amicitiam et necessitudinem studet habere. Multa enim saepe existunt communia negotia ad eamdem regionem pertinentia quae, ut patet, nisi communiter, expediri non possunt. Sed prateara magno cum Religionis emolumento Missionum praesides, quotquot poterunt, in unum statis temporibus convenient, ut consilia inter se conferant, mutisque alloquiis confirmentur. Denique illud est quo quicumque Missionem regunt, ii suas praecipue curas oportet habeant conversas, ut sacrorum ministros de gente ipsa, in qua versantur, eduent atque instituant: id quod novarum ecclesiarum spem maxime continet. Nam sacerdos indigena,

¹ Philip. I., 18.

ut pote qui ortu, ingenio, sensibus studiisque cohaereat cum suis popularibus, mirum quantum valet ad Fidem eorum mentibus insinuandam: multo enim melius, quam quisquam alias, novit quibus modis quidpiam eis persuaderi queat. Ita saepe fit ut illuc faciles aditus habeat, quo advenae sacerdoti pedem inferre non licet.

Iam vero clerum indigenam, ut speratos fructus afferat, omnino necesse est bene conformare et fingere. At nequaquam satis erit ad hoc institutio quaedam inchoata et rudis, talis videlicet ut quis ad sacerdotium ineundum evadat idoneus, sed plena debet esse perfectaque et numeris omnibus absoluta, qualis sacerdotibus cultarum gentium tradi solet. Neque enim clerus indigena eatenus parandus est, ut missionarios advenas, humilioribus ministeriis addicti, adiuvent, verum ut ipse, par divino muneri obeundo, recte possit populi sui gubernationem aliquando suscipere. Nam ut Ecclesia Dei catholica est nullamque apud gentem vel nationem extra-nea, ita consentaneum est ex una quaque gente sacrorum administros existere quos divina legis magistros viaeque ad salutem duces sequantur populares sui. Ubi cumque igitur adsit quantum sat est indigenae cleri eiusque bene instituti et vocatione sua sancta digni, ibi Missionarii opus feliciter expletum ecclesiamque praecclare esse fundatam iure dixeris. Quod si forte ad eam labefaciendam procella deinde persecutionis oriatur, non verendum est ne, eo fundamento iisque radicibus, non sit hostiles impetus latura.

Hoc enimvero tam grave muneris officium ut ex veritate aestimarent diligenterque exsequerentur, semper apud Missionum rectores institit Apostolica Sedes: cuius quidem in hoc genere studium clare indicant vetera et recentia huius Urbis Collegia clericis exterarum nationum instituendis, praesertim Orientali ritu. At, post hanc instatiam Pontificum, dolendum est, regiones esse, in quas abhinc pluribus saeculis catholica Fides illata sit, atque ubi tamen clerum indigenam, nisi deterioris notae, non reperias: item populos esse nonnullos, mature Evangelii luce illustratos, qui ex barbaria ad eum iam humanitatis gradum emerserint, ut in omni civilium artium varietate praestantes viros habeant, quique, cum multa iam saecula salutari Evangelii Ecclesiaeque virtute sint affecti, tamen adhuc nec Episcopos a quibus regerentur, nec sacerdotes, quorum disciplina civibus imperitaret, efferre potuerint. Apparet igitur mancam madosamque esse rationem ad hunc diem alicubi usitatam in educando clero qui se ad Missiones applicet: cuius quidem incommodi removendi causa, Sacro Consilio Propagandae Fidei mandamus, ut quae variis regionibus opportuna sint, constituant, et Seminaria, quae regionibus singulis pluribusque simul dioecesibus usui

sint, vel condenda curet vel condita iam, recte gubernanda, praesertim vero sollicitum sit quemadmodum novus in Vicariatibus ceterisque Missionum locis clerus adolescat.

Iam vos alloquimur, dilectissimi Nobis Filii, quotquot estis, Dominicae vineae cultores, quorum in manibus proxime posita est, cum christiana sapientiae propagatione, tot salus animarum. — Principio versetur vobis semper ante oculos excellentia magnitudoque munera, in quod vester insumitur labor. Divinum est prorsus longeque ab humanarum rationum exiguitate remotum, quod vobis propositum est, iacentibus in mortis umbra lucem admovere et ruentibus in interitum caeli viam aperire. Intelligentes igitur vestrum unicuique dictum a Domino: *obliviscere populum tuum, et domum patris tui*,¹ memineritis non hominum debere vos imperium propagare, sed Christi, nec patriae quae hic est, sed patriae quae sursum, cives adiicere. Ac miserum sane foret, si qui ex Missionariis ita suae dignitatis immemores viderentur, ut potius de terrena patria quam de caelesti cogitarent, eiusque plus aequo studerent potentiam dilatare gloriamque super omnia extendere. Esset haec quidem apostolatus pestis teterrima, quae in Evangelii paecone omnes caritatis animarum nervos elideret, ipsiusque vulgo debilitaret auctoritatem. Homines enim, quatumvis barbari et immanes, satis bene intelligunt quid sibi velit, quid ab eis quaerat Missionarius, sagacissimeque odorando perspiciunt, si quid aliud, ac ipsorum spirituale bonum, expetat. Fac vero eum terrenis aliqua ex parte inservire consiliis, nec se virum undique apostolicum gerere, sed suae quoque patriae negotia procurare videri: continuo omnis eius opera in suspicionem veniet multitudini: quae quidem facile adduci poterit in eam opinionem ut christianam religionem putet propriam cuiusdam externae nationis esse, quam religionem qui qamplexus sit, subiecisse Se tutelae imperioque civitatis exteræ, propriaeque civitatis ius exuisse videatur.

Magnae Nobis quidem aegritudini illa sunt de rebus Missionum commentaria, quae hisce postremis annis vulgari coepta sunt, in quibus non tam studium appareat Dei regnum dilatandi, quam propriae civitatis amplitudinem augendi: miramurque in eis nihil curari quantum haec abalienent a religione sancta animos ethnicorum. Haud ita Missionarius catholicus, hoc dignus nomine: sed is, perpetuo recogitans, se nequaquam pro sua ipsius natione, verum pro Christo legatione fungi, ita se gerat ut quilibet sine ulla dubitatione agnoscat eius ministrum religionis quae, cum omnes complectatur homines, in spiritu et veritate Deum adorantes, nulli est nationi extranea, atque *ubi non est Gentilis, et Iudeus, circum-*

¹ Ps. XLIV. 11.

*cisio, et praeputium, Barbarus et Scytha, servus et liber : sed omnia, et in omnibus Christus.*¹ Alterum autem perdiligerenter Missionario cavendum, hoc est ne alios quaestus velit facere quam animarum. Verum hac de re non attinet plura dicere. Nam quem cupiditas teneat lucri, quomodo ille divinae gloriae studebit unice, ut oportet, in eamque promovendam, alios revocans, ad sanitatem, paratus erit sua omnia vitamque ipsam impendere? Accedit quod ob eam causam multum ei decederet auctoritatis apud infideles, maxime si, quod proclive factu est, studium rei quaerendae in avaritiae vitium iam abiisset; cuius quidem sordibus nihil est nec hominibus contemptibilius nec Dei regno magis indignum. Bonus igitur Evangelii propagator per studiose in hoc etiam sequetur gentium Apostolum, cuius non solum est illa ad Tímotheum hortatio: *habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti simus*², quandoquidem usque eo laudem abstinentiae magni fecit ut, operosissimi muneris distentus curis, tamen labore et manu sibi victum compararet.

Sed enim Missionario, priusquam ad apostolatum accedat, adhibenda est praeparatio diligens: quamquam quispiam dicat non esse tot rerum scientiam ei necessarium qui gentibus ab humanitate remotissimis sit Christum nuntiaturus. Nam, licet controversia esse non possit quin ad salutarem animorum conversionem plus virtutum ornamenta valeant quam litterarum, tamen si qui bono tamquam commeatu doctrinae non sit instructus, multum sibi saepe sentiet deesse praesidii ad sancti ministerii fructum. Neque enim is raro et librorum copia caret et doctorum, quos consulat, consuetudine, cum tamen respondere rogantibus, quid-quid contra fidem obiecerint, quæstionesque dissolvere, vel perdifficiles, debeat. Ad haec, quo is se eruditorem ostendet, eo maior eius erit vulgo opinio, praesertim si in populo versabitur, apud quem in honore et in pretio sint studia doctrinae; quoquidem in genere nimium sane dedecret veritatis nuntios a ministris errorum superari. Itaque, dum alumni sacrorum, quos Dominus advocet, ad apostolicas expeditiones rite instituentur, omnino eos in omnibus disciplinis, tum sacris tum profanis, quae Missionariis opus sint, erudiri oportebit. Id ipsum fieri, uti par est, in scholis Pontificii Collegii Urbaniani christiano nomini propagando, volumus: in quibus etiam proprium magisterium scientiae rerum quae ad Missiones pertinent, tradendae posthac esse iubemus.

In iis vero quae Missionarius percepta et cognita habeat necesse est, praecipue est numerandus, ut appareat, sermo populi, cuius se saluti devovebit. Nec enim contentus esse debet levi quadam huius cognitione

¹ Colos. III. II.

² I. Tim. VI. 8.

sermonis, sed tanta ut expedite atque emendate loqui possit. Siquidem omnibus, imperitis aequa ac doctis, debitor est, nec ignorat quam facile quis possit, bene loquendo, allicere ad benevolentiam animos multitudinis. Ac praesertim explicationem doctrinae christianaæ non catechistis committat diligens Missionarius, sed hanc provinciam, velut sibi propriam, atque adeo ut potissimum sui muneris partem, ipse retineat, qui non est aliam ob causam missus a Deo, nisi ut Evangelium praedicaret. Eidem autem interdum continget ut, tamquam religionis sanctae nuntius et interpres, primoribus populi se sistere debeat, aut in cœtus doctorum hominum invitetur: tum vero qua ratione is suam tuebitur dignitatem, si sermonis inscitia exprimere sua sensa prohibeatur? — Nos igitur hoc ipsum attendimus nuper, cum, catholici nominis apud Orientales incremento et propagationi consulentes, peculiare in Urbe studiorum domicilium instituimus, ubi qui apostolatum in iis regionibus obituri essent, gnari sientesque linguarum morumque Orientis, ceterisque praesidijs instructissimi evaderent. Quod quidem Institutum cum magnae opportunitatis Nobis videatur, hac utimur occasione ad exhortandos, quotquot sunt, moderatores religiosarum familiarum, quibus Orientales Missiones sunt demandatae, ut suos alumnos, iisdem Missionibus destinatos, ea disciplina excolendos expoliendosque curent.

At, qui se ad apostolicum munus recte accingit, unum necesse est ante omnia sibi comparet, utpote maximi momenti ac ponderis, videlicet, quod supra memoravimus, vitae sanctimoniam. Etenim homo Dei sit oportet, qui Deum praedicat; oderit peccatum, qui odisse peccatum iubet. Maxime apud infideles, qui sensu potius, quam rationibus, ducuntur, multo plus proficitur fidem exemplis praedicando quam verbis. Esto igitur Missionarius, omnibus mentis animique laudibus praeditus, omnibus doctrinis excultus, omni humanitate politus; nisi haec cum morum innocentia cohaereant, parum aut nihil efficacitatis habebunt ad salutem populorum, imo plurimum et ipsi et ceteris obesse possunt.

Sit igitur in exemplum humilis, obediens, castus, sit praecipue pius, sanctaeque orationi ac perpetuae cum Deo coniunctioni deditus, sedulo apud eum causam agens animarum. Quanto enim fuerit Deo coniunctior, tanto plus ei divinae gratiae et adiumenti impertietur. Audiat autem Apostolum sic hortantem: *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti, et dilecti viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam.*¹ Harum ope virtutum patens planusque in animos hominum est veritati aditus quibusvis submotis impedimentis; neque enim ulla est adeo contumax voluntas quae eis facile obsistat. Ergo Missionarius, qui quidem ad

¹ Colos., III. 12.

similitudinem Iesu Domini flagret caritate, cum vel perditissimos ethnicorum numeret inter filios Dei, utpote eodem divini sanguinis pretio redemptos, non eorum vel inhumanitate irritatur, vel morum perversitate percellitur, non eos despicit aut fastidit, non acerbe atque dure tactat, verum omnibus christianaे benignitatis officiis studet allicere, ut ad complexum Christi, Pastoris Boni, aliquando perducat. In quo illud Scripturae Sanctae meditari consuevit: *O quam bonus, et suavis est Domine, spiritus tuus in omnibus!* Ideoque eos, qui exerrant, partibus corripis: et de quibus peccant, admones et alloqueris, ut relictæ malitia, credant in te, Domine. . . Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos.¹ Quid vero est aut difficultatis aut molestiae aut discriminis, puod talem Iesu Christi legatum ab incepto remoretur? Nihil sane: nam gratissimus in Deum qui se tam celso muneri destinavit, omnia quaecumque inciderint adversa et aspera ad tolerandum, labores, contumelias, inopiam, famem, mortem ipsam quamvis crudelem, magno complectitur animo, dum vel unam ex infernorum faucibus animam eripiat.

Ita affectus animatusque, Christi Domini et Apostolorum exemplo, ad suum munus fungendum fidenter Missionarius aggrediatur: sed omnem fiduciae suae rationem in Deo collocabit. Divinum est hoc totum, ut diximus, christianam propagare sapientiam, cum solius Dei sit penetrare in animos, ut et mentes splendore veritatis illustret, et voluntates igniculis virtutum inflammet, et idoneas vires homini ad sequendum efficiendumque id quod verum bonumque cognoverit, adiiciat. Quare, nisi ministro elaboranti Dominus adfuerit, is frustra contendet. Idem nihilominus tamen strenue pergit pro instituto contendere, auxilio nimirum fretus divinae gratiae, quae nunquam, eam roganti, defutura est. — Quo loco praetereundae silentio non sunt mulieres, quae iam inde a rei cristianae primordiis egregiam operam studiumque Evangelii paeconibus navare consueverunt. Ac dignae sunt quae praecipua cum laude hic commemorentur virgines illæ Deo devote, quae in sacris Missionibus frequentes versantur, puerorum educationi, pietatisque et beneficentiae multiplicibus institutis addictæ; volumusque haec suorum commendatio meritorum illis ad bene de Ecclesia sancta merendum animos addat et alacritatem. Illæ autem pro certo habeant tanto suam operam fore utiliorem, quanto magis suae ipsarum perfectioni spiritus studuerint.

Affari iam libet universos omnes, quicumque, magno Dei miserentis munere, verae sunt Fidei compotes et innumerabilia, quae inde manant, beneficia participant. Ac primum attendant oportet quam sancta teneantur

¹ Sap. XII. 1—2.18.

lege sacris ad infideles Missionibus opitulandi. Etenim *mandavit* (Deus) *tuicuique de proximo suo*,¹ quod mandatum eo quidem urget gravius, quo proximum premit maior necessitas. At vero quot genus hominum magis fraternae opis indiget, quam infidelium, qui, cum Deum ignorent, caecis effrenatisque cupiditatibus devincti, pessimam omnium, sub diabolo, servivunt servitutem? Quotquot igitur his illuminandis opem pro facultate attulerint, praesertim Missionalium operam adiuvando, ii et maxima in re officii partes expleverint et grates Deo acceptissimum in modum de Fidei beneficio persolverint.

Iamvero triplicis generis sunt adiumenta quae Missionibus afferri possunt, quaeque Missionales ipsi rogare non desinunt. Primum est, quod quidem cuique praestare licet, ut propitiis eis Deus invocetur. Semel iterumque iam diximus inanem atque irritum, a Missionariis insumptum, laborem fore, nisi eum divina gratia fecundarit, Paulo testante qui ait: *Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit.*² Huius autem gratiae impetrandae una via est eaque in perseverantia humilium precum consistit, nam *de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo*³ dicit Dominus. Quae preces, si unquam alias, sane effectu carere non possunt in hac causa, qua nulla praestantior, nulla gratior Deo est. Quemadmodum igitur dum Israelitae cum Amalec praeliabantur, interea Moyses in summo colle divinam eis opem sublatis manibus impetrabat, ita Evangelii propagatoribus laboriose in vinea Domini se exercentibus omnes debent Christifideles sanctarum precationum ope suffragari. Cui quidem officio rite exsequendo cum proprie institutus sit *Apostolatus precationis* qui dicitur, eum hic vehementer bonorum universitati commendamus, optantes ut nemo se ab eius consortione abstineat, sed velint, quotquot sunt, apostolici laboris si non re at studio esse participes.

Secundo loco, Missionalium paucitati medendum est; quae cum antea non exigua esset, summa iam facta est confecto bello, ut multae Dominici agri partes a cultoribus vacent. In quo vestram praecipue, venerabiles Fratres, advocatam desideramus diligentiam; vosque rem facturi estis vestro religionis amore in primis dignam, si et in clero et in Seminario dioecesano apostolatus semina, quae quis forte sibi inesse ostenderit, studiose foveatis. Nec vos ulla species recti decipiatur aut humana aliqua ratio permoveat, quasi, quot exteris Missionibus permiseritis, id de utilitate dioecesis vestrae detraxisse videamini. In locum enim unius quem dimiseritis foras, plures domi sacerdotes perutiles Deus vobis suscitabit.

¹ Eccli., XVII., 12.

² I., Cor. III. 6.

³ Matth., XVIII., 19.

Qui vero Ordinibus Institutisve religiosorum praesunt exteras colentibus Missiones, oramus et obsecramus, ne ad tantum opus nisi sodalium lectissimos destinent, eos scilicet qui et vitae innocentia et devotionis ardore et animarum studio praestare videantur. Idem autem cum Missionarios suos cognoverint in aliquo populo ab impura superstitione ad christianam sapientiam traducendo feliciter esse versatos, ecclesiamque ibi satis firme fundasse, eos, ut electos milites Christi, ad aliam gentem ex diaboli manibus eripiendam transferant, et quicquid ab illis iam quaesitum Christo sit, aliis, cultura promovendum in melius, haud inviti relinquant. Quo pacto, opimam facientes tamquam messem animarum, uberrima quoque suis Familias divinae bonitatis munera acquirent.

Denique opes et eae non ita tenues requiruntur ad Missiones tuendas, maxime cum earum necessitates ex bello in immensum creverint, tot scholis et nosocomiis et domibus hospitalibus et gratuitis rerum diribitoriis aliisque sublatis extinctis. Hic enimvero bonos omnes appellamus, ut liberales pro facultatibus existant. Nam *Qui habuerit substantiam huius mundi, et viderit fratrem suum necessitatem habere, et cluserit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo?*¹ Ita quidem Ioannes Apostolus, de illis loquens qui rerum externarum necessitate premantur. At quanto est sanctius observanda caritatis lex in hac causa, cum agitur non solum ut inediae et inopiae ceterisque miseriis infinitae multitudinis subveniatur, sed etiam et in primis ut tam ingens animarum numerus e superbo Satanae dominatu in filiorum Dei libertatem vindicetur? Quare illa praeferimus quae in sacrarum Missionum commodum sunt instituta, adiuvari catholicorum liberalitate cupimus. Primum est Opus quod appellatur a *Propagatione Fidei*, plures iam a decessoribus Nostris dilaudatum; ex quo ut vel maior fructuum optimorum ubertas existat in posterum, volumus sacrum Consilium christiano nomini propagando diligentissime curet. Maxime enim ex eo copiae suppetant oportet unde Missiones tum quae iam sunt conditae tum quae posthac condenda erunt, sustententur; confidimus autem non permissurum catholicum orbem ut, cum alii ad errores diffundendos abundant affluantque opibus, nostri verum disseminantes cum inopia luctentur. Alterum, quod etiam vehementer omnibus commendamus, est *Sanctae Infantiae Opus*, cuius est vigilare ut infidelium parvulis decedentibus baptismus ministretur: idque eo est commendabilius, quia pueri quoque nostri ipsum participare possunt, itaque, mature intelligentes quanti sit Fidei donum, suam operam ad illud cum aliis communicandum discunt conferre. Nec vero praetermittendum es *Opus Sancti Petri*, ut aiunt,

¹ I. Io III. 17.

quo educationi atque institutioni cleri indigenae Missionum consulitur. Ad haec diligenter observari volumus quod est a decessore Nostro fel. rec. Leone XIII. praescriptum, ut in festo Epiphaniae Domini in omnibus orbis terrarum sacris aedibus stipes „pro redimendis captivis ex Africa“ corrugentur, et quantum collectum erit pecuniae, ad S. Consilium Fidei Propagandae mittatur.

Sed quo certius uberiusque optata Nostra eveniant, debetis omnino, venerabiles Fratres, vestri cleri disciplinam peculiari quodam modo ad Missiones dirigere. Vulgo enim fideles ad opitulandum hominibus apostolicis inclinant et propendent; vosque hac animorum propensione sapienter utamini, ut quam maximo Missionibus sit emolumento. Scitote igitur Nos cupere, in omnibus orbis catholici dioecesibus eam quam vocant *Missionalem cleri consociationem*, institui, quae in dizione sit Sacri Consilii christiano nomini propagando, cui quidem Sacro Consilio omnem iam huius rei fecimus facultatem. Orta ea nuper in Italia, brevi in alias regiones diffusa est; Nostroque studio cum floreat, multis iam est a Nobis pontificalis indulgentiae muneribus ornata. Et merito; nam eius instituto clericorum actio optime ordinatur, cum ad iniiciendam christianis curam de tot ethnicorum salute, tum ad opera ea cuiusvis generis provehenda, quae in Missionum utilitatem Apostolica haec Sedes iam probarit.

Haec, venerabiles Fratres, de fidei catholicae toto orbe propagatione scribere ad vos habuimus. Iam vero, si suo quisque officio, uti par est omnes satisfecerint, Missionarii foris, Christifideles domi, bona nitimur spe, futurum ut, ex maximis belli vulneribus damnisque refectae, celeriter sacrae Missiones revirescant. Atque hic, tamquam hortante Nos, ut olim Petrum, ea Domini voce; *duc in altum*,¹ quanto urgemur paternae caritatis ardore, ut innumerabiles, qui nunc sunt, homines ad ipsius complexum adducamus. Etenim alitur vigetque semper Dei Spiritu Ecclesia; nec suo possunt effectu carere tot hominum apostolicorum studia, qui ad eam amplificandam labraverunt adhuc et laborant. Horum autem exemplis excitati, existent subinde plurimi, qui bonorum et pietate et munificentia suffragante, laetissimam parient Christo copiam animarum.

Faveat communibus votis Magna Dei Paren, Regina Apostolorum, Evangelii praconibus effusionem Sancti Spiritus conciliando; cuius auspicem et benevolentiae Nostrae testem, vobis, venerabiles Fratres, et clero populoque vestro apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XXX novembbris MCMXIX,
Pontificatus Nostri anno sexto. *Emblema* Benedictus PP. XV.

¹ Luc. V. 4.

573

1920

Omni modo possibili materiam pro ss. oleis feria V. in coena Domini consecrandis aptam comparare nitentes notare debemus, hocadusque necessaria penitus deficere. Etsi igitur spes Nobis affulgeat materiam promissam tempestive accipiendo, omnibus ss. curionibus dioecesis Nostrae hisce in iungimus, ut residua oleorum ss. anno elapso distributorum sollerter conservent, usquedum nova recipere possint.

Conservatio
ss. deorum

574

1920

Veneranda canitie distinctus, diuturnaque infirmitate consumptus *Franciscus Holndonner*, praepositus tit., parochus pens. Bátaszék-ensis die 28. Januarii 1920., anno aetatis suae 90-o, sacerdotii vero 67-o pie in Domino obiit. Ad presbyterii dignitatem a. 1853. evectus, quattuordecim annos curae animarum qua cooperator variis in locis dioecesis impendit. Anno 1867. parochus in Hetvehely, a. 1869. in Báta, a. demum 1880. in Bátaszék nominatur, ubi per quadrantem saeculi muneri pastorali incumbendo immortalia sibi merita circa novam ecclesiam parochialem aedificatam acquisivit. Anno 1899. assessor consistorialis factus est, anno vero 1902. praepositura titulari decoratur. Ab anno 1907. tamquam sacerdos iubilaris in pensionem recessit.

Obitus
Francisci
Holndonner.

Venerandum senem, qui universum dioecesis clerum speciali semper dilexit amore, trium saltem sacrorum suffragiis, aliisque pietatis cleri officiis enixe commendato, ut anima eius post labores huius vitae aeternis coeli gaudiis e benignitate Dei miserentis potiri valeat. Requiescat in pace !

575

1920

Ob mortem Francisci Holndonner vacantia in numero sacerdotum rudedonatorum exorta est. Qui igitur e clero dioecesano in pensionem recedere cupiverint, velint suos recursus statutis instituti pensionalis dioecesani conformiter exarandos usque 1-um Maii a. c. Officio dioecesano exhibere.

Pensio.

576

1920

Magno cum animi Nostri dolore venerabili clero communicamus *Joannem Fejes*, cooperatorem ultimo Mágocs-ensem et *Desiderium Földes*, parochum anno adhuc elapso Várdomb-ensem a Tribunali Dioecesano ob

Depositio
Joannis Fejes
et Desiderii
Földes.

varia eorum delicta — inquisitione causarum iuridica diligentissime præmissa — iudiciis formalibus depositos, esse Ratione autem huius sacerdotes supranominatos ex albo cleri dioecesis expunctos esse hisce declaramus.

577

1920

Personalia

Alexander Gedeon administrator Sumony-ensis nominatus et investitus est parochus ibidem.

Cooperatores translati sunt:

P. *Felix DREWEK* S. V. D. e Máriakéménd in Somberek, *Henricus Stommen* e Somberek in Olasz.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 5-a Martii a. 1920.

† *Julius m. p.*
episcopus.

1920.

IV.

1100
1920

Epistolam Beatissimi Patris Benedicti P. XV. ad Episcopum Bergo-
mensem directam, quae in re sociali doctrinam magni momenti, omnibus-
que ss. curionibus necessariam continet, eo cum monitu infra publicamus,
ut illam mature perpendere, consequentiasque pro modo agendi suo unus-
quisque deducere serio conetur.

De praescrip-
tionibus Sedi
Apostolicae
in re sociali
non negligen-
dis, imo reli-
giosissime se-
quendis.

Venerabilis frater salutem, et apostolicam benedictionem. — Soliti
Nos quidem Bergomates nostros, utpote qui christianis moribus institutis-
que in exemplum florerent, libentissime respicere, admodum aegre non
bonos rumores excepimus, de quibusdam popularibus motibus qui nuper
istic exstitissent. Profecto non est mirum, si inimicus homo, cum iam pridem
de ista dominici agri ubertate tabesceret, sedulusque aucuparetur nocendi
opportunitatem, hac miserrimorum temporum occasione usus sit, ut in laeta
foecundaque segete *zizania superseminaret*. At vero mala semina, quae, si
semel radices egerint, possunt ipsas fruges opprimere, omnino, quantum
est in Nobis, prohibere debemus ne succrescant: Nobis enim totius agri
mystici curam Dominus demandavit. Itaque his te litteris appellamus, ve-
nerabilis frater, non quod de tua diligentia dubitemus, cuius in hac ipsa
causa documentum dedisti, sed quia opportunum ducimus dilectos filios,
te interprete, hortari, ut in officio permaneant; id quod alacriore etiam
voluntate facturos confidimus, cum tuae viderint nostram suffragari auc-
toritatem.

Principio sciant omnes, cupimus, vehementer Nobis probari quod,
cum, iam quiescentibus armis, ad intermissa opera vulgo redditus fieret,
tu venerabilis frater, novis tenuiorum necessitatibus occurrens, diocesano
Consilio adhibito, proprium Officium institueris opificum rationibus, pro
eorum varietate, provehendis. Optimum enimvero instituti genus valdeque

frugiferum, si quidem recte, id est religione magistra, gubernetur; secūs quantam perturbationem civitati possit afferre, satis superque appareat. Ergo qui rei praesunt eiusmodi, quae cum communi salute arcte cohaeret, ante omnia necesse est christiana sapientiae de re sociali doctrinas, memorandis encyclicis *Rerum Novarum* aliisque Apostolicae Sedis litteris traditas, ob oculos semper habeant, easque religiosissime sequantur. Illa praesertim meminerint; in hoc vitae exiguo cursu miseriisque omnis generis obnoxio, nemini licere esse beato; beatitudinem veram absolutamque et eam sempiternam, tamquam aetatis bene actae praemium, nobis esse in caelis propositam; illuc nos, quidquid agamus, spectare oportere; ob eam ipsam causam non tam diligentes esse debere in nostris iuribus quam in servandis officiis; sed tamen in hac quoque mortali vita fas esse nostram, quoad possimus, emendare fortunam, commodioremque statum nobis quaerere; ad commune autem bonum nullam rem plus valere quam concordiam conspirationemque omnium ordinum; huius vero conciliatricem maximam esse christianam caritatem. Videant igitur quam male opificum utilitati consulerent, qui, se professi meliorem eis vitae condicionem paratueros, unice se ad haec fluxa et caduca potiunda adiutores praeberent, eorumque animos non solum, officiorum christianorum admonitu, moderari negligenter, sed infestiores etiam facerent locupletibus, idque ea vi et acerbitate verborum, qua concitare multitudines ad civilis societatis eversionem alieni a nobis homines consuevissent. Ad hoc tantum periculum avertendum erit, venerabilis frater, vigilantiae tuae, quotquot operariorum utilitatibus propriae student, eos, ut instituisti, commonefacere, ut, procul ab intemperantia linguae *socialistis* usitata, omnem operam suam, tum in agenda, tum in propaganda defensione huius causae, penitus perfundant christiano spiritu; qui si desit, nimium quantum obesse possunt, certe prodesse non possunt. Tibi autem omnes dicto audientes iam fore, sperare Nobis libet; quod si quis renuerit, eum a suscepto munere sine dubitatione removebis.

Sed enim ad hanc, quae proposita est, christianam elevationem, ut dicitur, humiliorum plus conferant oportet, qui plus habent, divino munere beneficioque, facultatis. Ita quotquot loco vel ingenii cultura ceteros antecedunt, ne recusent consilio, auctoritate, voce operariis adesse, varia praesertim quae sunt providenter instituta fovendo. Qui autem opibus abundant, nolint suas cum proletariis rationes ad summum ius exigere, sed aequitatis potius norma metiri. Quin vehementer iis auctores sumus, ut in hoc se gerant vel indulgentius, largeque et liberaliter, quamplurimum potuerint, de suo concedant atque remittant. Commodo in ipsos cadit illud Apostoli ad Timotheum: *divitibus huius saeculi praecipe... facile tribuere,*

*communicare.*¹ Quo quidem pacto tenuum animos, quos aviditatis opinio a se abalienavit, sensim sibi reconciliabunt. — Ceterum qui inferioris loci fortunaeque sunt, huc probe intelligent, varietatem ordinum in civili societate a natura proficisci atque a Dei voluntate denique esse repetendam: *quoniam pusillum et magnum ipse fecit;*² et quidem ad commoda et singularum et communitatis aptissime. Idem sibi persuadeant, quantumvis sua industria, opitulantibus bonis, ad meliora profecerint, semper sibi reliquam, ut ceteris hominibus, non exiguum dolorum materiam fore. Quapropter, si sapient, nec ad altiora quam queant attingere, frustra enitentur, et quae mala defugere non possint, ea quiete et constanter perferent in spem bonorum immortalium.

Itaque Bergomates, pro singulari eorum in Apostolicam hanc Sedem pietate et observantia, rogamus obsecramusque, ne se decipi patientur horum fallaciis, qui mirifica quaedam pollicendo, ipsos nituntur ab avita fide divellere, ut ad miscenda turbandaque violenter omnia deinceps impellant. Non vim inferendo nec ordinem perturbando iustitiae veritatisque causa defenditur: illa autem eiusmodi arma sunt, quibus qui utantur, ipsi se ante omnes graviter vulnerent.

Iam vero contra istos tam perniciosos fidei catholicae civilisque societatis hostes, sacerdotum maximeque parochorum, coniunctissimis inter se animis tibique, venerabilis frater, perstudiose obsequentibus, fortiter contendere. *Nemo ex iis iam putet rem hic agi a sacri ordinis ministerio alienam, propterea quod in genere agatur oeconomico, quando hoc ipso in genere sempiterna animarum salus periclitatur.* Quare in suis officiis hoc numerent, volumus, quantum studii, vigilantiae, laboris possint, tantum ad socialem disciplinam actionemque conferre, atque eos qui hac in re ad nostrorum utilitatem recte versentur, omni ope fovere. Simul vero, quos habent suae curae concreditos, diligenter cum christiana vivendi pracepta doceant, tum de socialistarum insidiis erudiant, tum etiam ad rei familiaris incrementa promoveant, illud tamen semper admonentes, quod impense orat Ecclesia: *sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus aeterna.*

Interea Nos divinae benignitatis vobis omnibus precari munera non cessabimus: quorum auspicem peculiarisque benevolantiae Nostrae testem, apostolicam benedictionem tibi, venerabilis frater, et clero populoque tuo amantissime impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, die XI. mensis martii MCMXX,
Pontificatus Nostri anno sexto. BENEDICTUS PP. XV.

¹ I. Tim. VI, 17—18.

² Sap. VI, 8.

1101

1920.

Schismatica
nonnullorum
e clero
bohemio
sacerdotum
coalitio
damnatur.

Nunciatum est Sanctae Sedi nonnullos e clero bohemio secerdotes, quorum impulsu insanae iam antea postulationes eidem Sanctae Sedi oblatae fuerant, postremis hisce diebus illegitime congregatos, schismatico ausu, defectionem ab Ecclesia Romana, aliarum omnium ecclesiarum matre et magistra et catholicae unitatis centro, proclamassem atque in nationalem, quam vocant, ecclesiam coaluisse.

Tantum facinus Suprema haec Sacra Congregatio Sancti Officii, cui fidem moresque tutandi onus incumbit, ex animo detestata muneris sui esse dicit praefatam ecclesiam seu schismaticam coalitionem, absque ulla mora reprobare, damnare atque anathematizare, ut reapse praesenti Decreto, nomine et auctoritate SSmi D. N. Benedicti XV, reprobat, damnat atque anathematizat, insimul declarans supradictos sacerdotes, cuiusque sint gradus, conditionis et dignitatis, iam ipso facto excommunicationem incurrisse ad praescriptum canonis 2384 speciali modo Sedi Apostolicae reservatam, et si forte (quod Deus avertat) in ea contumaciter insordescant, omnibus aliis per Sacros Canones statutis poenis atque inhabilitatibus quamprimum plectendos fore.

Curent autem pro suo munere Sacri Bohemorum Antistites praesens Decretum ad fidelium sibi commissorum notitiam, quo efficaciiori modo in Domino censuerint, statim deducere eosque a schismaticae factioni quomodo documque adhaerendo deterrire, ne forte et iidem fideles in eamdem incidunt damnationem.

Datum Romae ex aedibus S. Officii, die 15 ianuarii a. 1920.

Aloisius Castellano,

Supremae S. C. S. Off. Notarius.

Decretum Sacrae Congr. Sancti Officii pro salutari notitia suprapublicatum ea cum intentione omnibus Ven. Cleri Nostri membris commendamus, ut mentem Sanctae Sedis Apostolicae circa motus et conamina partis cleri bohemi omnibus sufficienter nota cognoscere et aestimare velint et valeant.

1102

1920

Olea sacra.

E gratia Sanctissimi Domini Nostri Papae Benedicti XV. materiam necessariam et sufficientem hebdomada sancta tempestive accepimus, oleaque sacra feria V. in Coena Domini modo praescripto confecimus. Omnes igitur districtus vicearchidiaconales hisce provocamus, ut olea ss. ipsis

necessaria a directore sacristiae Ecclesiae Cathedralis Nostrae eo magis accipient, idest sibi transferri current, quia illa mox ubique adhibenda erunt.

1103

1920

Prout in circulari versus finem anni elapsi publicavimus, salarium minimale cooperatorum dioecesis Nostrae ratione conscriptionum hunc in finem factarum ab anno 1920. in 2400 coronis annuis statuendum decrevimus. Ibidem partem salarii integrantem, quae in respectivis stationibus desideratur, notavimus provocando, ut beneficiati omnes, ad quos attinet, hanc partem ex propriis proventibus offerant, vel suas in hac re observationes Mihi aperiant. Licet relationes omnes nondum ad manus Nostras pervenerint, salarium minimale supramemoratum vigore praesentium eo statuimus, ut partem integrantem, quae ex hac summa adusque deerat, respectivi parochi et beneficiati, quibus cooperatores adlecti sunt, inde a. 1. Januario a. c. etiam tunc solvant, si onus eam ex propriis praestandi nondum susceperint, nec aliis e. fontibus eadem statuta esset. Cuiuslibet enim stationis negotium separatim tractabitur, relatio, debitumque omnibus perpensis statuetur.

1104

1920

Pro vacanti pensione in ultimis litteris circularibus publicata usque ad terminum praefixum *Victor Geysa Váradyi* praelatus S. S., superior castr. em., sacerdos dioecesis et *Stephanus Fülöp* parochus Magyarhertelend-ensis concurrerunt. Cum autem suprafati obligationibus erga institutum pensionale dioecesanum semper exacte satisfecerint, postque annos fere quadraginta servitii sacerdotalis in statum quietis recedere de iure cupiant, recursus ipsorum ven. clero praesentibus commendo, omnes provocando, ut vota sua per vicearchidiaconos usque 15-um Junii a. c. in scriptis Officio dioecesano exhibere velint, signanter adnotando, cuinam e concurrentibus vacantem pensionem adiudicari cupiant.

1105

1920

Tèmpus sacrum passionis ingenti Nos hoc anno dolore confixit, Obitus Julii cum 22-a Martii a. c. *Julius Wajdits*, praelatus S. S., vicarius generalis Noster, praepositus t. dë Sancto Nicolao extra muros Albaregalis, canonicus custos Ecclesiae Cathedralis, post brevem et leviorem morbum amarae mortis ictu de repente Nobis paeceptus est. 78 annos natus undecim lustra

inter dignissimos mysteriorum Dei ministros implevit, meritaque sibi innumeris certo cumulavit. A. 1865. presbyter ordinatus, a. vero 1874. parochus in Szakadát factus est, ubi per 13 annos salutem suorum zelo fatigari penitus nescio diu noctuque promovit. Pastor erat bonus in verbi divini arctissimo sensu, qui omnia libenter praestitit, ne vel unam ex ovibus perire contingat. Verbis, scriptis, collectionibus omnia tentavit, ut ecclesiam novam fidelibus suis relinquere possit. Aedes sacras honoribus divi Cordis Jesu dicatas revera erexit. Anno 1887. spiritualis cleri iunioris factus intensiori adhuc forte zelo clero incubuit recte excolendo. Tria quasi lustra, quae huic muneri optime impendit, fructus sacros pro hac dioecesi certe maturarunt. A. 1889. capellanus S. Sanctitatis, a. 1900. canonicus ad honores, anno vero 1902. canonicus actualis, una parochus Ecclesiae Cathedralis nominatus est. Anno 1906. inspector scholarum dioecesis superior et praepositus tit., a. 1912. praelatus domesticus S. Sanctitatis, a. demum 1916. vicarius generalis episcopalis et causarum auditor generalis effectus est. In omnibus muneribus suis praeclarum exemplum vitae sanctae sacerdotalis, laboris infatigabilis, genuinae humilitatis, beneficentiae admirabilis, aliarumque virtutum omnibus praebuit. Communi igitur non tantum cleri, sed etiam totius civitatis corpus eius exanime ad tumulum luctu deduximus, unde tanto gloriosius in ultimo iudicio utique resurget, quanto humilior cunctis in terra paeluxit.

Vita eius clarae lucis instar nobis semper in via fulgeat, qua Magistrum secuturi sumus. Ut autem anima denati confratris quocutius et plenius fructibus gaudeat, quos pro vita sibi collegit aeterna, incruentis sacrificiis, precibusque nostris obtinere omnes satagamus. Requiescat in pace!

1106
1920

Concursus
pro parochia
Viljevo.

Beneficium parochiale Viljevo propter rudedonationen proprii pastoris vacans et iuri patronatus Fundi Religionis croat. obnoxium, praesentibus usque ad 15-um Junii a. c. concursui exponitur. Sacerdotes dioecesis competituri, in examine prosynodali rite approbati inviantur, ut recursus suos congrue exarandos infra terminum praefixum Ordinariatu exhibeant.

1107
1920

Personalia.

Gabriel Gere dr. administrator Koppányszántó-ensis nominatus et investitus est parochus ibidem.

Petrus Mayerhof subsidiarius nominatus est administrator parochiae

Főtisztelendő Uram !

Sorsdöntő órák következnek a kath. Egyházra. Bizonyos keresztenyellenes áramlatok az életidegeit készülnek elmetszeni. A kereszteny nép azonban mindezről valami fásult rezignációval szemléli.

Oka ennek az ötödféléves háboru-szülte lelki fáradtságon kívül kétségtelenül a tájékozatlanság. A nép nem tudja, miről van szó. Nem tudja, hogy legfőbb vallás-erkölcsi kulturjavai forognak veszélyben. Tehát szent kötelességünk a népet fölvilágosítani.

De hogyan ? A templomban és a kereszteny gyüleseken csak kevés emberhez lehet hozzáérni. Ezekre csak a legbátrabbak jönnek el. A tömeg-felvilágosítás egyedüli eszköze ma már csak a sajtó lehet.

Sajnos, a meg nem szállott területeken ezt az egyedüli eszközt is kicsavarta a kereszteny vezérek kezéből a terror. Pécs ugyszolván az egyedüli püspöki székhely, ahol még lehet vallásunkat és Egyházunkat védeni nyomtatott betűvel. De már itt sem megsorítás nélkül. A napi sajtó itt sem irhat már nyíltan és függetlenül. A terror itt is érezeti már barbárok leit. A tömegfelvilágosítás munkáját most csak független emberek által írt röpiratok végezhetik eredménnyel.

Tervünk tehát a következő : A legrövidebb időn belül egy népkönyvtárt indítunk meg „Szebb Jövő“ jelige alatt. A sorozat csupa 24 oldalas, izléses kiállításu, olcsó röpiratból állna; zamatos népies nyelvezettel, különböző neves írók tollából, a legaktuálisabb tartalommal, természetesen kerülve minden aggreszív, kihívó hangot, mindenkorral acélosan kidomborítva mindenütt a kereszteny álláspontot.

E célra sikerült már egy szerkesztőgárdát összehoznunk, mely rögtön összefülve megállapította a legközelebbi teendők programmját. A tervbe vett témaikat javarérszt már itt közölhetjük :

Magánügy-e a vallás?

Él-e még az öreg Jsten?

A szocialista Eldorado.

Petrus Mayerhof subsidiarius nominatus est administrator parochiae

Várd. mb. — *Josephus Lickert* coop. Mágocs-ensis factus es subsidiarius in Kakasd.

Eduardus Petrovits missus est coop. in Mágocs. — *Petrus Steécz* cooperator Gödre-ensis qua subsidiarius missus est in Nak.

Cooperatores translati sunt:

Franciscus Bálind e Laskafalu in Berkesd, *Ludovicus Domosvay* e Hosszuhetény in Somberek, *P. Felix Drewek S. V. D.* e Somberek in Máriakéménd, *Ferdinandus Herger* e Hird in Pécsbányatelep, *Carolus Kecskés* e Nagynyárás in Hosszuhetény, *Ladislaus Kocsis* e Magyarkeszi in Vásárosdombó, *Robertus Péter* e Himesháza in Hird, *P. Petrus Wodarka S. V. D.* e Berkesd in Laskafalu.

Franciscus Lippai administrator Várdomb-ensis erga preces proprias studiorum causa ad interim relevatus est a servitio dioecesano.

1108
1920

Pro succolandis pensionatis sacerdotibus intentioni Nostrae in I. Litt. Circ. a. c. expressae obsecundando plurimi sacerdotes subsidia pecuniaria, alii — pauciores — in vicinitate pensionatorum degentes naturalia obtulerunt. Hac vice omnibus, qui gravem eorum debite aestimando sortem ipsis succurrerunt, grates referimus, simul omnes hisce admonendo libenter hortamur, ut ipsis pro posse adiuvare *pergant*. Quorum ergo contributio-nes deesse videntur, sua cito praestare festinent, qui vero praeter subsidia, quae infra citantur et naturalia superflua habent, quidquid usui communi inservire possit, ipsis adhuc offerre satagant. Exempla optima ad imitan-dum trahtant, perpendendo semper, quod quisque iuvandorum caro nostra et frater noster est.

Auxilia ex-
traordinaria
sacerdotum
pensiona-
torum.

Praeter donum Nostrum adusque obtulerunt:

Ven. Capitulum 10.000 cor., N. N. vad. admin. 5.000 cor., N. N. admin. 5.000 cor., Carolus Erdélyi, prov. eppalis, vad. Donji-Miholjac-ensis, Joannes Gaál, parochus Kővágószőlős-ensis, Joannes Frey dr. tit. abb., vad. Himesháza-ensis et *Josephus Kéthelyi* dr. parochus Pécs-várad-ensis 1000—1000 cor., Andreas Horacsek vad. Görcsöny-ensis Georgius Reinhart, parochus Palotabozsok-ensis 500—500 cor., Carolus Bödy parochus Babarcz-ensis 400 cor., Emericus Moyzis, parochus Dályok-ensis, Franciscus Hoffmeister, parochus Lakócsa-ensis, Pancratius Gombárovics admin. Felsőszentmárton-ensis et Simon Nyári parochus Feked-ensis 300—300 cor., Antonius Reisz, parochus Véménd-ensis 250 cor., Michael Zsivkó, parochus Izsép-ensis, Eduardus Koch, vad. Villány-ensis et Eneri-

eus Buzsáky, parochus Pellérd-ensis 200—200 cor., Ludovicus Iselstöger, parochus Olasz-ensis 150 cor., Franciscus Reiner vad. Somberek-ensis, Joannes Vajda coop. Donji-Miholjacensis, Nicolaus Gebauer dr. secretarius eppalis, Alexander Gaál parochus Dárda-ensis, Conradus Heckenberger dr. admin. Bár-ensis, Paulus Perényi, parochus Németmárok-ensis, P. Hubertus Hansen S. V. D. admin. Máriakéménd-ensis et Ludovicus Liebbald, parochus Püspöklak-ensis 100—100 cor., Carolus Erőss, vad. Löcs-ensis 72 cor., Joannes Trinn, parochus Laskafalu-ensis 60 cor. Theresia Sulik 53 cor., Stephanus Glück, parochus Bellye-ensis, Theodorus Klein, parochus Pélmontostor-ensis, Geysa Fridrik, parochus Baranyavár-ensis, Michael Takács, parochus Szebény-ensis et Aloysius Schmeller parochus Ráczmecske-ensis 50—50 cor.

1109

1920

Az újmisések
vizsgálatai.

Az új egyházi törvénykönyv 130. kánonja elrendeli, hogy a tanulmányaiat végzett fiatal papok, még ha plébániai vagy kanonoki javadalmat élveznek is, legalább 3 éven át évenként a theologiai tudományok különböző ágaiból a püspök által megállapítandó módozat szerint vizsgát tegyenek, hacsak ez alól megfelelő okok alapján a püspöktől felmentést nem nyernek.

A kódex üdvös újításai közt ebben a legfontosabbak és legüdvösebbek egyikét üdvözöljük, melynek szemmeláthatólag az a célja, hogy a papság tudományos képzettségét minél magasabb színvonalra emelje s így képessé tegye isteni küldetésének lehető legeredményesebb betöltésére. Erre valóban alig képzelhető alkalmassabb eszköz, mint az, hogy az iskolából kikerült fiatal pap, mikor még szinte benne van a tanulásban, az egész theologiát újból átdolgozza, és most már a gyakorlat által is támogatva kimélyítse s így igazán a sajátjává tegye.

Az új idők követelményeit bizonyára valamennyien megértettük. Tudatában élünk annak, hogy ma a legalaposabb képzettség sem elég alapos. Épen ezért amint Nekem, a Főpásztornak kötelességem az idevonatkozó egyházi törvények végrehajtása, azonképen remélem, hogy legifjabb kedves munkatársaim, újmisések papjaim készségesen teljesítik az Egyház rendelkezéseit s a tőlük telhető legnagyobb buzgósággal és szorgalommal fognak a vizsgálatokra elkészülni. Ezzel az idők másik nagy követelményét is szolgálni fogjuk, t. i. a lelkiség gondozását, a szemináriumból kivitt szellemnek ápolását, mert a rendszeres foglalkozás lesz egyik leghathatosabó eszközünk az elvilágiasodás szellemének a szentélytől való távoltartására s a buzgóságnak lelketekben való megtartására.

A vizsgálat részleteire vonatkozólag a következő szabályrendeletben intézkedem:

1. Az ujmisések felszenteltetésük után 3 éven át évenként vizsgálatra jelennek meg a püspöki székvárosban.

2. Az illető theologiai szaktanár előtt (és egy, vagy két külön megbizandó zsináti vizsgáló bizottsági tag előtt) az első évben a hitoktatástanból, erkölcs- és lelkipásztorkodástanból; a második évben egyházi szónoklattanból, alapvető és ágazatos hittanból; a harmadik évben egyházjogból, egyházi közigazgatásból és liturgiából tesznek vizsgálatot.

Azonkívül minden évben kötelező az ujszövetségi szentírás magyarázata, melynek tárgya az első évben a vasárnapi evangéliumok, a második évben az ágazatos hittannal kapcsolatos legfontosabb szentírási szakaszok, a harmadik évben az apostolok levelei. A második évi vizsgálatnál egy prédikáció (esetleg annak egy része) szöban is előadandó.

4. A vizsgálat idejét a zsinati vizsgálatokkal kapcsolatban fogom megállapítani.

5. A nálunk érvényben levő synodalis vizsgarendszer a fenti hármas vizsgálat mellett is érintetlenül hatályban marad. Jelentékenyen megkönynebbül a vizsgázók munkája, ha a harmadik ujmisé vizsga után mindenkorra szól, ami különben egyházmegyénkben eddig is így volt. Egyébként ezentul is ketté lehet osztani a vizsgálatot úgy, hogy legkésőbb a prezbiterátus 6. évében kezdessék meg és a hetedikben fejeztessék be.

6. Az ujmisé vizsgák eredményét gondosan számon tartom s az egyházi hivatalok és javadalmak betöltésénél a kódex rendelete (130. 2. §.) szerint figyelembe veszem.

7. Ez idén a jelzett s annak idején közelebbről megállapitandó és közhírré teendő időben az 1918-ban és 1919-ben felszenteltek a vizsgálatra már megjelenni tartoznak.

1110

1920

A háborús évek zavarai és a még mindig fennálló forgalmi nehézségek hosszabb idő óta meggátoltak abban, hogy rendes bérmautamat megtartsam. A székhelyemmel szomszédos kerületekben a legelső alkalommal folytatni kívánom látogatásomat, de azok idejét egyelőre még nem közölhetem. Ezuttal csupán a pécsi székesegyházban pünkösd első napján, f. évi május 23-án tartandó bérmlálásra hivom fel az érdekeltek figyelmét, mely azonban csak a pécsvárosi plébániáknak szól. Vidékről egyes rend-

Bérmlálás.

kivüli esetekben s akkor is csupán azok jelentkezhetnek, akiknél a béralkozás elhalasztása nagyobb kellemetlenséget okozhatna. Az illetékes lelkészek kötelesek bérálálandókat pontosan előkészíteni, megfelelő bérmacéduákkal ellátni és a bérálálandók számát püspöki Irodámnak Pünkösdi előtt bejelenteni.

1111

1920

Felvétel az
Emericanumba.

A pécsi Emericanum középiskolai internátusba leendő felvételre vonatkozó tudnivalókat az 1920—21. iskolai évre az alábbiakban közlöm.

1. Nevelési okokból, főleg pedig a gazdasági válság következtében az Emericanumnak ezentul, legalább egyelőre, csak bentlakó növendékei lesznek.

2. Csak olyanok folyamodhatnak, akik az 1920—21 tanévben a pécsi középiskolák valamelyikébe kivánnak járni. A folyamodványok hozzám intézendők, de az Emericanum igazgatójánál Komócsy István urnál nyújtandók be Pécssett Deák-utca 8-ik szám alatt. Jelezni kell, mi a felvétetni kért növendék szüleinek neve, vallása, társadalmi állása, milyenek vagyoni viszonyaik, hány gyermekük van, ezek közül hányat tanítatnak a házon kívül. Csatolni kell a főlvetetni kivánt gyermek utolsó félévi értesítőjét, vagy ennek a tanító vagy osztályfönök urak által aláírt másolatát. Ha kedvezményben akarnak részesülni, mellékelendő a szülők szegénységi vagy vagyonlansági bizonyitványa is. A folyamodványok benyújtásának határnapja 1920. május 31-ike. Kellő időben be nem érkezett vagy kellő módon nem részletezett kérvények nem vétetnek figyelembe. A volt növendékeknek is kell folyamodniuk.

3. A főlvetelnél szegénysorsu, jeles és legalább jó előmenetelű tanulók lehetőleg előnyben és fizetési kedvezményekben részesülnek. Kedvezmény már az is, ha valaki évi 3600 koronás helyre juthat.

Mezőgazdaságban foglalkozó vagy falun lakó szülőkre nézve az eltartás díját terményekben fogja kiróni az intézet igazgatója. Ezeket az érdekeltek a termés betakarítása után legfeljebb egy hónapra — és pedig az egész tanévre kivetett mennyiséget egyszerre — kötelesek beszállítani.

5. minden folyamodó kérvényével egyidejűleg 800, azaz nyolcszáz koronát köteles az Emericanum pénztárába befizetni. Ez az előleg azoknak, akik az intézet igazgatójának előzetes engedélyével nem terményekben fizetik az eltartás és nevelés díját, az utolsó — márciusi — részlet befizetésekor beszámítatik. A pénzben esedékes díjakat az összes érdekeltek négy egyenlő részletben: szeptember, november, január és március elsejére kötelesek beszolgáltatni. A 800 korona letét-előleg befizetése nélkül beérkező folyamod-

ványok nem vétetnek figyelembe. Elesnek a felvételtől, vagy az Emericánumban való további tartózkodás jogától azok is, akik az előirt időben az egyezményesen kirótt terményeket teljes mértékben nem szolgáltatják be. Azok, kik gyermekük eltartásdíját egészen terményekben róják le, az utolsó terményszámuk beszállításakor a 800 koronát készpénzben visszakapják. Hasonlóképpen visszakapják ezen letétjüket és pedig az elutasítással egyidejűleg azok is, kiknek gyermekük bármely okból felvehető nem volt. Azok a szülők, akik felvett gyermeküket be nem hozzák, vagy a tanév közben kiveszik, a letétként befizetett 800 koronát vagy a már beszállított terményeket nem kapják vissza.

6. A felvett növendékre egyébként az Emericanum szabályai ezentúl is változatlanul kötelezők.

1112

1920

Számtalan beteg, sorvadó tüdőből szomoru kiáltás szakad felénk, egészségesek felé: osszátok meg velünk az egészséget, melytől duzzadtok, a munkabirást, mely tagjaitokat feszíti és a jólétet, mely munkátokból ered.

Templomi
gyüjtés a tü-
dőbetegek ré-
szére.

A tüdőbetegek gondozására és gyámolitására alakult Egyesület közvetíti hozzánk ezt a kérelmet s mivel sohasem bocsátottuk el üres kézzel, bizalommal keres fel ma újra. Azok a lesújtó adatok és tények, melyek valamikor meghatottak és adakozásra készítettek bennünket, ma százszor lesújtóbbak. A hosszantartó háboru, a forradalmi idők s a nyomukban jövő sanyaruságok óriási fokban emelték a nélkülözést, a nyomort, a pusztító betegségek e melegágyát; nem csoda, ha a tüdővész fékezesztetten harapódzott el mind mélyebben a nemzet testébe s növelte áldozatainak számát ugy, mint még soha.

Szives-örömetten eleget az Egyesület a mai felfokozott igényeknek is, de sajnos, lehetetlen: megfelelő anyagi segítség hiányán, közeli csőd fenyegeti. Nem kimélték őt sem a közelmult, legsötétebb idők eseményei, elprédálták vagyonát, kifosztották intézeteit.

Hittel fordul tehát hozzánk, ne engedjük veszendőbe menni a tüdővészellenes küzdelem áldásos ügyet. Buditsuk hivatalunkat minél bősegesebb adakozásra e nemes célra. Nyújtsunk segédkezet a tüdőbetegek megmentéséhez és lábra állításához, ahol pedig nincs remény gyógyulásra, segítsük adományainkkal távoltartani a kór csíráit a társadalom ép tagjaitól azzal, hogy lehetővé tesszük a gyógyithatatlan betegek megfelelő elhelyezését.

Ezzel az anyagi segítséggel adunk, amit tölünk kérnek: egészséget, munkabirást, jólétet — vagy legalább is türhető életet — anélkül, hogy a magunkét érezhetően csorbitanók.

Egyházmegyénkben Pünkösdi hétfőjén lesz a kötelező templomi gyűjtés az egyesület céljaira. Ahol ez bármi okból nem volna lehetséges, jelöljön ki a plébániavezető valamely következő vasárnapot. A gyűjtés eredménye (az adott viszonyok között legalkalmasabb módon) a püspöki Irodához küldendő.

1113

1920

Az alapítványi hivatal
1919. évi számadásai.

Az egyházmegyei alapítványi hivatal 1919. évi számadásainak kivonatait azon alapokról, melyek a papságot közelebbről érdeklik, jelen körüllelem melléklete gyanánt minden plébániahivatal részére egy-egy példányban megküldöm. E kivonatok az 1919. évi körlevelekkel együtt bekötöttetendők.

1114

1920

Az 1919. évi tavaszi koronai tételek bírálata.

Az 1919. évi tavaszi koronai tételre: „Magánügy-e a vallás?” beérkezett dolgozatok általában nagyon jók voltak.

Néhányan a fogalmakat kissé összezárták. Mert tény ugyan, hogy az igaz valláshoz egyénijoga van minden embernek, melytől senki meg nem foszthatja; de ez az egyéni jog nem a magánjog, hanem a közjog keretébe tartozik, amennyiben az igaz vallás — mint a jogrend alapja — az egész államra, a közre kihatással van. Magánügy nem lehet a vallás. Mert magánügy az a cselekedet vagy kötelesség, mely csak az egyes személyt érinti s melyért senki öt felelősségre nem vonhatja, mert azzal másnak sem anyagi sem erkölcsi jót vagy rosszat nem tesz. A vallás azonban az egyénben kívül nagyon is érinti az egész államot és társadalmat, sőt alapja is azoknak. Hiszen vallás nélkül nincs erkölcs, erkölcs nélkül pedig felbomlik a jogrend s az egész társadalom. Tehát a vallás közügy s az államnak törődnie kell vele. Az állam föladata ebben a dologban — mióta Krisztus Urunk az egyházat alapította — csak arra térjedhet ki, hogy az egyházat munkájában támogassa. De ezt még kell tennie s éppen azért az egyház és állam szétválasztása elvileg lehetetlen.

Alapos munkájukkal kitüntek: Botz József, Czindery Endre, Domosvay Lajos, Geosits Lajos, Kozáry György, Loschert Kázmér, Sebő Pál és Vizi János.

Kivánatos, hogy az a szorgalom, alaposság és írói készség, mely sok dolgozaton észlelhető, ne heverjen paragon, hanem járuljon hozzá a kereszteny sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

Fastenhirtenbrief für das Jahr 1920.

von Gr. Julius Zichy Bischof von Pécs.

Die in das Meer der Vergangenheit zurückfliessende Jahre sind wie die in den Tod scheidende Mütter. Ihren Kindern, der Nachkommenschaft hinterlassen sie das Andenken ihrer Liebe. Manche Jahre hinterlassen ein reiches Andenken, andere, wie arme Wittwen, haben nur armselige Gaben. Es gibt aber auch bettelarme Jahre, welche als Andenken nur Schmerz und Trauer und Trümmer hinterlassen. So ein bettelarmes Jahr war das vergangene, welches keine neuen Werte schuf, welches uns aber alles raubte, was wir besasssen. In dem verflossenen Jahre tobte noch der Krieg und Krieg bedeutet in Trümmer und Asche liegende Dörfer, kahle Wälder und niedergetretene Kornfelder, an den Strassen und in den Grenzgräben liegende Leichen, Krieg bedeutet ein Meer von Tränen und von Blut. O wie viel Schätze vernichtete nicht das verflossene Jahr! So mancher Same blieb unbefruchtet, weil sich keine Hand traf, welche ihn gesäet hätte, so manche Furche blieb geschlossen, weil es sich kein Pflug fand, der sie gezogen hätte, so manche Menschenknospe fiel ab in tödlicher Erstarrung, so manch' trautes Heim wurde zerstört, Kirchen und heilige Stätten zerschossen. Wie viele traurige Nachrichten brachte doch das verflossene Jahr! Wenn die Todeskunde eines teuren Kindes kam, dann brannte vor Schmerz nicht nur das Mutterherz; dieser Schmerz tat auch uns weh, denn es war ja unser Bruder, der dahinstarb. Wenn der Krieg ein trautes Familienheim verwüstete, dann weinten vor Jammer nicht nur die Heimlosen; dieser Schmerz tat auch uns weh, war es ja Blut von unserem Blute, das heimlos wurde. Wenn Kugeln und Granaten eine Kirche zertrümmerten, wie manche Herzen

em. — Nu- De missioni-
cognovimus bus catholicis
debilitatas
ctus, nedum
praecipuum
tione rerum
ibus copiis-
et maxime,
sarcire non

ibus catho-
Ut enim in
ius, omnino
uere in in-
eis profuso
t, his Mis-
evadant pa-
nter daturi,
vos attinet,

Notatione Nostra projecto non marginis, ut carmine in MISSIONUM causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.
Auspicem caelestium munera benevolentiaeque Nostrae testem,

Egyh
gyűjtés az e
jelöljön ki a
ménye (az
Irodához kü

1113

1920

Az alapítvá-
nyi hivatal
1919. évi
számadásai.

Az e
natait azon
levelem mel
ban megkü

1114

1920

Az 1919. évi
tavaszi koro-
nai tételek bi-
rálata.

Az 1
érkezett dolg

Néhá
az igaz valla
foszthatja; c
tartozik, ame
államra, a k
gánügy az a
érinti s mely
anyagi sem
nen kívül na
azoknak. His
a jogrend s
törödnie kell
Urunk az eg
munkájában
és állam szé

Alapo
Lajos, Geosit

Kiván
sok dolgozat

keresztény sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

und Familien beweinten nicht diese Ruinen. Es war ja unser Heim, das zertrümmert wurde, ein jeder von uns konnte Ichen einen Stein dieser Kirchen sein Eigentum nennen.

Wenn ich jetzt m. l. Christgläubige, die Angriffe und die Verheerungen des verflossenen Jahres euch nochmals vor die Seele führe, so tue ich es nicht um anzuklagen und um zu verwunden, sondern um Wunden zu lindern und zu heilen. Wenn ieh Wunden entblösse, so ist es nicht mein Wille, dass eure Augen sich an dem Blute weiden, sondern, dass eure Herzen in sühnender Liebe sich emporrichten zur misshandelten Mutter, zur Kirche des göttl. Heilandes: Damit ihr die Art und Kampfweise ihrer Feinde beachtet und betrachtet, welche jetzt offen, vormals aber heimlich diese Wunden schlugen. Ich will euch die Wunden entblößen, damit in euren Herzen der Glaube unserer Väter sich entfache, damit dieser Glaube alle feindliche Mächte überwinde, welche unsere Kirchen bedrohten und uns des Christentums zu berauben sich erkühnten.

I. M. l. Christgläubige! Das Evangelium bewahrte uns einen Spruch des göttlichen Heilandes, dessen Bitterkeit wir heute noch empfinden: „Die Söhne der Finsterniss sind in ihrer Art klüger, als die Kinder des Lichtes.“ Kinder des Lichtes sind die Jünger des Heilandes, Söhne der Finsterniss aber die Feinde des Christentums. Die Geschichte der Kirche beweist durch viele, traurige Tatsachen die Wahrheit dieses Spruches. Wir Christen standen immer mit offenem Blick und offenem Herzen vor der Welt, unsere Pläne und Hoffnungen lagen wie geöffnete Bücher vor den Augen unserer Feinde. Geheimnisse hatten wir keine und wähnten — es hätten auch andere keine geheimen Wege. Aber, ach wie vielmal täuschten wir uns kläglich und bitter! Unsere Feinde stellten Worte gegen unsere Worte, aber sie bargen mehr in sich, als was in ihrem Schalle klang. Es schien als wären es Halbwahrheiten, ihr Sinn war aber Verblendung und Bosheit. Hätten sie den Mut gehabt, unser Christentum offen und in den Kirchen anzugreifen, und so ihren teuflischen Plan, die Menschheit des Glaubens zu berauben, männlich und of-

† Julius m. p.
episcopus.

fen zu eröffnen, so wären wir, das christliche Volk, zurückgeschreckt und hätten sie verstummen gemacht. Nein, für diesen Kampf hätten sie das christliche Volk nicht unter die Waffen gebracht. Wenn die Seele auch einem Sumpfe glich, voll des Sandes und Schlammes, so würde ein Strahl der Sonne doch durch sein schmutziges Wasser fahren. Wenn die Seele auch tief gefallen wäre, so würde sie doch so viel Edelstein bewahren, um sich an den Seelengütern der Mitmenschen nicht zu vergreifen. Der Sonnenstrahl dringt nur durch den Schlamm der tiefstgefallenen Seelen nicht hindurch.

Unsere Gegner wussten es wohl, dass sie mit dieser Offenheit ihr Ziel nicht erreichen. „Sie waren klüger in ihrer Art, als die Kinder des Lichtes.“ Sie bedurften eines Lösungswortes, das halb die Wahrheit sage, ganz aber den Irrtum verberge. Sie bedurften eines Schleiers, an dessen rechter Seite die verschwommenen Züge des Altares und der Kirche noch wahrnehmbar seien, an der Kehrseite hingegen über den Ruinen des Christentums das Bild ihrer eigenen Welt sich entfalte. Ihre Welt, in welcher über den Häusern und Hütten keine Kirchentürme gegen den Himmel ragen, ihre Welt, die keine Altäre und Heiligtümer hat, ihre Welt, in welcher vom Altare das Kreuz verschwunden ist, und vor den Altären keine Opferpriester stehen.

Das war das Ziel unserer Gegner. Nun aber sehet, w. lieb. Christgläubigen welchen scheinbar unschuldigen Weg sie wählten, um dieses Ziel zu erreichen. Der Glaube ist Privatsache — so fingen sie an: der Glaube ist eines jeden eigenste Privatsache. Die Seele findet nicht über Kirchen und Altäre zu ihrem Gott hin sondern erreicht Ihn, wie der Gedanke, den Zeit und Raum nicht beengen; die Seele erreicht Ihn, wie die geheimsten Liebeswallungen des Herzens die über Berge und Ländern weilende Mutter erreichen. Und sie haben nicht Unrecht, denn diese unmittelbare Emporschwingungen des Herzens zu Gott, sind Glaube und Religion. Aber diese Wahrheit ist nur die eine Seite des Schleiers, wo die verschwommenen Züge des Altares und der Kirche noch erkenntlich sind. Von der Kehrseite des Schleiers aber klaf-

em. — Nu- De missioni-
cognovimus bus catholicis
debilitatas
ctus, nedum
praecipuum
tione rerum
ibus copiis-
et maxime,
sarcire non

ibus catho-
Ut enim in
ius, omnino
uere in in-
eis profuso
t, his Mis-
evadant pa-
nter daturi,
vos attinet,

missione Nostra projectio non mutatus, ut carmine in missorum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.
Auspicem caelestium munera benevolentiaeque Nostrae testem,

Egyházi gyűjtés az előjelöljön ki a ménnye (az Irodához külön)

1113
1920

Az alapítványi hivatal
1919. évi számadásai.

Az e-mail natait azon levelem mellett megküldem.

1114
1920

Az 1919. évi tavaszi körnai tételek bírálata.

Az 1. érkezett dolgozat Néhány

az igaz vallásfosztthatja; címe tartozik, amely államra, a kiegészítő gánügy az a érinti s mellyet anyagi semmiben kívül nincs azoknak. Hiszen a jogrend s törökös kell Urunk az egymunkájában és állam székhelye.

Alapcím Lajos, Geosit Kiván sok dolgozat kereszteny sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

fen entsetzliche Bilder in unsere christliche Seele. Wenn also dies der Begriff der Religion ist — so fahren sie weiter — dann hat die Gesellschaft, die Gemeinde und der Staat nichts mit der Religion zu tun. Dann darf von den Staatsgeldern kein Heller für Kultuszwecke verwendet werden. Sie führen uns zu diesem Resultate, obwohl der Staat wir sind, die Millionen der Christenheit. Wenn es also steht mit der Religion — so führen sie den Gedankengang weiter — dann haben wir keinen Platz für den Glauben in der Schule. Dan dürfen Priester der Kirche die Schwelle der Schule nicht übertreten. Sie führen uns zu diesem Resultate, obwohl die Erbauer der Schulen wir sind, die Millionen der Christenheit. Wenn dies der Begriff der Religion ist — so enden sie in ihren Folgerungen — dann kann sie aber kein Recht beanspruchen im öffentlichen Leben. Das Kreuz muss aus dem Gerichtssaal und aus der Schule entfernt werden. Sie erkühnen sich, uns zu diesem Resultate zu führen, obwohl wir, die Millionen der Christenheit es waren, die das Kreuz in der Schule und im Gerichtshofe auf gepflanzt hatten, durch die Arbeit und Opfern von zwei Jahrtausenden.

Glaube ist Privatsache. Dieser Satz besagt ihnen noch viel mehr. Was gilt ihr ganzes Sinnen und Trachten, wenn es ihnen nicht gelingt den Glauben und die Opferwilligkeit im Herzen des Volkes zu ertöten? Der Glaube würde aus dem öffentlichen Leben doch nicht verschwinden. Wo immer der Staat die christlichen Schulen an sich riss, hat die Opferwilligkeit der christlichen Gemeinde neue eröffnet, denn das christliche Volk duldet es nicht, dass seine Kinder Heiden und Gottlosen anvertraut seien. Wo immer der Staat sich weigerte, für den Unterhalt der Diener der Kirche zu sorgen, hat das katholische Volk das tägliche Brot mit seinen Priestern geteilt. Zweitausend Jahre hindurch teilte es sein Brot mit ihnen: immer und überall. Um nun ihr Ziel zu erreichen, schickten sich die Feinde des Christentums an, diese Opferwilligkeit aus dem Herzen des Volkes zu tilgen. Im vergangenen Jahre wurden wir Zeugen dieses Seelenmordes. Gottlose Agenten durchquerten das Land und drangen ein in un-

† Julius m. p.
episcopus.

Sere Schulen und rüttelten und machten wanken — leider — die Führer des Volkes: unsere Lehrer. Sie verleiteten sie, den Gehorsam der Kirche zu verweigern, die Schule ihres christlichen Charakters zu entblössen, Träger gottliegnerischer Ideen zu werden. Sie schraken nicht zurück vor dem Heiligtume eurer Familien, und forderten von euch nicht mehr, nur eines: verweigert alle Mittel der Kirche. Verweigert den Bissen Brot, den ihr bisher euren Priestern gabet. „Die Söhne der Finsterniss sind in ihrer Art klüger, als die Kinder des Lichtes.“ Sie wussten wohl, dass dies der Gnadenstoss sei, den sie dem Christentum zugesetzt hatten. Der Tag, an welchem das christliche Volk seinen Beitrag der Kirche verweigern würde — wir wissen es wohl — bedeutete nicht das Erlöschen des Christentums. Diese Tat könnte unsere Kirchen nicht in Trümmer werfen, und das Kreuz den Priesterhänden nicht entreissen. Aber von jenem Tage an würden keine neuen Kirchen mehr gebaut und keine Apostel und Priester zu dem Dienste der Seelen geboren werden. An jenem Tage würden sich unsere Priesterseminarien entleeren.

Könntet ihr euch eine Mutter denken, die ihren Sohn der Kirche übergäbe, damit sie ihn zum Apostel und Priester erziehe? Hätte sie ein Mutterherz, die ihren Sohn in das Elend und in die Verachtung stösste? Würden sich Seelen treffen, in der Vollkraft ihrer Jugend stehend, in denen Gott diesen Entschluss bewirken könnte? O gewiss, es würden sich einige treffen, aber wie ist das gering, wo die Ernte so gross ist? Wahrhaftig nicht Gut und Geld locken unsere jungen Leviten zum Altare. Höhere Güter werfen ihr Licht in die Seelen, die sich loslösen von irdischen Banden um Diener des Herrn zu werden. Aber sie empfinden es als gerecht, und alle in denen der letzte Funke der Billigkeit noch nicht erloschen ist, teilen dieses Gefühl, dass der Arbeiter des Lohnes würdig sei. Sie empfinden die Wahrheit des apostolischen Wortes: „Die dem Altare dienen, haben vom Altare zu leben.“

Glaubet nicht, liebe Christgläubige, dass die Feinde der Kirche euch zur persönlichen Rache aneiferten. Wenn ihr

em. — Nu- De missioni-
cognovimus bus catholicis
debilitatas Terra
ctus, nedum Sanctae
praecipuum iuvandis.
tione rerum
ibus copiis-
et maxime,
sarcire non

ibus catho-
Ut enim in
ius, omnino
uere in in-
eis profuso
t, his Mis-
evadant pa-
nter daturi,
vos attinet,

missione Nostra proiectio non mutetur, ut carumdem missionum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.
Auspicem caelestium munorum benevolentiaeque Nostrae testem,

Egyházi gyűjtés az előző év jelöljén ki a ménye (az Irodához küldve)

1113

1920

Az alapítványi hivatal 1919. évi számadásai.

Az előző év natait azon levelem mellett megküldve

1114

1920

Az 1919. évi tavaszi körnapi tételek bírálatára.

Az előző év érkezett dolgozat Néhány

az igaz vallás foszthatja; címe tartozik, amelyet államra, a körüljáró gánügy az előző érinti s melyet anyagi semmiben kívül nincs azoknak. Hiszen a jogrend s törödnie kell. Urunk az egymunkájában és állam székhelyén.

Alapítványi Lajos, Geosit Kivártak sok dolgozat

keresztény sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

euren Beitrag der Kirche verweigert hätte, so wären nicht die Seelenhirten durch den Gnadenstoss gefallen, sondern die Kirche und das Christentum. Allen Mitteln beraubt ist das Leben der Kirche ein verzweifeltes Ringen mit dem Tode. Ihr hättest noch ein Gotteshaus, bis der Mörtel von seinen Mauern nicht herabfällt, eure Enkel würden vielleicht schon zwischen den Trümmern den Altar und das Heiligtum beweinen. Eure Ehen segnete noch die Kirche, den Kindern wurde die Gotteserbschaft noch durch Priesterhände vermittelt . . . die Ehen eurer Enkel würden sich schon zum Mädchenhandel der Heiden entarten, und das neugeborene Leben dieser Ehen wäre nur die ewige Weitergabe der alten Schuld . . . Eure Kinder hätten noch Lehrer, welche sie zur Gottesliebe und Gottesfurcht erzögen, aber wenn dieser Mund verstummte, wer würde das Recht und die Macht des Unterweisens übernehmen? Euch begleiteten noch auf dem letzten Weg die trauernden Weisen unserer geweihten Glocken, an euer Grab pflanzete noch ein Apostel des Herrn das Zeichen des Heiles, den Unterpand der Auferstehung, das Kreuz des göttlichen Heilandes.

Wenn aber der letzte Priester hineinaltert und in das Grab hineinsinkt, wer wird die Friedensstätten der nach uns Kommenden mit dem Kreuze bezeichnen? Wohl hätten Glaube und Christentum gewahrt, bis die Kirchen in Trümmer gefallen, und der letzte Priester in das Grab gesunken wäre. Andere Priester zu erziehen und andere Kirchen zu erbauen hätten wir nicht vermocht.

Dies war das Ziel unserer Gegner. Sie haben es aber nicht erreicht. Ihr, liebe Christgläubige, hattet es verstanden, dass hier der Kampf um das Leben oder den Tod des Christentums gefochten wird. Das Glaubensbekenntniss, welches Millionen von Christenherzen durchzuckte, war unsere Freude im Leid, unser Jubel in den Tränen. Der Glaubensmut der ersten Christen erwachte in euch, die ihr scharenweise vor den Kirchentüren in den Knien laget, damit der Pöbel nur durch eure Leichen in die Heiligtümer zu dringen vermöge. In der Todesgefahr vernahmet ihr die Stimme, dass

† Julius m. p.
episcopus.

sie uns des Christentums berauben wollen. Sie verhöhnen und erniedrigten unsere Priesterwürde, ihr selbst wolltet aber in diesen Tagen zu Priestern und Aposteln werden. Es bleibt euer Ruhm und Zier die kommenden Jahrhunderte hindurch. Sie wollten den Hirten schlagen, damit sich die Herde zerstreue, ihr aber zoget das Band noch enger, welches Priester und Volk vereinigte, wohlwissend, dass mit dieser Einheit das Christentum steht oder fällt. Das Christentum wird leben, wenn diese Vereinigung immer so unüberwindlich bleibt, wie in jenen Tagen. Wenn ihr eure Priester liebet, als Apostel und Nachfolger des göttlichen Heilandes.

II. In dem verflossenen Jahre tobte noch der Krieg. Er forderte seine Opfer nicht nur an der Front, sondern auch im Hinterlande und wer könnte es ermessen, welche die Verhängnisvolleren waren. An der Front tötete er unsere Väter und Brüder, im Hinterlande aber die Seelen unserer Kinder. Vordem waren die Kinder unser Trost und unsere Freude, jetzt sind sie uns Vorwurf und Bitterkeit geworden. Wir haben schwere Klagen vernommen von Vätern und Müttern, dass die Kinder nicht zu bändigen sind. Als ob in den Kinderseelen eine Veränderung, eine Verbiegung oder Verlenkung stattgefunden hätte. Die armen Kleinen, sie haben es nicht verschuldet, andere verleiteten ihre Unschuld.

Mit welcher Sorgfalt und welcher Liebe erzog die Kirche unsere Kinder! Kaum fingen sie an zu lallen, so nahm sie die Kirche an der Hand und lehrte sie die Gebote Gottes. Ehre Gott den Allmächtigen, liebe die Eltern, sei rein und makellos wie die Lilie, sei ehrlich und meide die Lüge, und hüte dich vor fremden Gute. Tag für Tag wiederholte sie diese Gebote, damit sie wie die Muttermilch in das Blut übergingen. Und wenn es reine Herzen gab, die ihren Gott und ihr Vaterland liebten, wenn es fürsorgende Eltern und dankbar gehorsame Kinder gab, wenn wir reine Ehen und aus reinen Ehen reingeborene Kinder hatten, wenn im gesellschaftlichen Leben Ordnung und Menschenliebe waltete, wenn das Christentum im privaten und im öffentlichen Le-

iem. — Nu- De missioni-
cognovimus
bus catholicis
Terraee
Sanctae
iuvandis.

praecipuum
itione rerum
oibus copiis-
et maxime,
sarcire non

nibus catho-
Ut enim in-
nus, omnino
ruere in in-
eis profuso
nt, his Mis-
evadant pa-
nter daturi,
vos attinet,

moratione nostra projectio non inutius, ut earumdem missionum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris nostri fel. rec. Leonis XIII litteras Salvatoris ac Domini, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.

Auspicem caelestium munera benevolentiaeque Nostrae testem,

Egy
gyűjtés az e
jelöljön ki a
ménye (az
Irodához kü

1113

1920

Az alapítvá-
nyi hivatal
1919. évi
számadásai.

Az e
natait azon
 levelem mel
ban megkül

1114

1920

Az 1919. évi
tavaszi koro-
nai tételek bi-
rálata.

Az 1
érkezett dolg
Néhá
az igaz valla
foszthatja ; c
tartozik, ame
államra, a k
gánügy az a
érinti s mely
anyagi sem
nen kívül na
azoknak. His
a jogrend s
törődnie kell
Urunk az eg
munkájában
és állam szé

Alapo
Lajos, Geosit

Kiván
sok dolgozat
keresztény sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

ben eine Rolle spielte — so hatten wir das alles der christlichen Schule zu verdanken. Die Kirche wusste es, dass die Gesellschaft noch Mangel leidet an Liebe und Ehrlichkeit und Reinheit, aber der Tadel kann nicht die Kirche treffen, dass nicht mehr geschah.

„Die Söhne der Finsterniss sind in ihrer Art klüger, als die Kinder des Lichtes.“ Unsere Feinde verstanden es, dass die Kraft des Christentums aus den Schulen quillt. Dass das Christentum aus dem öffentlichen Leben nicht verschwinden wird, solange die Kirche Schulen besitzt. Wir liebten unsere Schulen nicht in dem Masse, wie die Gegner sie hassten, wir verteidigten sie nicht so gut, wie die Gegner sie bekämpften. Ich denke jetzt nicht daran, l. Christgläubige, das mancherortes unser heiligstes Symbol, das Kreuz mit frevelrischen Händen von den Schulwänden riss, dass in manchen Lehrerseelen die gottesleugnerische Ideen üppigen Boden fanden, vor meiner Seele steht nur eine grosse, traurige Tat, dass man in unseren Schulen, o unermessliche Blindheit, sogar die Gebote Gottes verleugnete. Wir mussten es erleben, dass Lehrer den Satz vertraten, man könne auch ohne Gott Kinder erziehen, das Ansehen und Autorität der Eltern ein Überbleibsel unmündiger Jahrhunderte seien, dass Gehorsam gegen Eltern unmoralisch und unerlaubt sei.

Die Schule des vergangenen Jahres untergrub die Autorität Gottes und die der Eltern. Wundert euch nicht, wenn es so schwer fällt, heute Kinder zu erziehen. Wenn die Kinder es wahrnehmen, dass in der Gesellschaft die Autorität nicht geachtet wird, dann werden sie auch nicht die eurig achten. Wenn es ihnen zum Bewusstsein gelangt, dass hinter der gesellschaftlichen Ordnung nicht die Autorität Gottes steht, wenn die Gottesfurcht aus den Herzen der Eltern ent schwindet, dann suchet nicht weiter, warum eure eigene Autorität schwankend geworden ist.

Gegen den Geist der christlichen Schule richtete sie also der zweite Angriff. Unsere Gegner wussten es wohl, wo die Jugend gehört, gehört auch die Zukunft; dass sie ihre

† Julius m. p.
episcopus.

Umsturzideen im öffentlichen Leben nur dann Geltung ver-schaffen, wenn der Geist des Umsturzes und der Verneinung bis in die Schule vordringt. Wenn wir den Wert der christlichen Schule aus anderen Umständen nicht erkennen, so ermessen wir ihn doch aus diesem Angriffe. Wollen wir unser Christentum nicht verleugnen, wollen wir, dass christlicher Glaube und Sitte aus dem öffentlichen Leben nicht verschwinde, wollen wir das Erbgut unserer christlichen Väter nicht vergeuden, die mit unzähligen Opfern die christliche Schule gegründet und erhalten haben; wollen wir das Andenken unserer christlichen Ahnen nicht schänden, kennen wir noch Gott und Vaterland, — dann beschützen wir mit der Eifersucht einer Mutter das teuerste Kind des Christentums: die christliche Schule. Dann fordern wir christlicher Geist und Erziehung in den Schulen. Die Schule gehört nicht dem Lehrer, und nicht dem Staate, sondern uns, den christlichen Eltern. Dann tragen wir Sorge, dass es sich nie wiederhole, was im vergangenen Jahre geschah: dass wir den Kindern Gottesliebe und Gottesfurcht in die Seele senken, die Schule aber Hass gegen das Vaterland und gegen die Gesellschaft und gegen Gott.

III. Die Schule ist eine der wichtigsten Faktoren des christlichen Lebens, weil ihre Aufgabe in der Heranbildung der künftigen Generation besteht. Das Leben eines Volkes war überall von der Erziehung bedingt. In gewissem Sinne aber sind auch wir, Erwachsene, noch Schüler und haben auch wir noch unsere Lehrer und Erzieher. Lehrer und Erzieher der öffentlichen Meinung ist heute die Presse. Zu Füßen dieses Meisters sitzen wir täglich, von seinen Lippen harren wir der richtunggebenden Worte, aus seinen Brüsten saugen wir das Leben oder den Tod. Die Presse ist heute in der natürlichen Ordnung, was die Sakramente in der übernatürlichen sind. Sie spendet Leben und erhält das Leben, haucht Atem in die erstarre Glieder, besänftigt oder setzt in Flammen die Seelen und ganze Länder. O, dass wir der Macht dieses Sakramentes und modernen Apostels bewusst wären! Betrachte

nem. — Nu- De missioni-
cognovimus bus catholicis
o debilitatas Terrae
ictus, nedum Sanctae
praecipuum iuvandis.
litione rerum
pibus copiis-
et maxime,
sarcire non

nibus catho-
Ut enim in
mus, omnino
ruere in in-
eis profuso
nt, his Mis-
evadant pa-
enter daturi,
vos attinet,

hortatione nostra proiectio non inquietis, ut earumdem missorum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.

Auspicem caelestium munerum benevolentiaeque Nostrae testem,

Egyházi gyűjtés az európai jelöljön ki a vértékelés ménye (az Irodához külön)

1113

1920

Az alapítványi hivatal
1919. évi
számadásai.

Az európai natait azon levelem mellett megküldem

1114

1920

Az 1919. évi tavaszi kormányi tételek bírálatára.

Az 1919. évi tavaszi kormányi tételek bírálatára.

Néhány igaz vallásfosztatja; cím tartozik, amely állandóan, a kereszténység az alegységek mellett anyagi semmiben kívül nem szolgálhatnak. Hiszen a jogrend s törödnie kell. Urunk az egymunkájában és állam szolgálatában.

Alapítványi Lajos, Geost. Kivártak sok dolgozatukat kereszteny sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

und bemesse ich aber die Ausdähnungen der Presse, zähle ich das Heer dieser metallnen Soldaten, dann drängt sich das bittere Wort des Heilandes auch auf meine Lippen: „Die Söhne der Finsterniss sind ihrer Art klüger, als die Kinder des Lichtes.“

Möget ihr Kirchen und Kanzeln haben — so tönt es von dritüber — und von ihnen das Wort wöchentlich einmal verkünden. Auch wir haben unsere Kirchen und unsere Kanzeln, von denen wir unser Wort verkünden. Nicht einmal wöchentlich, sondern jeden Tag, nicht 300 Seelen, sondern 300.000 Zuhörern. Das Wort von euren Kanzeln verhallt, das unsere bleibt, wie die in Stein gegrabene Worte. Reisset unsere Blätter in Fetzen, Sturm und Wind werden auch diese Fetzen über Berg und Tal bis zur einsamsten Hütte tragen, und wann eure Worte längst der Vergessenheit anheimgefallen sind, wird jemand fern in einem Kämmerlein über unsere Zeitungsfetzen gebückt der Worte lauschen, die wir ihm senden, damit er unser Genosse und Mitkämpfer werde.

Bitter wahr, allzu wahr sind diese Worte, liebe Christgläubige. Es sind dies nicht Worte einiger Grossstuer, sondern derer, die das Leben und die Macht der Presse kennen. Dass unsere Seelen zerstreut und zerrissen sind, haben nicht der Krieg und die Kanonen verursacht, sondern die Presse; dass in unserem christlichen Vaterlande Gegner des Christentums Triumph feiern konnten, hat nicht die Wissenschaft verursacht, sondern die Presse; dass in tausend und tausend Seelen die Gottesfurcht und Gottesliebe wankt und erkaltet, haben nicht geleherte Gottesleigner verursacht, sondern die Presse; dass unsere Jugend nach den Irrlichter der unreinen Liebessünden taumelt und hascht, haben nicht die Freudenmädchen verursacht, sondern die Presse; dass die Banden der Gesellschaft zerrissen und zerfielen, hat nicht die Revolution verursacht, sondern die Presse; dass unser Land in Elend schmachtet und in Trümmern liegt, haben nicht die Feinde verursacht, sondern die Presse. Die Presse ist all-

† Julius m. p.
episcopus.

mächtig, die Presse kann vernichten und schaffen, kann Leben spenden oder Tod bringen.

Wenn wir aus dem Toben und Tosen des vergangenen Jahres nichts gelernt hätten, als die Erkenntniss der Macht der Presse, dann hätten wir genug gelernt. Wenn wir unter dem Brände und unter den Trümmern keine andere Schätze antreffen würden, als die Hülsen der feindlichen Kugeln und Granaten, und wenn diese in userer Seele den Wunsch erwecken nach ähnlichen Kugeln und Granaten, dann beweine ich nicht die Vergangenheit, sondern sehe und begrüsse das Morgenrot einer schöneren Zukunft. Jener Zukunft, in welcher die Christen christliche Blätter lesen, und anderen Blättern die Türe weisen; wo man die christliche Zeitungen nicht nur liest, sondern nach Möglichkeit auch unterstützt. Seien diese Zeitungen nicht Goldgruben und Wachposten für Geldmänner, sondern Apostel und Evangelien des Christentums. Seien sie die Förderer der christlichen öffentlichen Meinung. Wenn wir nicht ruhen und rasten, bis uns eine derartige Presse nicht zur Verfügung steht, dann geht es einer schöneren Zukunft entgegen, in welcher wir unseres Christentums bewusster werden.

* * *

Der in das vergangene Jahr zurückführende Weg ist von Ruinen gesäumt. Zwischen den Trümmern von trauten Familienheime ragen verfallene Kirchentürme gegen den Himmel. Neben dem Wege dehnt sich das grosse Schlachtfeld hin: über den Leichen unserer Brüder und Väter schwebt, wie ein grosses, schwarzes Leichentuch, die Erinnerung und die Vergänglichkeit. O, wenn es möglich wäre, dass das Leben die verstorbenen Glieder nochmals belebte! Welch' Leben wäre diese Belebung, und welche Auferstehung! Dieses verflossene Jahr gleicht der Wüste, von welcher uns der Prophet Ezechiel berichtet. Gott führte den Propheten durch eine Wüste, voll mit toten, herumliegenden Gliedern, und sprach zu ihm: Menschensohn! was dünket dir, werden diese Glieder nochmals leben? Ezechiel aber antwortete: Mein Herr und mein Gott,

iem. — Nu- De missioni-
cognovimus bus catholicis
o debilitatas Terrae
ictus, nedum Sanctae
praecipuum iuvandis.
litione rerum
pibus copiis-
et maxime,
sarcire non

nibus catho-
Ut enim in-
mus, omnino
ruere in in-
eis profuso
nt, his Mis-
evadant pa-
enter daturi,
vos attinet,

hortatione nostra protecto non indigetis, ut earumdem Missionum causam agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda. Auspicem caelestium munorum benevolentiaeque Nostrae testem,

Egyházi gyűjtés az előjön ki a ménnye (az Irodához külön)

1113

1920

Az e-mailtait azon levelem mellett megküldem.

1114

1920

Az 1919. évi tavaszi körnai tételek bírálata.

Néha az igaz vallás foszthatja; olyan tartozik, amely államra, a kiegészítő gánügy az a érinti s mely anyagi semmiben kívül nincs azoknak. Hiszen a jogrend s törödnie kell. Urunk az egymunkájában és állam szé

Alapító Lajos, Geosit Kivárt sok dolgozat kereszteny sajtó megerősítéséhez.

Datum Quinque-Ecclesiis, 4. Maii a. 1920.

du weisst es. Der Herr aber sprach: Prophezeie zum Geiste, prophezeie, Menschensohn, und sprich zum Geiste: so spricht der Herr: Von den vier Winden komme hervor, o Geist, und hauche über die Getötete, damit sie leben. Ezechiel aber prophezeite, wie es ihm der Herr befahl, und Seele fuhr in die Getöteten und sie erwachten und es entstand ein grosses Heer.“

Das verflossene Jahr glich aber nicht nur der Wüste des Ezechiel, sondern auch seinem Geiste. Der Geist des Herrn war es, der herniederfuhr in die erstarrten Glieder und sie belebte. Denn was heute in den Seelen geschah, das war Erwachen zum Leben und Auferstehen. „Menschensohn, was dünket dir, werden diese Glieder nochmals leben?“ Vermuteten wir es, konnten wir es glauben, dass jene Seelen, welche im verflossenen Jahre flügellahm mit dem Sturme rannten, konnten wir es ahnen, dass sie nochmals zum Leben erwachen, und sogar die Höhen des Christentums erschwingen? „Mein Herr und mein Gott, du weisst es. Du weisst es, dass Stürme reinigend wirken, dass Winde die spreuige Frucht sichten. Du hast uns geleutert und gesichtet. Einige Glieder haben die Stürme und Winde von uns losgerissen, sie suchen im Lager des Hasses, bei den Söhnen der Finsterniss Bruderliebe statt unserer Liebe; wir bedauern sie. die Liebe mit Hass vergelten, es ist aber gut, dass sie losgerissen wurden. Die wir blieben, wollen Christen bleiben, würdige Enkel der christlichen Ahnen; die wir blieben, wollen die Kulturwerte und Schätze der christlichen Jahrhunderte bewahren und verteidigen; die wir blieben, wollen Christen bleiben durch die kommenden Jahrtausende. Wir waren niemals so sehr Christen als heute, wir waren niemals so viel Christen, als heute. Seien wir viel Christen nicht nur der Zahl nach, sondern im Geiste, im Glauben, in opferfreudiger Liebe, dann bricht der Tag einer besseren Zukunft schon heute an, welche sich christlich gestaltet nicht nur in der Kirche, sondern auch in der Schule, im Gerichtssaale und im öffentlichen Leben . . .

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

V.

1465

1920

Venerabiles Fratres, salutem et apostolicam benedictionem. — Nu-
per ex Venerabilis Fratris Patriarchae Hierosolymitani litteris cognovimus
Palaestinenses Missiones ex direptione quam passae sunt adeo debilitas
iacere, ut iam nequeant quaesitos diutinis laboribus retinere fructus, nedum
proficere posse videantur. Ad haec aliud accedere idemque praecipuum
incommodum deploramus: advenas acatholicos ea misera conditione rerum
abuti ad suas inibi doctrinas disseminandas; idque, utpote opibus copiis-
que affluentibus, efficere vel incolarum egestati subveniendo, vel et maxime,
scholas instituendo in iis quoque locis ubi nostri sua damna sarcire non
possint.

De missioni-
bus catholicis
Terrae
Sanctae
iuvandis.

Intelligitis, Venerabiles Fratres, quid in hac re ab hominibus catho-
licis animarum salus, quid ipsa Terra Sanctae ratio postulet. Ut enim in
Allocutione, quam hesterna die in Consistorio habuimus, dicebamus, omnino
non ferendum est ibi tot animas, a catholica fide deficiendo, ruere in in-
teriorum, ubi Iesus Christus Dominus Noster vitam aeternam eis profuso
sanguine acquisivit. Omnes igitur boni, quacumque ope possunt, his Mis-
sionibus auxilientur oportet ut elidendis acatholicon conatis evadant pa-
res. Nos certam summam huic rei destinavimus, amplius libenter daturi,
nisi Apostolicae Sedis angustiis prohiberemur. Quod autem ad vos attinet,
hortatione Nostra profecto non indigetis, ut earumdem Missionum causam
agere apud vestros populos omni studio nitamini. Vobis vero instantibus
plurimos confidimus esse responsuros, salva tamen stipe quae, secundum
Decessoris Nostri fel. rec. Leonis XIII litteras *Salvatoris ac Domini*, pro
Locis Sanctis est corroganda et ad Custodem Terrae Sanctae transmittenda.
Auspicem caelestium munorum benevolentiaeque Nostrae testem,

vobis, Venerabiles Fratres, et Clero populoque vestro apostolicam benedictionem peramanter impertimus.

Datum Romae apud sanctum Petrum, die XI martii, anno MCMXIX,
Pontificatus Nostri quinto.

BENEDICTUS PP. XV.

Participem faciendo Dioecesim harum SSmi Patris nostri litterarum ordinamus, ut Dominica I Augusti (X post Pentec.) populus fidelis de miserrimo missionum in Terra Sancta statu edoceatur et ad succurrendum iis quam affluentioribus eleemosynis provocetur.

Pia cleri fideliumque oblata medio DD. VADiaconorum data occasione idonea ad Officium Dioecesanum submittantur.

Quamvis haud praetereat dies, qua recursus ad caritatem nostram non fieret, supponere tamen nolim, quod vox supremi Pastoris surdas apud nos reperiat aures. Caritas enim, ut Apostolus docet, nunquam excidit; quare ferventer satagamus, ut quisque nostrum in promovendo tam sancto opere partem pro viribus capiat.

1466

1920

De speciebus
SS.
Eucharistiae.

Relatum est huic S. Congregationi de disciplina Sacramentorum in nonnullis Dioecesibus quosdam Vicarios Foraneos, aut Decanos, vel Parochos solere singulis duobus vel tribus mensibus hostias comparare easque distribuere in propriis et filialibus Ecclesiis pro Missae sacrificio peragendo ac pro fidelium eucharistica communione. Elapo hoc temporis spatio, nova fit acquisitio et distributio hostiarum, quae pariter duobus vel tribus mensibus sufficient, ac ita deinceps. Et exquisitum est an probari possit huiusmodi praxis adhibendi, pro SSmo Eucharistiae sacramento, hostias a tribus vel duobus mensibus confectas.

Haec S. Congregatio, omnibus mature perpensis, proposito dubio respondit: *negative, et servetur praescriptum Ritualis Romani et Codicis Iuris Canonici.*

Rituale Romanum (tit. IV, cap. I, *De Sanctissimo Eucharistiae Sacramento*) haec praecipit: „Sanctissimae Eucharistiae particulas frequenter renovabit (parochus). Hostiae vero seu particulae consecrandae sint recentes; et ubi eas consecraverit, veteres primo distribuat vel sumat.“

In Codice Iuris Canonici haec statuuntur: Can. 815.: „panis (pro Missae sacrificio) debet esse mere triticeus et recenter confectus ita ut nullum sit periculum corruptionis. Vinum debet esse naturale de genimine vitis et non corruptum.“ Can. 1272.: „Hostiae consecratae sive propter fidelium communionem, sive propter expositionem Sanctissimi Sacramenti

et recentes sint et frequenter renoventur, veteribus rite consumptis ita ut nullum sit periculum corruptionis sedulo servatis instructionibus quas Ordinarius loci hac de re dederit.“

Propter maximam autem quae debetur reverentiam erga SS. Eucharistiae Sacramentum mandat haec S. Congregatio ut in cunctis ecclesiasticis Dioecesum ephemeridibus datum responsum edatur, quo facilius omnibus patescat et ab iis, ad quos spectat, fideliter ac religiose servetur.

Datum ex aedibus S. Congregationis de disciplina Sacmentorum, die 7. decembris a. 1918.

Ph. Card. Giustini, *Praefectus*.

L. † S.

A. Capotosti, Ep. Thermen., *Secretarius*,

1467

1920

Statim ac per responsum diei 17 februarii 1918. a Pontificia Commissione ad Codicis canones authentice interpretandos declaratum fuit, nihil per Codicem iuris canonici immutatum esse a disciplina hucusque vigente quoad dies festos suppressos, quibus in universa Ecclesia obligatio adnexa est missam pro populo applicandi, quidam locorum Ordinarii ab hac S. Congregatione Concilii suppliciter postularunt ut, ad commodiorem quorum interest notitiam, index festorum in universa Ecclesia suppressorum de quibus agitur denuo auctoritative publici iuris fieret. His itaque votis annuens, haec S. Congregatio, ad normam Constitutionis Urbani VIII. *Universa per orbem* diei 13 septembris 1642, indicem qui sequitur festorum suppressorum, quibus, iuxta praescripta canonum 339, §. 1. et 466, §. 1. Codicis, in universa Ecclesia inest onus litandi Sacrum pro populo, edendum statuit, idest: Feriae II. et III. post Dominicam Resurrectionis D. N. I. C. et Pentecostes; Dies Inventionis S. Crucis; Dies Purificationis B. Mariae Virginis; Dies Annuntiationis B. Mariae Virginis; Dies Nativitatis B. Mariae Virginis; Dies Dedicationis S. Michaëlis Archangeli; Dies Ss. Apostolorum: Andreae, Iacobi, Ioannis, Thomae, Philippi et Iacobi, Bartholomaei, Matthaei, Simonis et Iudae, Mathiae; Dies S. Stephani Protomartyris; Dies Ss. Innocentium; Dies S. Laurentii Martyris; Dies S. Silvestri Papae; Dies S. Annae, matris B. M. V.; Dies S. Patroni Regni; Dies S. Patroni loci.

Datum Romae, ex Secretaria S. Congregationis Concilii, die 28. decembris 1919.

D. Card. Sbarretti, *Praefectus*.

L. † S.

I. Mori *Secretarius*.

Index
festorum in
universa
Ecclesia
suppres-
sorum.

1468

1920

Dubium circa
indulgentias
litaniis
marialibus
adnexas.

Propositum fuit huic S. Tribunal sequens dubium:
„Quibusdam in locis consuetudo invaluit Litanias Latretanas sic
cantandi ut 1. semel tantum recitetur *Kyrie eleyon* (*Kyrie eleyon*, Christe
eleyon, Christe audi nos, Christe exaudi nos); 2. invocationes mariales
ternae coniungantur cum unico *ora pro nobis* (*Sancta Maria*, *Sancta Dei
Genitrix*, *Sancta Virgo Virginum*, *ora pro nobis*); 3. semel tantum pariter
dicatur *Agnus Dei* (*Agnus Dei*, qui tollis peccata mundi, parce nobis,
Domine, exaudi nos, Domine, miserere nobis.)

Attento can. 934. §. 2. *Codicis Juris Canonici*, quaeritur utrum hac
ratione fideles lucrari valeant Indulgentias Litaniis adnexas.“

Sacra Poenitentiaria, mature consideratis expositis, respondentum
censuit: *Negative*.

Hanc autem sententiam, ab infrascripto Cardinali Poenitentiario
Maiore SSmo Dno Benedicto Pp. XV, in audientia diei 18 vertentis
missis relatam, Sanctitas Sua confirmavit et insuper declarari iussit: *praedi-
tam consuetudinem non esse approbandam, ideoque ab Ordinariis pruden-
tēr curandum ut in locis ubi viget submoveatur.*

Datum in Sacra Poenitentiaria, die 21. mensis iulii, anni 1919.

O. Card. Giorgi, *Poenitentiarius Maior.*

L. + S.

F. Borgongini Duca, *Secretarius.*

1469

1920

B. Maria Vir-
go Lauretana
aéreona-
tarum patro-
na declaratur.

Sanctissimus Dominus noster Benedictus Papa XV, piis quorundam
Sacrorum Antistitum et aliorum fidelium supplicibus votis, ab infrascripto
Cardinali Sacrae Rituum Congregationi Praefecto relatis, libentissime obse-
na declaratur. cundans, Beatissimam Mariam Virginem, Lauretanam nuncupatam, omnium
aéreonautarum praecipuam apud Deum Patronam: suprema auctoritate Sua
declaravit et constituit. Contrariis non obstantibus quibuscumque.

Die 24 martii 1920.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus.*

L. + S.

Alexander Verde, *Secretarius.*

1470

1920

De solemniti-
tate sacratissi-
morum rosarii.

Sacrae Rituum Congregationi, pro opportuna declaratione, propositum
fuit sequens dubium, nimirum: „An privilegium, per Decretum Generale
diei 28 octobris 1913. concessum solemnitati externae Sacratissimi Ro-
sarii, quae Dominica I octobris celebrari poterit cum omnibus Missis pre-

ter conventualem et parochialem, de SSmo Rosario, extendi valeat ad alias quoque festivitates externas, quae peragi solent cum magno concursu populi“?

Et Sacra Rituum Congregatio, auditio etiam specialis Commissionis suffragio, omnibus perpensis, rescribendum censuit: „*Negative, quoad extensionem privilegii solemnitatis Sacratissimi Rosarii, iuxta Decretum Generale 28. octobris 1913.*“

Atque ita rescripsit et declaravit die 27. martii 1920.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus.*

L. † S. Alexander Verde, *Secretarius.*

1471

1920

Quod per plura decennia minime evenit, hoc anno factum est: nullum theologum ad sacros ordines domi promovemus. Amari fructus belli infausti ut in aliis, ita et in Nostra Dioecesi paulatim apparent. Duos tantum alumnos habemus extra Dioecesim, qui sacris hoc anno ordinibus initiandi sunt: *Ludovicum Kranitz*, in Seminario Centrali et *Stephanum Magyar* in Collegio Pazmaniano Vindobonensi. Quo sic pauciores in sacro ministerio adiutores nanciscamur, eo ferventius preces tam pro ipsis, quam pro tota Dioecesi Nostra offerre debemus, ut recto spiritu gratiaque Dei plene imbuantur, sique eo digniores ministri sacrorum evadere possint, quo pauciores numero existant. Praecipimus ergo, ut tribus ultimis diebus mensis huius preces publicae cum populo post missas pro ipsis fundantur, sacerdotes vero iisdem diebus orationibus pro ss. missa assignatis collectam „pro omni gradu Ecclesiae“ addant.

Preces pro ordinandis.

1472

1920

Pace officialiter saltem restituta, orationem pro ea — tamquam pro re gravi imperatam, item tria Ave cum invocatione post missas celebratas praescripta vigore praesentium cessare facimus. — Etsi tamen preces istae hucusque publicae pro pace desinant, quo pluries clamorem profundum in secreto ad Deum levemus, ut pacem cordium exulanten reddat, damna ingentia genti Nostrae iniuste illata ipse resarciat, finesque pristinos nobis restituat, sique iusta pace revera obtenta inoffenso pede viam percurrere salutis possimus.

Preces pro pace sistuntur.

1473

1920

Magno cum cordis angore quotannis fructus exspectare terrae con-Oratio impe-
suevimus. Post tot tamen cruciatus, qui annis elapsis nobis irruere, multo rata.

magis in praesenti eisdem egemus. Ut igitur Omnipotens, e cuius gratia spes nostra omnis adolescit, fructus terrae dare atque conservare clementer dignetur, fervidis precibus Ipsum flagitemus. Ordinamus ergo, ut omnes sacerdotes dioecesis Nostrae in missis quotidianis, quandocumque rubricae permittunt, inde a praesenti usque ad finem Octobris a. c. collectam „ad repellendas tempestates“ sumant, fidelesque suos ad preces fundendas quo saepius excitare velint.

1474

1920

Concursus pro parochiis. Beneficia parochialia *Babarcz*, sub patr. fundi r. scientiarum universitatis, *Bár*, sub p. fundi religionis hung., *Várdomb* sub p. Acad. Ther., praesentibus usque 15-um Julii a. c. concursui exponuntur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, qui aliquod e memoratis beneficiis obtinere vellet, debent suos libellos supplices rite tymbrandos et Ministro cultus et instit. publicae hung. inscribendos infra terminum praefixum Ordinariatu exhibere.

1475

1920

Personalia. *Aloysius Wagner*, curatus in Beograd nominatus est assessor consistorialis ad honores Quinque-Ecclesiensis, *Stephanns Glück* parochus in Bellye nominatus est notarius districtus Dárda-ensis. *Victor Perr* factus est subsidiarius in parochia Quinque-Ecclesiensi ad Purif. B. M. V.

1476

1920

Min. rendelet a felekezeti anyakönyvek ügyében. Tudomásvétel céljából közlöm a magyar vallás és közokt. miniszterium következő rendeletét :

A vallás és közoktatásügyi és belügyi m. kir. miniszternek 1348/1920. V. K. eln. számu rendelete az ugynevezett tanácsköztársaság alatt az állami anyakönyvi hivataloknak beszolgáltatott felekezeti anyakönyvek visszaszolgáltatása körüli eljárás szabályozása tárgyában.

1. §. Az állami anyakönyvi hivataloknál az ugynevezett tanácsköztársaság alatt összegyűjtött felekezeti anyakönyvek — amennyiben eddig még meg nem történt volna — jelen rendelet megjelenése után a felekezeti anyakönyvi hivataloknak haladéktalanul visszaadandók.

2. §. Az 1895. október 1-je előtt közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekből kiállított kivonatok, valamint az ezekben előforduló téves anyakönyvi bejegyzések kiigazítása, nemkülönben az említett felekezeti anya-

könyvekben nyilvántartott szülöttek utólagos házasságkötés által való törvényesítése körüli eljárás és általában a felekezeti anyakönyvvezetéssel összefüggő minden egyéb ügy tekintetében a felekezeti anyakönyvvezetésre vonatkozólag fennállott szabályok lépnek ismét érvénybe.

3. §. Az ugynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvi ügyekben tett mindenennél intézkedés és az ily intézkedés alapján a felekezeti anyakönyvekben eszközölt mindenennél feljegyzés a felekezeti anyakönyvi ügyben illetékes felsőbb hatóság által felülvizsgálat alá vétetik.

4. §. Az előbbi szakaszban említett felülvizsgálat lefolytatása végett az állami anyakönyvvezetők az ugynevezett tanácsköztársaság alatt a felekezeti anyakönyvekben eszközölt bejegyzések eseteit összegyűjtve és kimutatásba foglalva az ügyre vonatkozó összes iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi hivataloknak megküldeni tartoznak.

A felekezeti anyakönyvvezetők pedig a nekik így megküldött kimutatások alapján, valamint egyébként is tudomásukra jutott minden esetben, a közhitelességgel vezetett felekezeti anyakönyvekbe a tanácsköztársaság alatt eszközölt bejegyzéseket az ezen bejegyzések alapjául szolgáló intézkedésekkel, valamint a vonatkozó iratokkal együtt a felekezeti anyakönyvi ügyekben illetékes felsőbb hatóságnak felülvizsgálat végett felterjeszteni tartoznak. Budapest, 1920. évi március hó 26-án. Haller István s. k., Simonyi-Semadam Sándor s. k.

1477

1920

A helyes és egyöntetű anyakönyvezésnek előfeltétele, hogy az anyakönyvi bejegyzés ne pusztán a felek kevésbé szabatos bemondásán alapuljon, hanem a lehetőség szerint hiteles okmányokra támaszkodjék. Családlapok ki-szolgáltatása

Ezt a célt volt hivatva szolgálni 1906. évi X. körlevelem 2582/1906 szám alatt közzétett azon rendelkezése, mely az esketések alkalmával családlapok kiállítását tette kötelezővé és egyházi anyakönyvezéseknél azok felmutatását és adataik felhasználását követelte. Amint azonban több oldalról értesülök, ezt a lelkészek közül többen elmulasztják s ezzel az anyakönyvi kiigazítások beláthatatlan sorát okozzák, az egyházi anyakönyvek megbízhatóságát pedig kérdésessé teszik. Szigoruan elrendelem tehát újból, hogy minden egyes esketés alkalmával a házasulandók keresztlevelei alapján eleve kitöltendő családlapokat adjanak ki a plébániahivatalok vezetői a feleknek, őktassák ki őket azok használatáról s valahányszor anyakönyvi esetet jelentenek be a hivatalok, illetve bérmajegyet kérnek, ragaszkodjanak a családlapok felmutatásához s azok alapján vezessék be a szükségteljes adatokat az anyakönyvbe és töltsek ki a bérmajegyeket.

S mivel indokolatlannak találom, hogy a nyomtatványok ára a templompénztárakat terhelje, első rendelkezésemről eltérően, családlap címén ezentul a rendes stólán felül 2 K szedendő a felektől, hogy ekként a teljesen szegények dijtalannul juthassanak hozzá.

1478

1920

Az amerikai
csomag-
akció.

Az emberi nyomort mélyen megértő amerikai nép új és nemes mozgalommal siet a gazdasági életében megrendült Európa segitségére, mely mozgalmat nagy örömmel ajánlom tiszt. Papságom figyelmébe. A segítőakciónak az a célja, hogy az ország leginségesebb népén segítsen; nem pénzzel, hanem Amerikából küldött élelmiszer csomagokkal. Ezért Budapesten központot létesítettek (Amerikai Segítő Raktárak, Budapest, IV. Váci-utca 31. sz.), mely a legnagyobb készséggel továbbítja a hozzá küldött kérő leveleket s ezenkívül minden más erre vonatkozó kérdésben szivesen ad tájékoztatást. — Magam a központ rendelkezésére bocsátottam egyházmegyém plébániáinak cimeit, hogy felvilágosító iratkáikat mindenüvé elküldhessék. Pécsen pedig a Szociális Missió Társulat vezetőségét (Anna-utca 17. sz.) biztam meg ugy ezen áldásos ügy szélesebbkörű ismertetéssével, mint a beérkezendő kérő levelek továbbításával. Amiért felhívom tiszt. Papságomat, mely mindenkor szivesen sietett minden testi és lelki nyomoronyhítésére, karolja fel meleg szeretettel Amerika keresztény népének e segélyakcióját.

1479

1920

Adományok a
nyugdíjas
papok
segélye-
zésére.

Az egyházmegyei nyugdíjas papok javára a legrégebbi közlés óta a következő adományok érkeztek be:

Beck Lajos, tb. kanonok, nagybicsérdi esperes-plébános és Kain Abel kisasszonyfai plébános 1000—1000 K, Mátay Antal podgajcii plébános 900 K, Martinkovics János, marjancii plébános és Horváth János, veliskovcii plébános 450—450 K, Csurda Béla, szabadszentkirályi plébános 400 K, Nunkovich Gábor, bakonyai plébános 200 K. Ábrahám István, magyarszentiváni, Csokonay Béla, szentdienesi, Gedeon Sándor, sumonyi, Kiss Lajos, dunaszekcsői, Marton Sándor, szentlőrinczi, Pévald Vilmos, szajki, Riedlinger Dezső majsi plébános és Vizi János, babarczi s.-lelkész 100—100 K, Fehér Ferenc, bükkösd plébános évente egy mm. buzát és egy kocsi tüzifát ajánlott fel.

Datum Quinque-Ecclesiis, 12. Junii a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

VI.

2085

1920

Ha a háboru mérlegét lekipásztori szempontból összeállítjuk, fájdal-
mas eredményre jutunk. A háboruban az örökkévalósággal való foglalko-
zás, az erkölcsi magábaszállás — bármennyire ellentmondásnak látszik is —
sok tekintetben nehézzé, nem egyszer szinte lehetetlené vált. Azt állit-
hatnók, hogy a rendszeres, nyugodt, következetésképen a hívő gondolkozás
utjai elzárultak. Mikor a bün és a halál uralma teljesnek látszott, mikor
százak, ezrek és milliók pusztultak el annélkül, hogy ráértünk volna föl-
eszmélni, mikor a legiszonyubb halálnemek is megszokotttá váltak és mikor
jajszó is alig hallatszott az elesettek fölött, akkor vége szakadt az ember
magábaszálló lelki életének is. A ránk zuduló veszedelem első vallási fel-
lendülése csakhamar helyet adott ugy a fronton, mint a front mögött az
erkölcsi elernyedésnek. Sok esetben — és ez még veszedelmesebb — a
hitbeli meghasonlásnak is. A háboru khaotikus kilátástatlanságai, mérhe-
tetlen egyéni szenvedései, a halálnak közelsége és közönyössége végtelenül
szükre vonták az emberi tekintetek horizontját. Dac és magamegfeledkezés
vett hatalmába sok lelket. A lövészárkok kiméletlen durva élete az ösztö-
nök vad hajhászásává fajult. A sokszor embertelen fegyelem rendetlen
szabadságvágyat, minden tekintélynek, még a polgári és állami rendnek
utálatát is előidézte. Az életfenntartás ösztöne, vagy a háborús pusztítások
eltompították érzékét a tulajdon szentsége iránt. Az egyéni szenvedések
pedig érzéketlenné tették az embereket mások szenvedései iránt.

Hazatérve a frontokról a harcosok egy része nagy igazságtalanságok
érzésével fordult el az erkölcs és jólét őrének tartott társadalomtól. Hiszen
azt látták, hogy szenvedései, milliók pusztulása mások meggazdagodásá-
nak könnyű forrása lett. Ezek magukkal és Istenükkel meghasonulva a
forradalmak csíráit hordozták lelkükben. És a társadalom, maga az egyház
is, külső tevékenységében meggyengítve, megszokott eszközeitől megfosztva
nem volt elég erős, hogy segítsen rajtuk. Ellenben a fölforgatásnak apos-
tolai tudatosan szitották a meghasonlást, keverték az amugyis nagy khaoszt.

A jog, igazság, vallás, erkölcs, az egyház, sőt az Isten fogalmát is eltorzították. Munkájuk sikeres lett. Ez a háboruknak reakciója, a zürzavarnak és a gonosz léleknek aratása volt.

Az itthonmaradottak erkölcsi állapota sem volt vigasztalóbb. A magára hagyott ifjuság eldurvult, a tekintély és szülői tisztelet, a fegyelem és munkaszeretet aláhanyatlott. A nyeréskedés őrült vágya lepte meg az embereket. Ugy szerepelt mint a háborús gazdasági élet szerzett joga. Hol kezdődött, hol végződött a bünözés határa, ki tudná megmondani? És hogy mi az erkölcsileg veszedelmesebb, az-e, ha valaki meg sem érzi, hogy embertársai szorult helyzetének kihasználása erkölcsstelen, vagy ha ugyanezt tudatosan teszi? Alig tudnók megmondani. Egy bizonyos: *akik meg akartak gazdagodni, kisértésbe estek és az ördög törébe és sok haszon-talan és ártalmas kivánságokba, melyek az embert veszedelemben és rom-lásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénzvágy, melynek hajhászása által némelyek eltértek a hittől és sok bajba keveredtek.*¹

Az erkölcsi és vallási lezüllés ezen áldatlan állapotával szemben, nekünk, Tisztelendő Testvéreim, nem lehet elég a megdöbbenedés vagy leromlott közállapotaink szomoru megállapitása. Nem lehet elég, mert nekünk szólnak az Irás szavai az ujjáalkotó Istenről, „*aki minket Krisztus által minden lelni és mennyei áldásban részesített . . . hogy tetszése szerint tudassa velünk az ő akaratának titkát, melynél fogva elhatározta, . . . hogy minden megújít Krisztusban.*² Igen, Tisztelendő Testvéreim, hozzánk szól az efezusiakhoz intézett üdvözlet és izenet, „*kik már azelőtt reméltünk Krisztusban.*³” s akiknek a halhatatlan lelkek megmentésére különös missiónk van. Akik csak akkor állunk hivatásunk magaslatán, ha nehéz időkben készek vagyunk áldozatokat hozni és cselekedni, ha kell. Ez a cselekvés, az isteni igének, hitünk megrázó nagy igazságainak és a megalázodó bünbánatnak hirdetése: egészen, sajátosan apostoli és krisztusi cselekvés. Ehhez hasonlót lelkipásztori működésünkben hiában keresnénk. Ez nyeri meg az embereket Istennek és Istant az embereknek. A hívőket is csodálatos közelségebe hozza papjaival. Érezni fogják, hogy a missiósnak és a missiót tartató plebánosnak szava nem a béresnek, hanem a pásztornak és az apostolnak szava.

Felkérem tehát Tisztelendő Testvéreimet, fogjunk a munkához. Láttuk, a forradalmak szitói egy pillanatra sem nyugodtak, hogy a tömegek fájdalmán és nyugtalanságán keresztül erkölcsi lezüllésbe és társadalmi fölfordulásba sodorják a népeket. Mikor eljött az éjszaka, valaki konkolyt hintett Krisztus vetésébe. Mi tudjuk, ki tette ezt. Az ellenséges ember. A forradalom, a kommunizmus, az állami élet kereteinek megbontása, az egy-

¹ Tim. I. 6. 9-10. ² Ef. I. 3. 9. 10. ³ Ef. I. 12.

házüldözés, bizonyos tekintetben a papság tájékozatlan, sokakban jóhiszemű forradalmi láza voltak tünetei ennek. Itt az ideje, hogy minden megújítunk Krisztusban.

A mult és jelen mindenki által tisztán áll előttünk. Éppen így jövőnk is. Népünk és magunk is lelki megújhodást szomjuhozunk. Új tájékozódást a tévesztett utakon. Ujat és mégis az örökké régit. Itt az ideje, hogy hirdessük: senki más alapot nem tehet azon kívül, mint a mi tétetett a mi Urunk Jézus Krisztus által. A keresztény vallás alapigazságait a maguk megrázó formáiban kell hirdetni népünknek. Missiókat kell tartanunk. Ezért a jó pásztor gondosságával meg kell hoznunk anyagi áldozatainkat, meg kell feszíteni erőinket. Gondolunk arra, hogy talán éppen a béke ezen nehéz, áldozatos munkájának elvégzése végett őrizett meg az isteni Gondviselés bennünket a háboru nagy személyes és anyagi áldozataitól.

Nem! Tisztelendő Testvérek! Ne érhessen bennünket a vád sem Isten, sem emberek előtt, hogy nem tettük meg népünk erkölcsi felemelésére mindazt, amit megtehettünk. És habár tudom, hogy rendes lelkipásztorkodásuk kereteiben is igen sokat tesznek ez irányban Tisztelendő Testvéreim, — a mai rendkívüli időkben az ige hirdetés ezen rendkívüli eszközét is meg kell ragadnunk. *Missiókat kell tartanunk az egész egyházmegyében záros határidőn belül, rendszeresen.*

Ha odaállunk népünk elé és Isten szolgáinak szabadságával, egyben Isten szolgáinak alázatosságával, hitével és egyszerűségével hirdetjük, hogy *ugy tekintsen minket az ember, mint Isten szolgáit és Isten titkainak sáfárjait*¹, — lehetetlen, hogy ez átalakító hatás nélkül maradjon. *Spiritus ubi vult spirat.*² Isten lelke ahol akar, ott hat. Itt pedig hatni akar, mert ketten hárman kizárolagosan az Ő nevében, az Ő ügyében, a halhatatlan lelek szolgálatában jönnek össze. Isten hatni akar általunk, hiszen ezért választott és küldött bennünket. De megkivánja, hogy segítő és megelőző kegyelmével együtt működjünk. Kiki a maga módja szerint. Mint missiós, vagy missiót előkészítő és tartató lelkész.

Nemcsak arról van tehát szó, hogy rövid időn belül minden plébánián missiókat tartassunk, hanem arról is, hogy Tisztelendő Testvéreim a Pécségházmegyei Papok Missió Egyesületének keretében, mint tagok, saját személyükben is vezessék missiót olyan helyeken, ahol azt az arra hivatottabb szerzetesek bármely okból nem tarthatják meg. Ne tartsunk attól Tisztelendő Testvéreim, hogy nincsen hozzá kellő ismeretünk vagy asketikánk. Istennek örök igazságai mindenki lelkébe vésvék és ha

meg lesz hozzá különös küldetésünk, meg lesz hozzá a megfelelő kegyelem is.

Nagyfontosságu még, hogy a község népe a szent napokra kellőképen előkészítessék. A missió eredménye nagy részben ettől függ. Sok helyen külön röpcédulákkal, sőt ezen célból kiadott időközi lapokkal készítik elő a hitközséget. Hogy ez, főleg városokban, ellenmondást is vált ki, nem baj. A fő, hogy mindenki érdeklődjék. Hogy oda jöjjenek a már réges régen elhidegült vagy ellenséges hatások alá került lelkek is. Az örökkigazságok és a tömeghatás nem fogják eltéveszteni ezeknél sem céljukat. A plébános, akinek tevékeny szerepe a missiósok megérkeztével ugy is meg fog szünni, külön is készítse elő templomba járó híveit. Tartson előkészítő beszédeket. Arra azonban vigyázzon, hogy a missió tulajdonképi témáival ne foglalkozzék. (Előkészítő beszédtémákat szivesen küld a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének titkárja, Komócsy István Pécs, Deák-utca 8. szám.)

Kiváló súlyt kell fektetni arra, hogy a missiók bevezető beszédje már szombaton este megtartassék és hogy erre a közfigyelem a legmegszűbbménőleg ráirányítassék. Nagyobb községekben, városokban hitbuzgalmi vagy más társulatok külön meghívók széthordását vállalhatják e célból s azon lesznek, hogy azok minden családba eljussanak. Hozzáértők állítása szerint ettől még az esetben sem kell eltérnünk, ha előre tudjuk, hogy a közönség egy része lekicsinylő vagy épen ellenséges állást foglal a missiókkal szemben. Argue, obsecra cum omni patientia et doctrina. Jó az is, ha nagyobb uradalmak és üzemek tulajdonosaival és vezetőivel előzőleg személyesen érintkezik a lekipásztor és kieszközli, hogy az alkalmazottak időt nyerjenek a szent beszédek meghallgatására. Ezt az előre megállapítandó missiós rendben a missió vezetőjével előre megbeszéli és figyelembe veszi.

* * *

Ezek alapján 1907. évi 542. az 1908. évi 3968. és az 1912. év 4091. számu rendeleteim kiegészítéseképen és az egyházi törvénykönyv 1349 ik canonjának végrehajtásaképen elrendelem, hogy:

1-ször. Ezentul ugy a tavaszi, mint az őszi koronák tanácskozásainak tárgyává tétessek, mely plébániákon nem volt az előirt tiz éven belül népmissió és ha nem volt, miért nem volt megtartható? Mit tett, vagy mit szándékozik tenni az illetékes plébános ez érdekben?

Tekintettel azonban a fentvázolt rendkívüli időkre, ezuttal elrendelem, hogy a missiók az egész egyházmegyében három év leforgása alatt 1923. év ádventjéig tartassanak meg. Ezért is az előző bekezdésben előirt

időközt megrövidítve az első időközt 1920. adventjétől 1923. év adventjéig állapitom meg.

2-szor. A missiók szorgalmazásáról fölvett jegyzőkönyvi kivonatok a koronák egyéb tárgyaitól elkülönítve, mégis a koronai jegyzőkönyvekkel egyidejűleg, terjesztendők az egyházmegyei hatósághoz. Az előterjesztésben ki kell tüntetni, mikor volt minden egyes kerületi plébánián az utolsó missió és — ha az előirt időköz az illető plébániára nézve a lejárathoz közeledik, mikor szándékozik a plébános megtartatni a missiót és milyen lépéseket tesz annak előkészítésére? A fentidézett 1908. évi 3968. és az 1912. évi 4091. számu rendeletekben előirt nemleges jelentések ez által tárgyalanná válnak. Fönmarad azonban a kötelezettség, hogy a tényleg megtartott missiókról az illető lelkész jelentést tegyen. Ebben röviden jelezni kell hol, kik és mikor tartották a missiót, milyen volt az általános eredmény? mennyi volt az áldozók és gyónók száma?

A Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesülete a maga részéről szivesen ajánlja fel a missiók megszervezése érdekében szolgálatait. Evégből a megkeresések a mindenkorai elnökhöz (jelenleg Romaisz Ferenc kanonok urhoz) intézendők. Indokolt kérelemre a missiók anyagi költségeinek fedezéséhez Magam is hozzájárulok. Egyben szeretettel félhivom Tisztelendő Papságom figyelmét arra is, hogy végrendelkezéseinknél ne feledkezzenek meg ezen nemes céltól. Akár saját plébániáik területéhez kötött alapítványt tesznek, akár a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének juttatnak alapítványokat, mindenképen a lelkek üdvözítésének nagy munkáját mozgatják elő.

Karoljuk föl, Tisztelendő Testvéreim, a missiós ügyet, hogy az Ur legyen a mi népünk békessége. Azoknak is, akik távol voltak Tőle, azoknak is, akik közel voltak, hogy egy lélekkel járulhassunk valamennyien az Atyához, hogy ne legyenek hiveink között „*többé idegenek és jövevények, hanem a szenteknek polgártársai és Istennek házanépe, ráépitve az apostolok és próféták alapjára, mig a főszegletkő maga Jézus Krisztus, kiben az egész építmény összeszerkesztve, szent templommá növekszik az Urban.*”¹

2086
1920

Az 1918. év Pünkösdjén életbelépett Codex Juris Canonici 131. canonja a koronai tételekre vonatkozó eddigi rendelkezéseket némi változásnak vetette alá, melyet 1918. évi X. körlevelem mellékleteként a közös püspökkari utasításban már kihirdettem. Ennek kiegészítése céljából a következőket közlöm tiszt. papságommal.

A koronai
tételek új
rendje.

¹Ef. II. 19, 21.

1. A koronai tételeket, mint eddig is történt, ezentul is az egyhám hatóság fogja kitűzni s minden év elején körlevélben közzétéri.

2. A tételek irásos kidolgozásával és előadásával a kerületi esperes legalább egy hónappal a korona előtt a kerületbeliek közül a *lehetőség szerint* egy segédlelkészt és egy plébánost biz meg, ez utóbbit azon eshetőségre, ha a kijelölt segédlelkész időközben állomáshelyéről eltétetnék. De ez nem azt jelenti, hogy a kerületi papság közül a többiek nem kötelesek a tételt lelkismeretesen tanulmányozni, arról jegyzeteket készíteni egyrészt, hogy a tétel felolvasása után meginduló eszmecserében a maga észrevételeit mindenki megtehesse s ekként hozzájáruljon a kérdés alapos megvitatásához, másrészt azon okból is, hogy mindenki megbizott akadályoztatása esetén legyen, aki a kitűzött tételt szabadeloadás keretében a koronán egylegységekkel ismertesse.

3. Hogy a fiatalabbak a tétel tudományos felkészültséggel leendő kidolgozásával továbbképzésük ügyét előmozditsák, az idősebbek pedig tapasztalataik gazdag tárházából merített s meghiggadt itéletükkel értékes tudásukat a kerületbeliek hasznára közreadhassák, a koronai tételek kidolgozásának kötelmére vonatkozó régebbi rendelkezéseket ezennel meg változtatom oly értelemben, hogy ezentúl a tétel irásos kidolgozására nem kötelező a lelkészkeď papságból 1) a kerületi esperes 2) az, aki 60. életévét már betöltötte, annak betöltésétől kezdve, 3) aki különleges méltánylást érdemlő indokok alapján e kötelelem alól a jövőben felmentést kap, felmentésének mérve szerint. A multban elnyert ilyenmű felmentések ezennel hatályukat vesztik.

4. A koronai jegyzőkönyv nincs a felolvasott tétel eszmemenetét ölelje fel kimerítően, de ismertesse — a felszólalók megnevezésével — főleg a felolvasást követő eszmecserét ugyancsak behatóan és részletesen.

5. Aki bármilyen okból a koronán részt nem vesz, hacsak a 3. pont értelmében előzetesen felmentve nincs, szintén irásban köteles a tételt a ker. esperesnek legkésőbb négy héttel a korona után megküldeni.

6. Az irásos dolgozatokat a ker. esperes a koronai jegyzőkönyvvel együtt terjeszti fel az egyhám. hatósághoz.

Elvárom tiszta papságomtól, hogy az irásban benyújtott koronai tételek megfelelő forrástanulmányok alapján készüljenek s komoly tudományos színvonalon álljanak anélkül, hogy figyelmen kívül hagynák a koronai tételek tárgyalásánál a legfőbb szempontot: a gyakorlatiasságot.

Pécs, 1920. aug. 20.

† Gyula s. k.
püspök.

1920.

VI.

2085

1920

Ha a háboru mérlegét lekipásztori szempontból összeállítjuk, fájdal- A Népmissiók
mas eredményre jutunk. A háboruban az örökkévalósággal való foglalko- ügye.
zás, az erkölcsi magábaszállás — bármennyire ellentmondásnak látszik is —
sok tekintetben nehézzé, nem egyszer szinte lehetetlenné vált. Azt állit-
hatnók, hogy a rendszeres, nyugodt, következésképen a hívő gondolkozás
utjai elzárultak. Mikor a bün és a halál uralma teljesnek látszott, mikor
százak, ezrek és milliók pusztultak el annélkül, hogy ráértünk volna föl-
eszmélni, mikor a legiszonyubb halálnemek is megszokottá váltak és mikor
jajszó is alig hallatszott az elesettek fölött, akkor vége szakadt az ember
magábaszálló leksi életének is. A ránk zuduló veszedelem első vallási fel-
lendülése csakhamar helyet adott ugy a fronton, mint a front mögött az
erkölcsi elernyedésnek. Sok esetben — és ez még veszedelmesebb — a
hitbeli meghasonlásnak is. A háboru khaotikus kilátástialanságai, mérhe-
tetlen egyéni szenvedései, a halálnak közelsége és közönyössége végtelenül
szükre vonták az emberi tekintetek horizontját. Dac és magamegfeledkezés
vett hatalmába sok lelket. A lövészárkok kiméletlen durva élete az ösztö-
nök vad hajhászásává fajult. A sokszor embertelen fegyelem rendetlen
szabadságvágyat, minden tekintélynak, még a polgári és állami rendnek
utálatát is előidézte. Az életfenntartás ösztöne, vagy a háborús pusztítások
eltompították érzékét a tulajdon szentsége iránt. Az egyéni szenvedések
pedig érzéketlenné tették az embereket mások szenvedései iránt.

Hazatérve a frontokról a harcosok egy része nagy igazságtalanságok
érzésével fordult el az erkölcs és jólét őrének tartott társadalomtól. Hiszen
azt látták, hogy szenvedései, milliók pusztulása mások meggazdagodásá-
nak könnyű forrása lett. Ezek magukkal és Istenükkel meghasonulva a
forradalmak csíráit hordozták lelkükben. És a társadalom, maga az egyház
is, külső tevékenységében meggyengítve, megszokott eszközeitől megfosztva
nem volt elég erős, hogy segítsen rajtuk. Ellenben a fölforgatásnak apos-
tolai tudatosan szitották a meghasonlást, keverték az amugyis nagy khaoszt.

A jog, igazság, vallás, erkölcs, az egyház, sőt az Isten fogalmát is eltorzították. Munkájuk sikeres lett. Ez a háboruknak reakciója, a zürzavarnak és a gonosz léleknek aratása volt.

Az itthonmaradottak erkölcsi állapota sem volt vigasztalóbb. A magára hagyott ifjuság eldurvult, a tekintély és szülői tisztelet, a fegyelem és munkaseretet aláhanyatlott. A nyeréskedés örvült vágya lepte meg az embereket. Ugy szerepelt mint a háborús gazdasági élet szerzett joga. Hol kezdődött, hol végeződött a bünözés határa, ki tudná megmondani? És hogy mi az erkölcsileg veszedelmesebb, az-e, ha valaki meg sem érzi, hogy embertársai szorult helyzetének kihasználása erkölctelen, vagy ha ugyanezt tudatosan teszi? Alig tudnók megmondani. Egy bizonyos: *akik meg akartak gazdagodni, kisértésbe estek és az ördög törébe és sok haszon-talan és ártalmas kivánságokba, melyek az embert veszedelemben és rom-lásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénzvágy, melynek hajhá-szása által némelyek eltértek a hittől és sok bajba keveredtek.*¹

Az erkölcsi és vallási lezüllés ezen áldatlan állapotával szemben, nekünk, Tisztelendő Testvéreim, nem lehet elég a megdöbbenés vagy lerömlött közállapotaink szomoru megállapitása. Nem lehet elég, mert nekünk szólnak az Írás szavai az ujjáalkotó Istenről, „*aki minket Krisztus által minden leksi és mennyei áldásban részesített . . . hogy tetszése szerint tu-dassa velünk az ö akaratának titkát, melynél fogva elhatározta, . . . hogy minden megújít Krisztusban.*² Igen, Tisztelendő Testvéreim, hozzánk szól az efezusiakhoz intézett üdvözlet és izenet, „*kik már azelőtt reméltünk Krisztus-ban.*³” s akiknek a halhatatlan lelkek megmentésére különös missiónk van. Akik csak akkor állunk hivatásunk magaslatán, ha nehéz időkben készek vagyunk áldozatokat hozni és cselekedni, ha kell. Ez a cselekvés, az isteni igének, hitünk megrázó nagy igazságainak és a megalázódó bünbánatnak hirdetése: egészen, sajátosan apostoli és krisztusi cselekvés. Ehhez hasonlót lelkipásztori működésünkben hiában keresnénk. Ez nyeri meg az embereket Istennek és Istant az embereknek. A hívőket is csodálatos közelségbe hozza papjaival. Érezni fogják, hogy a missiósnak és a missiót tartató plebánosnak szava nem a béresnek, hanem a pásztornak és az apostolnak szava.

Felkérem tehát Tisztelendő Testvéreimet, fogunk a munkához. Lát-tuk, a forradalmak szitói egy pillanatra sem nyugodtak, hogy a tömegek fájdalmán és nyugtalanságán keresztül erkölcsi lezüllésbe és társadalmi fölfordulásba sodorják a népeket. Mikor eljött az éjszaka, valaki konkolyt hintett Krisztus vetésébe. Mi tudjuk, ki tette ezt. Az ellenséges ember. A forradalom, a kommunizmus, az állami élet kereteinek megbontása, az egy-

¹ Tim. I. 6. 9-10. ² Ef. I. 3. 9. 10. ³ Ef. I. 12.

házüldözés, bizonyos tekintetben a papsg tájékozatlan, sokakban jóhiszemű forradalmi láza voltak tünetei ennek. Itt az ideje, hogy minden megújítunk Krisztusban.

A mult és jelen mindenki által tisztán áll előttünk. Éppen így jövőnk is. Népünk és magunk is lelki megújhodást szomjuhozunk. Új tájékozódást a tévesztett utakon. Ujat és mégis az örökké régit. Itt az ideje, hogy hirdessük: senki más alapot nem tehet azon kívül, mint a mi tétetet a mi Urunk Jézus Krisztus által. A keresztény vallás alapigazságait a maguk megrázó formáiban kell hirdetni népünknek. Missiókat kell tartanunk. Ezért a jó pásztor gondosságával meg kell hoznunk anyagi áldozatainkat, meg kell feszíteni erőinket. Gondoljunk arra, hogy talán éppen a béke ezen nehéz, áldozatos munkájának elvégzése végett őrizett meg az isteni Gondviselés bennünket a háboru nagy személyes és anyagi áldozataitól.

Nem! Tiszteletendő Testvérek! Ne érhessen bennünket a vád sem Isten, sem emberek előtt, hogy nem tettük meg népünk erkölcsi felemelésére mindazt, amit megtehettünk. És habár tudom, hogy rendes lekipásztorkodásuk kereteiben is igen sokat tesznek ez irányban Tiszteletendő Testvéreim, — a mai rendkívüli időkben az ige hirdetés ezen rendkívüli eszközét is meg kell ragadnunk. *Missiókat kell tartanunk az egész egyházmegyében záros határidőn belül, rendszeresen.*

Ha odaállunk népünk elé és Isten szolgáinak szabadságával, egyben Isten szolgáinak alázatosságával, hitével és egyszerűségével hirdetjük, hogy *ugy tekintsen minket az ember, mint Isten szolgáit és Isten titkainak sáfárfajait*¹, — lehetetlen, hogy ez átalakító hatás nélkül maradjon. *Spiritus ubi vult spirat.*² Isten lelke ahol akar, ott hat. Itt pedig hatni akar, mert ketten hárman kizárolagosan az Ő nevében, az Ő ügyében, a halhatatlan lelkek szolgálatában jönnek össze. Isten hatni akar általunk, hiszen ezért választott és küldött bennünket. De megkivánja, hogy segítő és megelőző kegyelmével együtt működjünk. Kiki a maga módja szerint. Mint missiós, vagy missiót előkészítő és tartató lelkész.

Nemcsak arról van tehát szó, hogy rövid időn belül minden plébánián missiókat tartassunk, hanem arról is, hogy Tiszteletendő Testvéreim a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének keretében, mint tagok, saját személyükben is vezessék missiót olyan helyeken, ahol azt az arra hivatottabb szerzetesek bármely okból nem tarthatják meg. Ne tartunk attól Tiszteletendő Testvéreim, hogy nincsen hozzá kellő ismeretünk vagy asketikánk. Istennek örök igazságai mindenki lelkébe vésvék és ha

¹ Kor. I. 4. 1. ² Ján. 3. 8.

meg lesz hozzá különös küldetésünk, meg lesz hozzá a megfelelő kegyelem is.

Nagyfontosságu még, hogy a község népe a szent napokra kellőképen előkészítessék. A missió eredménye nagy részben ettől függ. Sok helyen külön röpcédulákkal, sőt ezen célból kiadott időközi lapokkal készítik elő a hitközséget. Hogy ez, főleg városokban, ellenmondást is vált ki, nem baj. A fő, hogy mindenki érdeklődjék. Hogy oda jöjjene a már réges régen elhidegült vagy ellenséges hatások alá került lelkek is. Az örök igazságok és a tömeghatás nem fogják eltéveszteni ezeknél sem céljukat. A plébános, akinek tevékeny szerepe a missiosok megérkeztével ugy is meg fog szünni, külön is készítse elő templomba járó híveit. Tartson előkészítő beszédeket. Arra azonban vigyázzon, hogy a missió tulajdonképi témáival ne foglalkozzék. (Előkészítő beszédtémákat szivesen küld a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének titkárja, Komócsy István Pécs, Deák-utca 8. szám.)

Kiváló sulyt kell fektetni arra, hogy a missiók bevezető beszédje már szombaton este megtartassék és hogy erre a közfigyelem a legmeszszebbmenőleg ráirányítassék. Nagyobb községekben, városokban hitbuzgalmi vagy más társulatok külön meghívók széthordását vállalhatják e célból s azon lesznek, hogy azok minden családba eljussanak. Hozzáértők állítása szerint ettől még az esetben sem kell elternünk, ha előre tudjuk, hogy a közönség egy része lekicsinylő vagy épen ellenséges állást foglal a missiókkal szemben. Argue, obsecra cum omni patientia et doctrina. Jó az is, ha nagyobb uradalmak és üzemek tulajdonosaival és vezetőivel előzőleg személyesen érintkezik a lekipásztor és kieszközli, hogy az alkalmazottak időt nyerjenek a szent beszédek meghallgatására. Ezt az előre megállapítandó missiós rendben a missió vezetőjével előre megbeszéli és figyelembe veszi.

* * *

Ezek alapján 1907. évi 542. az 1908. évi 3968. és az 1912. év 4091. számú rendeleteim kiegészítéseképen és az egyházi törvénykönyv 1349 ik canonjának végrehajtásaképen elrendelem, hogy:

1-ször. Ezentul ugy a tavaszi, mint az őszi koronák tanácskozásainak tárgyává tétekké, mely plébániákon nem volt az előirt tiz éven belül népmissió és ha nem volt, miért nem volt megtartható? Mit tett, vagy mit szándékozik tenni az illetékes plébános ez érdekbén?

Tekintettel azonban a fentvázolt rendkívüli időkre, ezuttal elrendelem, hogy a missiók az egész egyházmegyében három év leforgása alatt 1923. év áventjéig tartassanak meg. Ezért is az előző bekezdésben előirt

időközt megrövidítve az első időközt 1920. adventjétől 1923. év adventjéig állapitom meg.

2-szor. A missiók szorgalmazásáról fölvett jegyzőkönyvi kivonatok a koronák egyéb tárgyaitól elkülönítve, mégis a koronai jegyzőkönyvekkel egyidejűleg, terjesztendők az egyházmegyei hatósághoz. Az előterjesztésben ki kell tüntetni, mikor volt minden egyes kerületi plébánián az utolsó missió és — ha az előirt időköz az illető plébániára nézve a lejárathoz közeledik, mikor szándékozik a plébános megtartatni a missiót és milyen lépéseket tesz annak előkészítésére? A fentidézett 1908. évi 3968. és az 1912. évi 4091. számu rendeletekben előirt némleges jelentések ez által tárgyalanná válnak. Fönmarad azonban a kötelezettség, hogy a tényleg megtartott missiókról az illető lelkész jelentést tegyen. Ebben röviden jelezni kell hol, kik és mikor tartották a missiót, milyen volt az általános eredmény? mennyi volt az áldozók és gyónók száma?

A Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesülete a maga részéről szívesen ajánlja fel a missiók megszervezése érdekében szolgálatait. Evégből a megkeresések a mindenkorai elnökhöz (jelenleg Romaisz Ferenc kanonok urhoz) intézendők. Indokolt kérelemre a missiók anyagi költségeinek fedezéséhez Magam is hozzájárulok. Egyben szeretettel fölhívom Tisztelendő Papságom figyelmét arra is, hogy végrendelkezéseinknél ne feledkezzenek meg ezen nemes célról. Akár saját plébániáik területéhez kötött alapítványt tesznek, akár a Pécsegyházmegyei Papok Missió Egyesületének juttatnak alapítványokat, mindenképen a lelkek üdvözítésének nagy munkáját mozdítják elő.

Karoljuk föl, Tisztelendő Testvéreim, a missiós ügyet, hogy az Ur legyen a mi népünk békessége. Azoknak is, akik távol voltak Tőle, azoknak is, akik közel voltak, hogy egy lélekkel járulhassunk valamennyien az Atyához, hogy ne legyenek hiveink között „*többé idegenek és jövevények, hanem a szenteknek polgártársai és Istennek házanépe, ráépitve az apostolok és próféták alapjára, mig a főszegletkő maga Jézus Krisztus, kiben az egész építmény összeszerkesztve, szent templommá növekszik az Urban.*”¹

2086

1920

Az 1918. év Pünkösdjén életbelépett Codex Juris Canonici 131. canonja a koronai tételekre vonatkozó eddigi rendelkezéseket némi változásnak vetette alá, melyet 1918. évi X. körlevelem mellékleteként a közös püspökkari utasításban már kihirdettem. Ennek kiegészítése céljából a következőket közlöm tiszt. papságommal.

A koronai
tételek új
rendje.

¹Ef. II. 19, 21.

1. A koronai tételeket, mint eddig is történt, ezentul is az egyhám hatóság fogja kitűzni s minden év elején körlevélben közzétenni.

2. A tételek irásos kidolgozásával és előadásával a kerületi esperes legalább egy hónappal a korona előtt a kerületbeliek közül a *lehetőség szerint* egy segédekkész és egy plébánost biz meg, ez utóbbit azon eshetőségre, ha a kijelölt segédekkész időközben állomáshelyéről eltétné. De ez nem azt jelenti, hogy a kerületi papság közül a többiek nem kötelesek a tételel lelkismereten tanulmányozni, arról jegyzeteket készíteni egyszerűt, hogy a térel felolvasása után meginduló eszmecserében a maga észrevételeit mindenki megtehesse s ekként hozzájáruljon a kérdés alapos megvitatásához, másrészt azon okból is, hogy mindenki megbizott akadályoztatása esetén legyen, aki a kitüzött tételel szabadelőadás keretében a koronán egyszerűt ismertesse.

3. Hogy a fiatalabbak a térel tudományos felkészültséggel leendő kidolgozásával továbbképzésük ügyét előmozditsák, az idősebbek pedig tapasztalataik gazdag tárházából merített s meghiggadt itéletükkel értékes tudásukat a kerületbeliek hasznára közreadhassák, a koronai tételek kidolgozásának kötelmére vonatkozó régebbi rendelkezéseket ezennel megváltoztatom oly értelemben, hogy ezentúl a térel irásos kidolgozására nem kötelező a lelkész kedő papságból 1) a kerületi esperes 2) az, aki 60. életévét már betöltött, annak betöltésétől kezdve, 3) aki különleges méltánylást érdemlő indokok alapján e kötelelem alól a jövőben felmentést kap, felmentésének mérve szerint. A multban elnyert ilyenmű felmentések ezennel hatályukat vesztik.

4. A koronai jegyzőkönyv nincs a felolvasott térel eszmemenetét ölelke fel kimerítően, de ismertesse — a felszólalók megnevezésével — főleg a felolvasást követő eszmecserét ugyancsak behatóan és részletesen.

5. Aki bármilyen okból a koronán részt nem vesz, hacsak a 3. pont értelmében előzetesen felmentve nincs, szintén irásban köteles a tételel a ker. esperesnek legkésőbb négy héttel a korona után megküldeni.

6. Az irásos dolgozatokat a ker. esperes a koronai jegyzőkönyvvvel együtt terjeszti fel az egyhám. hatósághoz.

Elvárom tiszt. papságomtól, hogy az irásban benyújtott koronai tételek megfelelő forrástanulmányok alapján készüljenek s komoly tudományos színvonalon álljanak anélkül, hogy figyelmen kívül hagynák a koronai tételek tárgyalásánál a legfőbb szempontot: a gyakorlatiasságot.

Pécs, 1920. aug. 20.

† Gyula s. k.
püspök.

1920.

VII.

2090
1920

Rmus Ordinarius Albinganensis Dioecesis a Sacra Rituum Congregatione sequentis dubii solutionem humiliter expostulavit, nimirum :

Missa cantata
in Comm.
00. FF. DD.

Utrum, attenta Constitutione Apostolica *Incruentum Altaris sacrificium* diei 10. augusti 1915, in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum, liceat canere Missam pro defuncto, praesente cadavere ?

Et sacra Rituum Congregatio, auditio specialis Commissionis voto, omnibus sedulo perpensis, rescribendum censuit :

Affirmative, iuxta Rubricas et Decreta. Missa autem sit una ex tribus Missis quae dicuntur in Commemoratione Omnium Fidelium defunctorum : et Orationi Missae addatur Oratio pro defuncto, sub unica conclusione.

Atque ita rescripsit et declaravit, die 10 ianuarii 1919.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. *Praefectus.*
L. † S. Alexander Verde, *Secretarius.*

2091
1920

Pro iis, qui examen prosynodale nondum subierunt, idem diebus 21. et 22. Septembris a. c. in aedibus Seminarii Nostri maioris servetur. Prima die candidati e studiis stabilitis coram examinatoriis viva voce, altera autem die ex homiletica atque catechesi scriptotenus peritiam requisitam probare tenentur. Omnes item statutis novi Codicis Iuris Canonici conformiter sacrum sermonem, quem paratum secum affere obligantur, coram examinatore pronuntiabunt. Vigore igitur praesentium omnes ad examen dictum obligatos provoco, ut semet Officio dioecesano tempestive insinuant adnotando, an ex integra materia, an vero ex parte, prout in Litt. Circ. XVII. a. 1909. sub nro 4652. concessum est, examen subire velint.

Examen
prosynodale.

2092
1920

Omnimoda eorum, qui aetate, laboribus aut quavis alia gravi ratione Provisi open-
sionatorum.

e vinea Domini recedere, tenuique salario pensionali vitam sustentare coguntur, provisio toti dioecesi gravem certe imponit obligationem. Haec autem eo fortior in dies evadit, quo maiores vitae emergunt difficultates. Debita conditionis eorum consideratio Nos iugiter impellit, ut pro ipsis adiumenta necessitati temporis congrua producamus. Hac ducti intentione praesentibus ordinamus, ut omnes sacerdotes tributa sua pro pensionatis stabilita in illo valore pendant et Ordinariatui submittant, qui apud ipsos adhibetur. Sic enim unice fieri poterit, ut rudedonati salary sua in valore loci, ubi commorantur, accipiant. Vehementer dein iterum commendamus, ut curati qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, larga manu pensionatis — non tantum soli, sed per districtus — oblatis suis succurrant. Vicearchidiaconis igitur impono, ut dona condistrictualium in coronis autumnalibus, aut secus congrue determinent, collectionem instituant et priusquam distributio peragatur, Mihi omnia aperiant. Qui multum habent, largius offerant, qui minus possident, pauca etiam libenter contribuant. Nullus enim esurire potest, dum fratres eius luculenter vivunt.

2093

1920

Obitus
Geysae
Szabó.

Unum optimorum, qui in vinea Domini operantur, *Geysam Szabó* vicearchidiaconum et parochum Szászváensem, 31. Julii a. c. tragice perdidisse per dolenter significamus. Inter multiplices, quae Nos feriunt, calamitates, magnum cordi Nostro ingerit sacrificium, cum tales intrepidos fidei zelatores prae mature, prout coniicimus, a Nobis avelli lugentes videmus. Geysa Szabó a. 1874 natus, a. vero 1896. presbyter ordinatus est. Anno in cura animarum expleto, professor religionis in archigymnasio Szekszárdensi nominatur, ubi tria lustra magno cum zelo et non minore fructu muneri suo adlaboravit. Anno 1912. parochus in Szászvár factus est, ibidemque usque ad ultimum halitum boni pastoris munus magna cum dexteritate, summaque cum diligentia obivit. Tristi praesertim tempore sic dictae dictature heroice veritatem religionis, iuraque Ecclesiae defendit ita, ut odio inimicorum vita ipsius iterato periclitaretur. Subversione universalis feliciter superata alacri animo omnia instaurare coepit, dum gravi morbo versus festum Pentecostes lecto affixus est. Nec inde surrexit. Anno aetatis 46-o, sacerdotii vero 24-o sacramentis saepe confortatus veniente Domino ad nuptias Agni vocatus est.

Meminerint omnes tria sacra statuta, precesque fervidas pro ipso offerre, ut servus fidelis quo citius intrare in gaudium valeat Domini.

R. i. P.

2094

1920

Rudolphus Kiss, emeritus curatus Harcz-ensis 8. Augusti a. c. in nosocomio civ. Quinque-Ecclesiensi, ubi gravi pressus infirmitate salutem quaesivit, sacramentis iterato refectus pie in Domino decessit. Anno 1861. natus, a. 1883. presbyter ordinatus est. Ultimo in Harcz munus curati implevit, unde a. 1915. rudedonatus est. Ut autem anima denati confratratis post multiplices huius vitae vicissitudines tranquilla quo citius in aeternum frui possit pace, tribus sacris statutis, multisque precibus ipsi succurramus. Lux perpetua luceat ei !

Mors
Rudolphi
Kiss.

2095

1920

Ob mortem Rudolphi Kiss nova in numero pensionatorum vacantia exorta est. Cum ultimam pensionem concursui expositam vota cleri — paucis admodum exceptis — Stephano Fülop adiudicaverint, praesentem Geysae Váradyi, praelato, superiori castrensi emerito assignare intendó, ni maior pars cleri dioecesani usque 1-um Octobris a. c. aliud decernendum suadeat. Sententiam quisque per medios vicearchidiaconos usque dictum terminum aperire potest.

Pensio.

2096

1920

Salarium cooperatorum quod ultimo praeter sustentationem in 2400 coronis annuis statutum est inter hodiernas caritatis extremitates ad quotidianae vitae necessitates minime sufficit. Iisdem ergo cooperatores pro merito succolandi onus imprimis incumbit, quibus ipsi in cura animarum tamquam adiutores adlecti sunt. Plures iam novimus parochos, qui gravem cooperatorum suorum statum perpendendo, ultiro ipsis larga auxilia supra salarium minimale statutum offerebant et offerunt, ut illi principalibus saltem indigentiis suis providere possint. Horum exemplum et magnopere laudamus et omnibus, ad quos pertinet, vehementer commendamus. Ii parochi qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, sine ulla difficultate hoc idem praestare valent, ceteris autem Ipse in adiuvandis iuxta relationem vicearchidiaconorum districtualium, qui cooperatores magis egentes Nobis insinuare tenentur, succurrere intendimus.

Salaria
cooperato-
rum.

2097

1920

Vigore praesentium pro parochiis Szászvár, patronatui Meo, ne non Concursus

pro paro- Mözs patronatui Fundi Studiorum obnoxiis concursum usque 1-um Novembris a. c. indicimus. Sacerdotes competituri, in examine prosynodali approbati velint suos recursus rite exarandos infra terminum praefixum Ordinariatu submittere.

2098

1920

Distinctio
papalis.

Aloysius Döbrössy t. abbas, canonicus Ecclesiae Nostrae Cathedra-
lis, sacerdosque iubilaris, optime erga Ecclesiam, dioecesim, institutaque
eiusdem meritus, erga preces Nostras a Sua Sanctitate Benedicto XV. inter
antistites urbanos, idest praelatos suos domesticos assumptus est.

2099

1920

Promotiones
in Capitulo.

Memoriae commendamus ad quos pertinet universis, Nos stallum
canonicale Capituli Nostri Cathedralis Quinque-Ecclesiensis ob luctuosam
mortem Iulii Wajdits praelati S. S., praepositi t. et canonici custodis vacans
iuxta canones Codicis Iuris Canonici auctoritate Nostra episcopali ita imple-
visse, ut *Aloysium Döbrössy* prael. S. S., t. abbatem, archidiaconum Ca-
thedralem in canonicum custodem, *Dr. Ludovicum Szilvek*, t. praepositum
archidiaconum Tolnaensem in archidiaconum Cathedralem, *Dr. Adalbertum*
Igaz t. abbatem, canonicum magistrum sen. in archidiaconum Tolnaensem
promoverimus, stallum vero ultimi magistri canonici per gradualem cetero-
rum ascensionem vacans in emolumentum sacerdotum pensionatorum dioe-
esis cum consensu Capituli Nostri usque ad ulteriora reliquerimus.
Vacantiis item in canonicatibus honorariis finem imponendo *Carolum Erdélyi*
provicarium Nostrum, vicearchidiaconum et parochum Donji-Miholjacensem
et *Stephanum Komócsy*, capellatum S. S., directorem Emericani inter
canonicos honorarios eiusdem Capituli Cathedralis Nostri nominavimus.

2100

1920

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt:

Carolus Bödy in Babarcz, *Dr. Conradus Heckenberger* in Bár.

Cooperatores translati sunt:

Adalbertus Battyányi e Püspökbogád in Olasz, *Franciscus Márov*
e Püspöklak in Püspökbogád, *Ludovicus Geosits* e Baranyabán in Püsp-
szenterzsébet, *Iosephus Marek* e Püspökszenterzsébet in Baranyabán, *H-
ericus Stommen* ex Olasz in Himesháza.

2101
1920

Duplici cursu fériis praesentibus sacra ordinavimus exercitia spiritu-
alia pro clero, qnibus in Collegio Pio Quinque-Ecclesiis sequentes sacerdo-
tes dioecesani interfuerent :

Exercitia
spiritualia
cleri.

I. Stephanus Auguszt, coop. Bükkösd, Adalbertus Csokonay, par. Szent-
dienes, Alexander Gaál, em. vad. tpar. Dárda, Georgius Gábor, par. Mecsek-
szabolcs, Ludovicus Geosits, coop. Baranyabán, Dr. Georgius Hajós, prof.
theol. Pécs, Paulus Hal, cur. nosocomii, Szigetvár, Adalbertus Hantos, coop.
Bogdása, Joannes Hermann, coop. Németbóly, Carolus Hradek, cub. int. S. S.
par. Bátaszék, Dr. Joannes Iványi coop. Mohács, Dr. Adalbertus Jakab, Cap. SS.
director, Pécs, Camillus Knippl, coop. Ráczpetre, Eduardus Koch, vicearchidiac.
Villány, Georgius Kozáry, coop. Lakócsa, Eugenius Kubesa, coop. Valpovo,
Ioannes Kulcsár, em. v-a-diac. Q. Eccl., Iosephus Léh, director Iulian.
Qu. E., Franciscus Liebelt, par. Ráczpetre, Casimirus Loschert, praef. Eme-
ric. Qu-E., Alexander Marton, par. Szentlőrincz, Dr. Dionysius Mosonyi, t.
abb., can., dir. cancell. Q-E., Simon Nyári, par. Feked, Ioannes Rumsauer,
vicerector Sem. Q-E., Michael Šandrk, admin. Radikovci, Paulus Sebő,
admin. Baranyaszentistván, Dr. Steph. Sipos, prof. theolog. Qu-Eccl., Geysa
Ujváry, par. Egerág, Ioannes Vajda, coop. Donji-Miholjac, Michael Zsivko,
par. Izsép, Dr. Julius e Comit. Zichy, episc. dioec.

II. Emericus Buzsáky, par. Pellérd, Josephus Balog, admin. Mőzs,
Battyányi Adalbertus, coop. Olasz, Ludovicus Beck, can. ad hon., v. a. d.
Nagybicsérd, Carolus Bödy, admin. Babarcz, Henricus Dobos, em par.
Mohács, Ludovicus Domosvay, coop. Somberek, Adamus Faludi, par. Nagy-
nyárád, Franciscus Fehér, par. Bükkösd, Stephanus Glück, par. Bellye, Pan-
cratius Gombárovics, adm. Felsőszentmárton, Iosephus Györkö, par. Báta,
Emericus Hauser, coop. Ráczpetre, Adalbertus Horváth, par. Németi, Abel
Káin, par. Kisasszonyfa, Carolus Kecskés, coop. Hosszuhetény, Francisc.
Keserics. t. abb., par. Mohács, Dr. Steph. Késmárky, t. abb., dir. acad.
iur., Dr. Ioseph. Kéthelyi, par. Pécsvárad, Theod. Klein, insp. schol., par.
Pélmönostor, Ludov. Liebbald par. Püspöklak, Nicol. Magyar, em v. a. d.,
par. Lánycsák, Leop. Masson, par. Vókány, Steph. Papp, coop. Mecsek-
szabolcs, Antonius Pataki, par. Lapáncsa, Antonius Reisz, par. Véménd,
Franciscus Röszler, par. Lovászhetény, Aloysis Schmeller, par. Ráczmecske,
Arthur Stefan, par. Keszü, Ioannes Trinn, cap. S. S. t., par. Laskafalu,
Aloys. Zádor, t. abb., v. a. d. par. Baranyabán.

2102

1920

Az újmisések
vizsgálatai.

A fentebb meghirdetett zsinati vizsgálatokkal kapcsolatban ez évő en először lesznek megtartva az új egyházi törvénykönyv által előirt és folyó évi IV. számu körlevelem 1109. pontja alatt körvonalazott újmisések vizsgálatok. Ezen alkalommal folyó évi szeptember 23-án a hitoktatás-, erkölcs- és lelkipásztorkodástan fogják a vizsgálat tárgyát képezni, melyre az 1918. és 1919. években felszentelt egyházmegyei áldozópapok tartoznak pécsi nagyobb papnevelőintézetemben megjelenni.

2103

1920

Magántanu-
lók hittani
vizsgálata.

Előfordult, hogy magántanulók hittani vizsgálatra bocsáttattak és minden az előirt tananyagot jól elsajátították, kitüntő avagy jeles érdemjegyet kaptak, pedig soha templomba nem jártak, szentmisét vasár- és ünnepnapon soha nem hallgattak, otthon soha nem imádkoztak stb., tehát sem nyilvános, sem magán vallásgyakorlatban soha részt nem vettek s teljesen pogány módon nőttek fel. Hasonló eseteket megakadályozni óhajtok s azért az egyházmegyém területén működő hitoktatónak megtiltom, hogy olyan magántanulókat hittanból magánvizsgálatra bocsássanak, akik az illetékes lelkész hivatalos bizonyitványával nem igazolták előzőleg, hogy illetékes lelkészről rendszeres vallásoktatásban részesültek, szentmisét vasár- és ünnepnap rendesen hallgattak és általában az előirt vallásgyakorlatban részt vettek. Ha mégis itt-ott méltánylást érdemlő esetekben ki is kérdeznék ilyen bizonyitvány bemutatása nélkül a jelentkezett magántanulót, érdemjegyet, osztályzatot addig soha se adjanak, mig az illetékes lelkész fentjelzett tartalmú bizonyitványát legalább pótlólag fel nem mutatták.

2104

1920

Ujabb ado-
mányok a
nyugdíjas pa-
pok alapja
javára.

Horváth Mihály, bizovaci plébános 100 K, Milfajt Antal, brodjancii plébános 50 K, Zserdin József, čepini plébános 50 K, Deutschbauer István, harkanovcii plébános 100 K, Charvát László tb. kanonok, petr. esp. pl. 200 K, Evetović Antal, valpovoi plébános 40 K, Kirschanek Ödön, Beremend 200 K.

Datum, Quinque-Ecclesiis, 24. Augusti a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

VII.

2090

1920

Rmus Ordinarius Albinganensis Dioecesis a Sacra Rituum Congregatione sequentis dubii solutionem humiliter expostulavit, nimirum :

Missa cantata
in Comm.
00. FF. DD.

Utrum, attenta Constitutione Apostolica *In cruentum Altaris sacrificium* diei 10. augusti 1915, in Commemoratione Omnis Fidelium defunctorum, liceat canere Missam pro defuncto, praesente cadavere?

Et sacra Rituum Congregatio, auditio specialis Commissionis voto, omnibus sedulo perpensis, rescribendum censuit:

Affirmative, iuxta Rubricas et Decreta. Missa autem sit una ex tribus Missis quae dicuntur in Commemoratione Omnis Fidelium defunctorum : et Orationi Missae addatur Oratio pro defuncto, sub unica conclusione.

Atque ita rescripsit et declaravit, die 10 ianuarii 1919.

† A Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, S. R. C. Praefectus.

L. † S.

Alexander Verde, Secretarius.

2091

1920

Pro iis, qui examen prosynodale nondum subierunt, idem diebus 21. et 22. Septembris a. c. in aedibus Seminarii Nostri maioris servetur. Prima die candidati e studiis stabilitis coram examinatoriis viva voce, altera autem die ex homiletica atque catechesi scriptotenus peritiam requisitam probare tenentur. Omnes item statutis novi Codicis Iuris Canonici conformater sacrum sermonem, quem paratum secum affere obligantur, coram examinatore pronuntiabunt. Vigore igitur praesentium omnes ad examen dictum obligatos provoco, ut semet Officio dioecesano tempestive insinuant adnotando, an ex integra materia, an vero ex parte, prout in Litt. Circ. XVII. a. 1909. sub nro 4652. concessum est, examen subire velint.

Examen
prosynodale.

2092

1920

Omnimoda eorum, qui aetate, laboribus aut quavis alia gravi ratione Provisio pen-
sionatorum.

e vinea Domini recedere, tenuique salario pensionali vitam sustentare coguntur, provisio toti dioecesi gravem certe imponit obligationem. Haec autem eo fortior in dies evadit, quo maiores vitae emergunt difficultates. Debita conditionis eorum consideratio Nos iugiter impellit, ut pro ipsis adiumenta necessitati temporis congrua producamus. Hac ducti intentione praesentibus ordinamus, ut omnes sacerdotes tributa sua pro pensionatis stabilita in illo valore pendant et Ordinariatui submittant, qui apud ipsos adhibetur. Sic enim unice fieri poterit, ut rudedonati salario sua in valore loci, ubi commorantur, accipient. Vehementer dein iterum commendamus, ut curati qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, larga manu pensionatis — non tantum soli, sed per districtus — oblatis suis succurrant. Vicearchidiaconis igitur impono, ut dona condistrictualium in coronis autumnalibus, aut secus congrue determinent, collectionem instituant et priusquam distributio peragatur, Mihi omnia aperiant. Qui multum habent, largius offerant, qui minus possident, pauca etiam libenter contribuant. Nullus enim esurire potest, dum fratres eius luculenter vivunt.

2093

1920

Obitus
Geysae
Szabó.

Unum optimorum, qui in vinea Domini operantur, *Geysam Szabó* vicearchidiaconum et parochum Szászváensem, 31. Julii a. c. tragice perdidisse perdolenter significamus. Inter multiplices, quae Nos feriunt, calamitates, magnum cordi Nostro ingerit sacrificium, cum tales intrepidos fidei zelatores praemature, prout coniicimus, a Nobis avelli lugentes videmus. Geysa Szabó a. 1874 natus, a. vero 1896. presbyter ordinatus est. Anno in cura animarum expleto, professor religionis in archigymnasio Szekszárdensi nominatur, ubi tria lustra magno cum zelo et non minore fructu muneri suo adlaboravit. Anno 1912. parochus in Szászvár factus est, ibidemque usque ad ultimum halitum boni pastoris munus magna cum dexteritate, summaque cum diligentia obivit. Tristi praesertim tempore sic dictae dictaturaे heroice veritatem religionis, iuraque Ecclesiae defendit ita, ut odio inimicorum vita ipsius iterato periclitaretur. Subversione universalis feliciter superata alacri animo omnia instaurare coepit, dum gravi morbo versus festum Pentecostes lecto affixus est. Nec inde surrexit. Anno aetatis 46-o, sacerdotii vero 24-o sacramentis saepe confortatus veniente Domino ad nuptias Agni vocatus est.

Meminerint omnes tria sacra statuta, precesque fervidas pro ipso offerre, ut servus fidelis quo citius intrare in gaudium valeat Domini.
R. i. P.

2094

1920

Rudolphus Kiss, emeritus curatus Harcz-ensis 8. Augusti a. c. in nosocomio civ. Quinque-Ecclesiensi, ubi gravi pressus infirmitate salutem quaesivit, sacramentis iterato refectus pie in Domino decessit. Anno 1861. natus, a. 1883. presbyter ordinatus est. Ultimo in Harcz munus curati implevit, unde a. 1915. rudedonatus est. Ut autem anima denati confratris post multiplices huius vitae vicissitudines tranquilla quo citius in aeternum frui possit pace, tribus sacris statutis, multisque precibus ipsi succurramus. Lux perpetua luceat ei!

Mors
Rudolphi
Kiss.

2095

1920

Ob mortem Rudolphi Kiss nova in numero pensionatorum vacantia exorta est. Cum ultimam pensionem concursui expositam vota cleri — paucis admodum exceptis — Stephano Fülöp adiudicaverint, praesentem Geysae Váradyi, praelato, superiori castrensi emerito assignare intendo, ni maior pars cleri dioecesani usque 1-um Octobris a. c. aliud decernendum suadeat. Sententiam quisque per medios vicearchidiaconos usque dictum terminum aperire potest.

Pensio.

2096

1920

Salarium cooperatorum quod ultimo praeter sustentationem in 2400 coronis annuis statutum est inter hodiernas caritatis extremitates ad quotidianaे vitae necessitates minime sufficit. Iisdem ergo cooperatores pro merito succolandi onus imprimis incumbit, quibus ipsi in cura animarum tamquam adiutores adlecti sunt. Plures iam novimus parochos, qui gravem cooperatorum suorum statum perpendendo, ultiro ipsis larga auxilia supra salarium minimale statutum offerebant et offerunt, ut illi principalibus saltem indigentiis suis providere possint. Horum exemplum et magnopere laudamus et omnibus, ad quos pertinet, vehementer commendamus. Ii parochi qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, sine ulla difficultate hoc idem praestare valent, ceteris autem Ipse in adiuvandis iuxta relationem vice-archidiaconorum districtualium, qui cooperatores magis egentes Nobis insinuare tenentur, succurrere intendimus.

Salaria
cooperato-
rum.

2097

1920

Vigore praesentium pro parochiis Szászvár, patronatui Meo, necnon Concursus

pro paro- Mözs patronatui Fundi Studiorum obnoxiis concursum usque 1-um No-
chiis. vemberis a. c. indicimus. Sacerdotes competituri, in examine prosynodali
approbati velint suos recursus rite exarandos infra terminum praefixum
Ordinariatu submittere.

2098

1920

Distinctio
papalis.

Aloysius Döbrössy t. abbas, canonicus Ecclesiae Nostrae Cathedra-
lis, sacerdosque iubilaris, optime erga Ecclesiam, dioecesim, institutaque
eiusdem meritus, erga preces Nostras a Sua Sanctitate Benedicto XV. inter
antistites urbanos, idest praelatos suos domesticos assumptus est.

2099

1920

Promotiones
in Capitulo.

Memoriae commendamus ad quos pertinet universis, Nos stallum
canonice Capituli Nostri Cathedralis Quinque-Ecclesiensis ob luctuosam
mortem Iulii Wajdits praelati S. S., praepositi t. et canonici custodis vacans
iuxta canones Codicis Iuris Canonici auctoritate Nostra episcopali ita imple-
visse, ut *Aloysium Döbrössy* prael. S. S., t. abbatem, archidiaconum Ca-
thedralem in canonicum custodem, *Dr. Ludovicum Szilvek*, t. praepositum
archidiaconum Tolnaensem in archidiaconum Cathedralem, *Dr. Adalbertum Igaz* t. abbatem, canonicum magistrum sen. in archidiaconum Tolnaensem
promoverimus, stallum vero ultimi magistri canonici per gradualem cetero-
rum ascensionem vacans in emolumentum sacerdotum pensionatorum dioe-
cesis cum consensu Capituli Nostri usque ad ulteriora reliquerimus.
Vacantiis item in canonicatibus honorariis finem imponendo *Carolum Erdélyi*
provicarium Nostrum, vicearchidiaconum et parochum Donji-Miholjacensem
et *Stephanum Komócsy*, capellatum S. S., directorem Emericani inter
canonicos honorarios eiusdem Capituli Cathedralis Nostri nominavimus.

2100

1920

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt:

Carolus Bődy in Babarcz, *Dr. Conradus Heckenberger* in Bár.

Cooperatores translati sunt:

Adalbertus Battyányi e Püspökbogád in Olasz, *Franciscus Márovics*.
e Püspöklak in Püspökbogád, *Ludovicus Geosits* e Baranyabán in Püspök-
szenterzsébet, *Iosephus Marek* e Püspökszenterzsébet in Baranyabán, *Hen-
ricus Stommen* ex Olasz in Himesháza.

2101
1920

Duplici cursu feriis praesentibus sacra ordinavimus exercitia spiritu-
alia pro clero, qnibus in Collegio Pio Quinque-Ecclesiis sequentes sacerdo-
tes dioecesani interfuerent:

Exercitia
spiritualia
cleri.

I. Stephanus Auguszt, coop. Bükkösd, Adalbertus Csokonay, par. Szent-
dienes, Alexander Gaál, em. vad. tpar. Dárda, Georgius Gábor, par. Mecsek-
szabolcs, Ludovicus Geosits, coop. Baranyabán, Dr. Georgius Hajós, prof.
theol. Pécs, Paulus Hal, cur. nosocomii, Szigetvár, Adalbertus Hantos, coop.
Bogdása, Joannes Hermann, coop. Németbóly, Carolus Hradek, cub. int. S. S.
par. Bátaszék, Dr. Joannes Iványi coop. Mohács, Dr. Adalbertus Jakab, Cap. SS.
director, Pécs, Camillus Knippl, coop. Ráczpetre, Eduardus Koch, vicearchidiac.
Villány, Georgius Kozáry, coop. Lakócsa, Eugenius Kubesa, coop. Valpovo,
Ioannes Kulcsár, em. v-a-diac. Q. Eccl., Iosephus Léh, director Iulian.
Qu. E., Franciscus Liebelt, par. Ráczpetre, Casimirus Loschert, praef. Eme-
ric. Qu-E., Alexander Marton, par. Szentlőrincz, Dr. Dionysius Mosonyi, t.
abb., can., dir. cancell. Q-E., Simon Nyári, par. Feked, Ioannes Rumsauer,
vicerector Sem. Q-E., Michael Šandrk, admin. Radikovci, Paulus Sebő,
admin. Baranyaszentistván, Dr. Steph. Sipos, prof. theolog. Qu-Eccl., Geysa
Ujváry, par. Egerág, Ioannes Vajda, coop. Donji-Miholjac, Michael Zsivko,
par. Izsép, Dr. Julius e Comit. Zichy, episc. dioec.

II. Emericus Buzsáky, par. Pellérd, Josephus Balog, admin. Mőzs,
Battyányi Adalbertus, ccop. Olasz, Ludovicus Beck, can. ad hon., v. a. d.
Nagybicsérd, Carolus Bödy, admin. Babarcz, Henricus Dobos, em par.
Mohács, Ludovicus Domosvay, coop. Somberek, Adamus Faludi, par. Nagy-
nyárád, Franciscus Fehér, par. Bükkösd, Stephanus Glück, par. Bellye, Pan-
cratius Gombárovics, adm. Felsőszentmárton, Iosephus Györkő, par. Báta,
Emericus Hauser, coop. Ráczpetre, Adalbertus Horváth, par. Németi, Abel
Káin, par. Kisasszonyfa, Carolus Kecskés, coop. Hosszuhetény, Francisc.
Keserics. t. abb., par. Mohács, Dr. Steph. Késmárky, t. abb., dir. acad.
iur., Dr. Ioseph. Kéthelyi, par. Pécsvárad, Theod. Klein, insp. schol., par.
Pélmonostor, Ludov. Liebbald par. Püspöklak, Nicol. Magyar, em v. a. d.,
par. Lánycsák, Leop. Masson, par. Vókány, Steph. Papp, coop. Mecsek-
szabolcs, Antonius Pataki, par. Lapáncsa, Antonius Reisz, par. Véménd,
Franciscus Röszler, par. Lovászhetény, Aloysius Schmeller, par. Ráczmecske,
Arthur Stefan, par. Keszü, Ioannes Trinn, cap. S. S. t., par. Laskafalu,
Aloys. Zádor, t. abb., v. a. d. par. Baranyabán.

2102

1920

Az ujmisések
vizsgálatai.

A fentebb meghirdetett zsinati vizsgálatokkal kapcsolatban ez év en először lesznek megtartva az új egyházi törvénykönyv által előirt és folyó évi IV. számu körlevelem 1109. pontja alatt körvonalazott ujmisés vizsgálatok. Ezen alkalommal folyó évi szeptember 23-án a hitoktatás, erkölcs- és lelkipásztorkodástan fogják a vizsgálat tárgyát képezni, melyre az 1918. és 1919. években felszentelt egyházmegyei áldozópapok tartoznak pécsi nagyobb papnevelőintézetemben megjelenni.

2103

1920

Magántanu-
lók hittani
vizsgálata.

Előfordult, hogy magántanulók hittani vizsgálatra bocsáttattak és minden az előirt tananyagot jól elsajátították, kitünnő avagy jeles érdemjegyet kaptak, pedig soha templomba nem jártak, szentmisét vasár- és ünnepnapon soha nem hallgattak, otthon soha nem imádkoztak stb., tehát sem nyilvános, sem magán vallásgyakorlatban soha részt nem vettek s teljesen pogány módon nőttek fel. Hasonló eseteket megakadályozni óhajtok s azért az egyházmegyém területén működő hitoktatónak megtiltom, hogy olyan magántanulókat hittanból magánvizsgálatra bocsássonak, akik az illetékes lelkész hivatalos bizonyitványával nem igazolták előzőleg, hogy illetékes lelkészről rendszeres vallásoktatásban részesültek, szentmisét vasár- és ünnepnap rendesen hallgattak és általában az előirt vallásgyakorlatban részt vettek. Ha mégis itt-ott méltánylast érdemlő esetekben ki is kérdeznék ilyen bizonyitvány bemutatása nélkül a jelentkezett magántanulót, érdemjegyet, osztályzatot addig soha se adjanak, mig az illetékes lelkész fentjelzett tartalmú bizonyitványát legalább pótlólag fel nem mutatták.

2104

1920

Ujabb ado-
mányok a
nyugdíjas pa-
pok alapja
javára.

Horváth Mihály, bizovaci plébános 100 K, Milfajt Antal, brodjancii plébános 50 K, Zserdin József, čepini plébános 50 K, Deutschbauer István, harkanovcii plébános 100 K, Charvát László tb. kanonok, petr. esp. pl. 200 K, Evetović Antal, valpovoi plébános 40 K, Kirschanek Ödön, Beremend 200 K.

Datum, Quinque-Ecclesiis, 24. Augusti a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

VIII.

2617

1920

Ex Constitutione Apostolica *Incruentum Altaris Sacrificium SSmi De Missa votativa Solemni* Dni nostri Benedicti Papae XV diei 10 augusti 1915 permittitur exposi- *SS. mi Sacra-* *tio Ssmi Sacramenti pro Oratione XL Horarum etiam die Commemorationis menti, vel de* omnium fidelium defunctorum. Attamen Missae de Requie cum vestibus Pace omit- sacerdotalibus coloris violacei non sunt celebrandae ad Altare Expositionis. tenda in Ora- *sacerdotalibus coloris violacei non sunt celebrandae ad Altare Expositionis. tione XL ho-*

Per eandem Constitutionem et subsequentem S. R. C. declarationem *rarum, die commemora-* seu Decretum *Urbis et Orbis*, diei 28 februarii 1917, *Commemoratio omni-* nium fidelium defunctorum Festis solemnioribus primariis ritus duplicis *um fidelium defunctorum.* primae classis aequiparatur.

Hisce praemissis, quaeritur: Licebitne adhuc celebrare unicam Missam solemnem de Ssmo Sacramento, vel de Pace, de qua sermo est in Instructione Clementina et in Decreto generali S. R. C. n. 3864, diei 9 julii 1895. ad 4, pro Oratione XL Horarum, quando dies expositionis vel repositionis, aut medius incidit in diem Commemorationis omnium fidelium defunctorum?

Sacra Rituum Congregatio, auditio specialis Commissionis suffragio, praepositae quaestioni, omnibus sedulo perpensis, respondendum censuit: *Negative*, et ad mentem.

Mens autem est: „In Ecclesiis ubi die Commemorationis omnium fidelium defunctorum fiat Oratio XL Horarum cum Ssmo Sacramento solemniter exposito, huiusmodi expositio sequatur, repositio vero cum processione praecedat Missam cantatam de die Commemorationis omnium fidelium defunctorum.“ Et Sacra eadem Congregatio, approbante Ssmo Domino nostro Benedicto Papa XV, ita rescripsit, declaravit et servari mandavit. — Die 26. februarii 1919.

† A. Card. Vico, Ep. Portuen, et S. Ruffinae. S. R. C. Praefectus.
L. † S. Alexander Verde,
Secretarius.

2618

1920

Relationes de
catechesi.

Catechesis scholarum conscientiosa et diligentissima, quae magnam semper apostolici munera partem effecit, nostris praesertim temporibus summi momenti aestimari debet. Ob delicta praeteriti, omissionesque deplorabiles iacturam fecimus, quae genti Nostrae exitium totale minatur. A fundamentis ergo reformatio incipienda est, si futurum habere volumus. Et cum ingentia pubem ipsam cingant pericula, quae omnem spem aevi melioris facile frustrabunt, nisi fortissimo robore et zelo, et perseverantia iuventutem salvare nitamur, penso isti omnibus viribus incumbendum erit. Hoc autem imprimis fit per catechesim, in qua spiritus ardeat oportet veri apostoli, qui omnibus omnia fieri cupiens omnes Christo servare conatur.

In limine ergo novi anni scholastici omnes ss. curiones vehementer monemus, hortamur atque obsecramus, ut catechesim pubis utriusque omnibus superatis difficultatibus diligentissime ubique obeant, nullam horam institutionis tam necessariae leviter omittant, atque tam in matre, quam pro posse in filialitus tempus praestitutum huic officio libenter impendant. Parochi laborem hunc vere eximum cum suis adlectis cooperatoribus dividere possunt, partem tamen quamdam sibi reservantes, ut bono exemplo fratres iuniores ad opus prae grande iugiter impellant. Vicearchidiaconi autem omnes suos condistrictuales strenue obseruent, ipsos in hoc munere occupatos pluries visitent, relationes annuas praescriptas versus finiem anni scholastici severe exigant, atque omnes mense Iulii collectas, revisas atque ordinatas Mihi exhibeant.

Sic tantum fundate sperare possumus fore, ut cum labore intenso generatio nova atque sancta adolescat, „cuius memoria immortalis est apud Deum et apud homines.“

2619

1920

Examinatores
prosynodales.

Vigore novi Codicis Juris Canonici cum consensu Capituli Mei Cathedralis examinatores prosynodales usque ad tempus novae synodi dioecesanae, vel si haec aliqua gravi ex causa infra terminum celebrari non posset, ad decennium nominavimus: *Josephum Wurster*, drem, praelatum, canonicum, *Aloysium Döbrössy*, praelatum, canonicum, *Ludovicum Szilvek*, drem, praepositum t., canonicum, *Adalbertum Igaz*, drem, abbatem t., canonicum, *Dionysium Mosonyi*, drem, abbatem t., canonicum, *Franciscum Romaisz*, canonicum, rectorem Sem., *Josephum Rézbányay*, drem, canonicum, parochum cathedralem, *Stephanum Késmárky*, drem, abbatem t., di-

rectorem lycae i eppalis, *Stephanum Szentkirályi*, prof. theol., *Stephanum Sipos*, drem, prof. theol., examinatores ordinarios, *Georgium Hajós*, drem et *Ladislaum Dőry* drem, prof. s. theol. examinatores supplentes constituimus.

2620

1920

In obsequium eiusdem Codicis Juris Canonici consentiente item Capitulo Meo Cathedrali parochos consultores ad tempus supradictum elegimus: *Geysam Frühwirth*, canonicum hon., vicearchidiaconum et parochum in Gyulaj, *Ludovicum Beck*, canonicum ad hon., vadiaconum et parochum in Nagybicsérd, *Aloysium Zádor* abbatem tit., vadiaconum et admin. in Baranyabán, *Ladislaum Charvát* canonicum ad hon., vadiaconum et parochum in Petrijevci, *Eduardum Koch* vadiaconum et parochum in Villány, *Desiderium Radó* vadiaconum et parochum in Berkesd.

Parochi
consultores.

2621

1920

In examine prosynodali nuper, diebus nempe 22. et 23. Septembris a. c. celebratis tentamen subierunt et approbationem obtinuerunt: *Ernestus Bencze*, *Adalbertus Kletzl*, *Joannes Perhač*, *Franciscus Tillinger*, *Paulus Vizsy* et *Emericus Graumann*, cui praemium Králianum adiudicatum est.

Examen
prosynodale.

Examen autem neosacerdotum sub nro 1109/1920. Litt. Circ. IV. a. c. iuxta canonem 130. Codicis Juris Canonici praestitutum die 24. Septembris a. c. *Ludovicus Geosits*, *Carolus Kecskés*, *Joannes Vizi* et *Camillus Knippl* omnes cum successu subierunt.

2622

1920

Defectus sacerdotum in vinea Domini intensis viribus laborantium rationem et radicem suam praeprimis in defectu clericatus habet. Si multos enim et praestantes in Seminario Nostro adolescentes Sanctuario adnientes haberemus, verosimiliter plures etiam operarios in messe Domini infatigabiles videremus. Ad succolandos igitur a principio studiorum eos, qui ad statum clericalem apti et prompti apparent, vicearchidiaconus et parochus N. N. dioecesis Nostrae fundationem 30.000 coronarum Nobis generose obtulit, ut e censibus — post obitum suum — levandis iuvenes pro dicto fine pro arbitrio Nostro eligendos adiuvemus. Exemplum magnanimum pro grata notitia ven. clero hisce communicó.

Fundatio pro
educatione
clericorum.

2623

1920

Praeses sac.
Dioec. ado-
ratorum.

Luctuosa morte Julii Wajdits, vicarii Nostri generalis praeses etiam dioecesanus sacerdotum adoratorum Nobis praereptus est. Ne igitur sodalitas tanti momenti sacerdotum ob defectum moderatoris, vel potius confratris, qui res sodalium administrat, quidquam detrimenti patiatur, *Franciscum Romaisz*, canonicum, rectorem Seminarii praesidem dioecesanum nominavimus ipsi committendo, ut omnia negotia pro bono singulorum et totius sodalitatis omni, qua par est diligentia procuret. Sacerdotes vero dioecesis Nostrae, qui nondum socii huius sodalitatis sacerdotalis facti sunt, provocamus, ut ad propriam salutem quo tutius et ferventius promovendam, sodalitati huic medio novo praeside nomen dare, officiaque pietatis exinde suscipienda zelose implere velint.

2624

1920

Directoria
anni labentis

conservanda.

Ob immoderata pretia omnium requisitorum Directorium anni proximi secundum possibilitatem restringi iussimus. Etiam hoc modo pretium cuiuslibet exemplaris bis vel ter illud praeteriti adaequabit. Ne igitur ob hiatum notarum et observationum, quas hucusque in Directorio legimus, difficultates oriantur, ordinamus, ut quisque sacerdos dioecesis Nostrae Directorium anni currentis pro sequenti reservet, ut necessitate forsitan oborta illud consulere, dubiaque facilius enodare possit.

2625

1920

Collecta pro
prelo catho-
lico.

Nunquam satis pro bono preli catholici laborare et sacrificare valemus. Vis, potestas et influxus preli in animos cuilibet cogitanti nota, conatus adversariorum in dies accrescens, atque tristissimi evenus, subversioque deplorabilis a prelo producta veritatem dicti plus aequo comprobant. Ad prelum catholicum pro viribus succolandum stipem fidelium quotannis per dioecesim Nostram secunda Dominica Octobris publice in ecclesiis colligi fecimus. Multis in locis collectio fideliter facta, oblataque Ordinariatu submissa sunt. Cum tamen diversae adhuc sint parochiae, e quibus relationes respectivae desiderentur, hisce omnes cunctantes provocamus, ut collectam forte omissam proxima Dominica instituant, stipemque corrogandam qualibet occasione opportuna ad Cancellarium nostrum promoveant.

2626

1920

Tristi fungimur munere vén. clero communicantes *Josephum Mérő*, Degradatio
drem, presbyterum dioecesis, secretariumque Nostrum positionem suam,
ordinemque sacrum anno elapso infide deseruisse, iteratoque provocatum
ad ordinem non tantum non rediisse, sed coram notario publico ordini
sacro renuntiasse, imo matrimonium civile attentasse. Causa igitur eius
coram Tribunali dioecesano iuridice pertractata, ipseque, cum ad meliorem
frugem redire pertinaciter renuisset, ab ordine definitive degradatus et ex
albo cleri expunctus est.

2627

1920

Franciscus Romaisz canonicus, parochus Eccl. Cathedr. rector Seminarii et *Josephus Rézbányay dr.* canonicus, rector Seminarii parochus Cathedralis nominati sunt. *Aloysius Rausz* insp. schol., parochus in Kárász factus est vicearchidiaconus districtus Mágocs-ensis. Parochus nominatus et investitus est; *Edmundus Kirschánék* inspector schol. em., administrator pro Beremend. Administratores facti sunt: *Josephus Balog* em. vad. et parochus ultimo Máriakéméndensis in Mözs, *Stephanus Braun* parochus Czikó-ensis in Mágocs, *Josephus Léh*, dir. int. Juliani V-Eccl. in Czikó, *Stephanus Nagy* vicarius parochi Abaliget-ensis in Várdomb, *Mathias Rudolf* parochus Mözs-ensis in Szászvár. *Eduardus Petrovits* coop. Mágocs-ensis factus est vicarius in spir. in Abaliget. *Ludovicus Horváth dr.* professor suppl. in gymnasio puellarum prof. ordinarius in praeparandia eppali constitutus est. *Joannes Taksonyi dr.* coop. Szekszárd-ensis nominatus est professor relig. in archigymnasio Szekszárd-ensi. *Victor Perr* nominatus est director int. Juliani Quinque-Ecclesiensi.

Cooperatores translati sunt:

Adamus Badacsonyi e Herczegszöllős in Himesháza, *Ludovicus Bán* e Kajdacs in Szászvár, *Joannes Cserta* e Bátaszék in Szabad-szentkirály, *Ferdinandus Herger* e Pécsbányatelep in Hird, *Colomannus Hoffmann*, e Czikó in Tolna, *Adalbertus Kletzl* e Szabadszentkirály in Rácz-petre, *Camillus Knippl* e Ráczpetre in Pécsbányatelep, *Ludovicus Kun* e Tolna in Szekszárd (civ. int.), *Petrus Mayerhof* admin. Várdomb-ensis in Mágocs, *Robertus Péter* e Hird in Gödre, *Petrus Steécz* e Szászvár in Czikó.

Neomystae cooperatores missi sunt:

Ludovicus Kránitz in Kajdacs et *Fridericus Vértesi dr.* in Püspök-nádasd.

*Ludovicus Berta, Paulus Gábor cooperatores et Ludovicus Meyer
prof. relig. in archigymn. Szekszárd-ensi curati militares facti sunt.*

2628

1920

Ujabb ado-
mányok a
nyugdíjas pa-
pok javára.

A legutóbbi kimutatás óta a nyugdíjas egyházmegyei papok részére a következő adományok érkeztek be:

Gödrei kerület 1800 K., Ujváry Géza, egerági plébános 700 K., Masson Lipót, vókányi plébános 150 K. és 60 j. K., Erőss Károly esperes plébános 400 K. és 56 j. K., Alagics János, herczegszöllősi plébános, 120 K., és 20 j. K., N. N. 25 K., Schwarz Mihály, főherczeeglaki templomgondnok 25 K., N. N. 1000 K., Šandrk Mihály, radikovcii admin. 600 j. K., Mágocsi esperesi kerület 1000 K., Plank Kamill, németbólyi esperes-plébános 450 K., Értényi esperesi kerület 1760 K., Ujlaki Dezső, sztsz. ülnök, darázsi pléb. 1200 j. K., N. N. 400 K., Csurda Béla, szabadszentkirályi pléb. 800 K., Buzsáky Imre, pellérdi pléb. 500 K., Keserics Ferenc, c. apát, mohácsi pléb. 500 K., Sebő Pál, baranyaszentistváni admin. 1062 j. K., Weyer Mátyás, vörösmarti pléb. 42 K. és 100 j. K., Trinn János, laskafalui plébános 22 j. K., Liebelt Ferenc, ráczpetrei plébános 400 K., Pévald Vilmos, szajki plébános 160 K., Herger József, szigetvári esperes-pléb. 367 K., Hofmeister Ferenc, sztsz. ülnök, lakócsai pléb. 805 K., Gombárovics Pongrác, felsőszentmártoni admin. 856 K., Paál József, bogdásai pléb. 350 K., Zsivkó Mihály izsápi pléb. 200 j. K., Moyzis Imre, dályoki pléb. 100 j. K., Klein Tivadar ker. tanfel., pélmonestori pléb. 50 j. K., Czindery Endre kiskőszegi admin. 40 j. K., Zádor Alajos baranyabáni apátpléb. 400 j. K., Krisztánics István baranyakisfaludi pléb. 30 j. K., Fekete Ágoston tolnai pléb. 100 K., Rudolf Mátyás mözsi pléb. 100 K., Reif József somogyszentrászlói pléb. 500 K., Jung Ádám miszlai admin. 200 K., Sebestyén Károly kistengeliczi pléb. 32 K., Dr. Fent Ferenc c. apát, provikárius 100 K., Schlachter Ferenc ibafai pléb. 100 K., Koch Alajos sióagárdi h. pléb. 300 K.

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Octobris a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

IX.

2892

1920

Praefatio in Missis Defunctorum.

Per omnia saecula saeculorum. R. Amen. V. Dominus vobiscum. sali Romano
R. Et cum spiritu tuo. V. Sursum corda. R. Habemus ad Dominum. V. inserendae.
Gratias agamus Domino Deo nostro. R. Dignum et iustum est.

Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, nos tibi semper et
ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, per
Christum Dominum nostrum. In quo nobis spes beatae resurrectionis efful-
sit: ut quos contrastat certa moriendi conditio, eosdem consoletur futurae
immortalitatis promissio. Tuis enim fidelibus, Domine, vita mutatur, non
tollitur: et, dissoluta terrestris huius incolatus domo, aeterna in caelis ha-
bitatio comparatur. Et ideo cum Angelis et Archangelis, cum Thronis et
Dominationibus, cumque omni militia caelestis exercitus, hymnum gloriae
tuae canimus, sine fine dicentes.

URBIS et ORBIS.

Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XV. ex Sacrorum
Rituum Congregationis consulto, suprascriptam Praefationem propriam, in
Missis Defunctorum ubique locorum in posterum recitandam, approbavit,
atque in futuris Missalis Romani editionibus rite inserendam iussit.

Die 9. Aprilis 1919. — L. † S. — † A. Card. Vico, Ep. Portuen.
et S. Rufinae, S. R. C. Praefectus. — Alexander Verde, Secretarius.

Praefatio in festis S. Joseph, sponsi B. Mariae V.

Sequens Praefatio dicitur in Festo, in Solemnitate et per Octavam
S. Joseph. In missis votivis dicitur: Et te in veneracione.

Per omnia saecula saeculorum. R. Amen. V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo. V. Sursum corda. R. Habemus ad Dominum. V.
Gratias agamus Domino Deo nostro. R. Dignum et iustum est.

Vere dignum et iustum est, aequum et salutare, nos tibi semper et ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus: Et te in Festivitate beati Ioseph debitum magnificare praeconiis, benedicere et praedicare. Qui et vir iustus, a te Deiparae Virgini Sponsus est datus: et fidelis servus ac prudens, super Familiam tuam est constitutus: ut Unigenitum tuum, Sancti Spiritus obumbratione conceptum, paterna vice custodiret, Iesum Christum Dominum nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt Potestates. Caeli, caelorumque Virtutes, ac beata Seraphim, socia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras voces, ut admitti iubeas, deprecamur, supplici confessione dicentes.

URBIS et ORBIS.

Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XV. ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, pro sua quoque pietate erga Sanctum Ioseph, Beatae Mariae Virginis Sponsum et Catholicae Ecclesiae Patronum, suprascriptam Praefationem propriam, in Missis de eodem Sancto Ioseph ubique locorum in posterum adhibendam, approbavit, atque in futuris Missalis Romani editionibus rite inserendam iussit.

Die 9. Aprilis 1919. — L. + S. — + A Card. Vico, Ep. Portuen et S. Rufinae, S. R. C. Praefectus. — Alexander Verde, Secretarius.

Praefationes novas typis Fr. Pustet evulgatas sufficienti numero pro parochiis Dioecesis Nostrae comparavimus. Parochiae supra lineam easdem iam perceperunt, illis vero infra lineam per vicearchidiaconos, qui eas in Cancellaria episcopali accipiunt, submittentur. Praefatio S. Joseph cum ea pro defunctis in uno folio, illa vero pro defunctis separatim etiam habetur. Pretia e cistis ecclesiarum respectivarum levari possunt. Praefationes novae loco convenienti Missalium applicandae erunt, quod vicearchidiaconi data occasione revidere debent.

2893

1920

Salaria cooperatorum.

Ultima vice omnes parochos, praesertim eos, qui naturalia a suis fidelibus percipiunt, provocavimus, ut suis cooperatoribus praeter salarium minimale hucusque constitutum ultro succurrere velint. Annuae enim 2400 coronae indigentiis eorum minime sufficiunt. Magna pars parochorum respectivorum animo revera nobili suis adlectis subvenit. Nec tales defuerunt, qui omnibus eorum necessariis large providere pergunt. Plenam certe laudem hoc modo merentur.

Cum tamen praeter minimale salarium novi augmenti praescriptio propter conformitatem haud omitti possit, vigore praesentium *omnes*

principales iterum exhortamur, ut dum salario cooperatorum universim ordinantur, suos adiutores congruis auxiliis succolare velint.

2894

1920

Ferdinandus Csonka, emeritus parochus Keszü-ensis, sacerdos jubilaris, longa fractus infirmitate die 6. Novembris a. c. sacramentis iterato munitus pie in Domino obdormivit. Anno 1846. natus, a. 1869. presbyter ordinatus est. Ab anno 1879. parochum egit in Baranyavár, ubi etiam munus notarii districtus magna cum laude obivit. A. 1906. in Keszü translatus est. A. 1914. rudedonatus in filiali parochiae suaे usque ad finem vitae suae remansit.

Mors Ferdinandi Csonka.

Pro defuncto confratre fervida offeramus vota, tribusque ipsi succurramus sacris, ut misericors Deus servum suum fidelem ad aeternum faciat transire sui consortium. Requiescat in pace!

2895

1920

Mathias Rudolf administrator parochiae Szászvár nominatus et investitus est parochus eodem in loco. Franciscus Kemény admin. Mágocs-ensis coop. factus est ibidem.

Personalia.

Josephus Botz cooperator in Pécsvárad translatus est in Bátaszék.

2896

1920

Morte Ferdinandi Csonka vacantia in numero sacerdotum pensionatorum exorta est. Praesentibus igitur ad eam complendam usque 1-um Februarii a. 1921. concursum publicamus eo, ut supplices libellae statutis instituti pensionalis conformiter exarandae infra terminum praestitutum Ordinariatui submittantur.

Pensio.

2897

1920

Pénzünk vásárló erejének sajnálatos súlyedése s a közszükségleti cikkek árainak folytonos emelkedése szükségessé teszi, hogy a stóladijak újból és egységesen rendeztessenek. E tárgyban kiadott 1709/1919. számu körleveli intézkedésemet s az egyes plébániák részére engedélyezett díjemelések hatályon kívül helyezve aként intézkedem, hogy az eredeti, 310/1917. szám alatt kiadott táblázat minden dija helyett a jugoszláv valutával

A stóladijak emelése.

elő vidékeken az ott feltüntetett összegek ötszöröse, ~~egyházmegyém többi részében~~ pedig azok nyolcszorosa szedessék.

Misealapítványokat már csak ilyen felemelt alapítványi tőkével fogadok el.

2898

1920

Tűzbiztosítási díjak befizetése.

A forgalmi akadályok miatt egyházmegyém legtöbb plébániája a tűzbiztosítási díjtételekkel hátralékban maradt. Nehogy emiatt fennakadás, illetve a biztosított épületekre veszély támadhasson, az esedékes díjtételeket előlegeztettem, s ugyanezeket a hátralékokat az érdekkelt plebánosok járandóságaiból, t. i. a misealapítványok kamataiból az egyházmegyei alapítványi Hivatalnál levonattam. A levont összegek nagysága felöl kiki az alapítványi Hivatalnál érdeklődjék.

A biztosítási értékek megfelelő felemelésére nézve a szükséges lépések szintén megtörténtek.

2899

1920

Adományok a nyugdíjas papoknak

Ujabban a következő adományok érkeztek be a nyugdíjas papok javára:

Liebbald Lajos püspöklaki plébános 5000 K., Beck Lajos tb. kanonok, nagybicsérdi esperes-plébános 1000 K., Kain Ábel kisasszonyfai plébános 1000 K., Gedeon Sándor sumonyi plébános 500 K., Csurda Béla szabadszentkirályi plébános 200 K., Nunkovics Gábor bakonyai plébános 100 K., Ábrahám István magyarszentiváni plébános 100 K., Csokonay Béla szentdienesi plébános 100 K., Marton Sándor szentlőrinczi plébános 100 K., Fehér Ferenc bükkösdí plébános 50 K., Fodor József naki plébános 2500 K., Magyar Miklós k. esperes, lánycsói plébános, 80 j. k., Masson Lipót vökányi plébános, 80 j. k., Hradek Károly pápai t. kamarás, bátauszéki plébános 232 K., Horváth Mihály bizovaci plebános 147 K., Horacsek Endre görcsönyi esperes, plebános 1500 K., Horváth Béla németi-i plebános 1000 K., Buzsáky Imre pellérdi plébános 1000 K., Varga Ferenc siklósbodónyi plebános 1000 K., Németh Ferenc garéi plebános 1000 K.

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Novembris a. 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

1920.

X.

3120

1920

A Sacra Rituum Congregatione expostulatum est: „An attento decreto Sacrae Poenitentiariae Apostolicae (Sectio de Indulgentiis) diei 21. iulii 1919. circa Indulgentias Litaniis Marialibus adnexas, Litaniae Lauretanae cantari possint per trinas invocationes, respondente quartam fideli plebe.“

Dubium circa
litanias laure-
tanias.

Et Sacra Rituum Congregatio, auditio specialis Commissionis suffragio, ita respondendum censuit: „Affirmative seu Litaniae Lauretanae cantari possunt per trinas invocationes cum singulis respectivis *ora pro nobis*, populo quartam invocationem cum respectivo *ora pro nobis* respondente.“

Atque ita rescripsit ac declaravit. — Die 15. octobris 1920. — † A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruffinae, *S. R. C. Praefectus*. — L. † S. — Alexander Verde, *Secretarius*.

3121

1920

Ante decennium nova quaedam civitas extra telonium Budense Fundatio pro Quinque-Ecclesiis exsurgere coepit, quae in dies crescere videtur. Ne autem fideles huius territorii a qualibet parochia dissiti solatio religionis carere cogantur, pro nova parochia ibidem quocutius erigenda Dionysius Msonyi dr. t. abbas, canonicus a latere centum millia coronarum in manus Nostras depositus. Faxit Deus, ut exemplo eius multi moveantur et ad scopum obtainendum largis auxiliis concurrere velint.

nova pare-
chia V.-Eccl.

3122

1920

Clementissima Suae Sanctitatis dispositione *Mathias Rudolf*, paro- Personalia, chus Szászvár-ensis inter cubicularios int. ad hon., *Julius Lajos*, director

instituti musicae sacrae V.-Eccl. cathedr., necnon *Nicolaus Gebauer dr.*, iudex cons. et secretarius Noster inter capellanos int. ad hon. assumpti sunt.

Josephus Balog em. vicearchidiaconus et administrator parochiae Mözs nominatus et investitus est parochus ibidem.

Cooperatores translati sunt:

Petrus Mayerhof e Pári in Bakócza, *Josephus Eberhard* e Bakócza in Pári, *Ludovicus Kránitz* e Kajdacs in Magyarkeszi, *Emericus Wucskits* e Magyarkeszi in Kajdacs.

2123

1920

Bőjti
rendelet. 1919. nov. 29-én három évre nyert felhatalmazás alapján az 1921. évre a
az 1921. évre következő bőjti rendeletet állapítom meg :

I. *Szigorú bőjti napok*, vagyis amelyeken tilos a husfélék élvezése és csak egyszer szabad napjában jállakni, a következők :

1. *Hamvazó szerda*.
2. *Minden péntek nagybőjtben*.
3. *A kántorbőjtök péntekje*.
4. *Nagyszombat délig*.

5. *Karácsony, Pünkösd és Nagyboldogasszony* (aug. 15.) *vigiliája*.

II. *Enyhített bőjti napok*, melyeken szabad ugyan húst enni, de a többszöri jállakás tilos :

1. *Péntek kivételével a nagybőjt minden hétköznapja*.
2. *Kántorbőjtök szerdái és szombatjai*.
3. *Mindenszentek vigiliája*.

Jegyzet. 1. Nagyszombaton déltől kezdve sem a bőjt, sem a hústól való megtartóztatás nem kötelez.

2. Az enyhített bőjti napokon húseledel a főétkezésen kívül is ehetső. Bőjti napon a főétkezés a nap bármely szakában tartható.

III. *Megtartóztatási napok*, melyeken csupán a húsételek élvezése tilos.

Az évnek minden fentebb nem említett péntekje.

IV. Vasárnapon és parancsolt ünnepen a bőjt és megtartóztatás nem kötelez. Ily napra eső vigiliabőjtöt nem kell előtte való napon megtartani.

V. *Kivételes felmentvényben részesülnek mind a többszöri jállakás tilalma, mind a hústól való megtartóztatás parancsa alól*:

1. Az egész egyházmegye, valahányszor Gyertyaszentelő-, Gyümölcsoltó- és Kis-Boldogasszony, továbbá Szent István király ünnepe bőjti, vagy megtartóztatasi napra esik.

2. Egyes községek, midőn egyháznapjuk, védőszentjük ünnepe (búcsúk) bőjti vagy megtartóztatási napra esik.

3. A katonaság, pénzügyörség, csendőrség, rendőrség és fogházörség tagjai minden bőjti és megtartóztatási napon — kivéve karácsony vigiliáját és nagypénteket.

VI. Kivételes felmentvényben részesülnek a húseledelektől való megtartóztatás parancsa alól:

1. Egyes községek, midőn országos vásárjuk megtartóztatási napra esik.

2. Egyes személyek :

A) minden bőjti napon — kivéve hamvazó szerdát, a nagypénteket, karácsony, pünkösd vigiliáját — felmentetnek :

a) gyári és bányamunkások ;

b) minden világi személyek, kik kénytelenek vendéglőben étkezni vagy az ételeket a vendéglőkből hozatni, amennyiben bőjti ételt könnyen nem kaphatnának.

B) minden bőjti napon, — kivéve karácsony vigiliáját és nagypénteket — a katonaság, pénzügyörség, csendőrség, rendőrség és fogházörség tagjainak családjai.

C) minden bőjti napon, — kivéve a nagypénteket — felmentetnek :

a) a vasuti vonatokon és hajókon szolgálatot teljesítő személyek ;

b) minden utasok, kik vasuti vendéglőkben, vagy hajón kénytelenek étkezni :

c) minden utasok, kik egészségük helyreállítása végett fürdőhelyeken tartózkodnak kíséretükkel együtt :

d) függő viszonyban levő személyek (pl. csalédek), kik oly családnál nyerik ellátásukat, hol bőjti eledelet nekik nem nyújtanak.

D) minden szegény, ki mások alamizsnájából nyeri táplálékát, a húseledelektől való megtartóztatás alól teljesen fel van mentve.

VII. Az évnek minden bőjti napján szabad az ételeket zsirral elkeszteni és meg van engedve az enyhített bőjti napokon, ugyanazon étkezés alkalmával húst és halat együtt élvezni.

VIII. A hústól való megtartóztatásra köteles minden katholikus hívő, ki hetedik életévét betöltötté.

A teljes bőjt, mely magában foglalja ugy a húseledelektől való meg-

tartóztatást, valamint a csak egyszeri jóllakást, — azon katholikust kötelezi, ki huszonegyedik (21) életévét betöltötte, de korának hatvanadik (60) évét még nem érte el. Azon teljes bőjtre kötelezettekre nézve azonban, kik fáradságos nehéz munkát végeznek, a többszöri jóllakás tilalma nem vonatkozik.

Felhivom egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy fenti rendeletet hivatali kinek mielőbb, s ezenkívül a nagybőjtöt megelőző vasárnapon szintén kihirdessék rámutatva főkép ama pontokra, melyekben anyaszentegyházunk a súlyos viszonyokra való tekintettel a régi bőjti fejelem szigorán jelenlékenyen enyhített. Egyben hívjak fel híveiket, hogy akik a felsorolt felmentvényeket igénybe veszik, az Apostoli Szentszéknek eme elnésző kegyeségét az irgalmasság lelni és testi cselekedeteinek gyakorlásával, buzgóbb imádság és alamizsnaosztogatás által igyekezzenek meghálálni. A bőséges adakozás szempontjából különösen ajánlom sz. Antal perselyeit, a péterfillért, a missiókat, a kath. sajtót, az oltáregyletet s hasonlókat.

3124

1920

A tűzbiztosítási értékek felemelese.

Lelkész kedő papsgom köréből többen kifejezték előttem aggodalmukat, hogy a jelen körülmények között az egyes hitközségeket valóságos katasztrófa érné egy-egy tűzkár esetén. — A tűzbiztosítások eddigi összege révén ugyanis a tényleges kárnak, a pénz mai értéktelenségét tekintve, csak csekély hányada térülne meg. Ezen aggodalmat teljesen méltányolva megbíztam a Gazdák Biztosító Szövetkezetét, hogy egyházmegyém összes, náluk elhelyezett biztosításait, uly a megszállott, mint a meg nem szállott területen levőket, eredeti értékük ötszörösére emeljék fel. A szövetkezet így a netáni tűzkárokért már a felemelt összegek erejéig szavatol.

Az egyházmegyém meg nem szállott területén levő plebániáktól a Szövetkezet egyelőre közvetlenül fogja az új dijakat beszedni, a megszállott területekről pedig az alapitványi hivatal révén fogom a dijakat beszedetni.

Datum Quinque-Ecclesiis, 31. Decembris 1920.

† Julius m. p.
episcopus.

KIVONAT

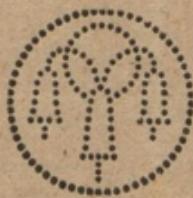
A PÉCSEGYHÁZMEGYEI ALAPITVÁNYI HIVATAL

1920. ÉVI

ZÁRSZÁMADÁSÁBÓL

EGYHÁZMEGYEI PAPSÁGOT ÉRDEKLŐ PÉNZTÁRAKRÓL

Bevétel

Aggpapi

Téteszám	Kelet	Tárgy	Tőke		Kamat	
			korona	filler	korona	filler
1	Január	1 Maradvány	211223	93		
2		1920. évi kamatok			9066	19
		Bevétel :	211223	93	9066	19
		Kiadás :			9066	19
		Maradvány :	211223	93	—	—

pénztár 1920.

Kiadás.

Tételszám	Kelet	T á r g y	Tőke		Kamat	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Decemb. 31	Nyugdíjakra bevételezve a papi nyugdíjalap számadás 7. tétele alatt			9066	19
		Összesen:			9066	19

Bevételek

Papi nyugdíj-

Tételszám	Kelet	T á r g y	Tőke		Kamat	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Január	1 Maradvány	1267610	—	9394	91
2	"	1 1920. évi kamatok			18040	—
3	Február	5 Holndonner Ferenc téritménye .			333	—
4	Május	31 Wajdits Gyula adománya				
	"	31 1000 K n. é. 6% m. hadikölcsön	1000	—		
5	Decemb.	31 Szelvénykamatotok			980	—
6	"	31 Székesegyházi főpénztárnak eladott egyh. tpzt. részvények	200000	—	20000	—
7	"	31 Aggpapi pénztár kamata			9066	19
8	"	31 Adományok és hagyományok	18788	—	5198	79
9	"	31 Járulékok			41183	42
10	"	31 Kisors. 4½% Pesti hazai első takarékpénztári kötvény	5000	—		
P			Összesen:	1492398	—	104196
						31

Kiadás:

1	Decemb.	31	Kisors. 4½% Pesti hazai kötvény	5000	—	
2	"	31	Székesegyházi főpénztárnak eladott egyhzm. tpzt. részvény .	200000	—	
3	"	31	Nyugdíjakra és egyebekre			90019
						69
P			Maradvány:	1287398	—	14176
						62

Tőke fedezete:

1	Telekkönyvileg biztosított tőkék	112123	51
2	Általános fedezeti alap értékpapírjai	475624	49
3	Magyar hadnikölcsön kötvények	671000	—
4	Magyar koronajáradék kötvények	17500	—
5	Kath. ifjúságot pártoló egyesületi kötvény	1000	—
6	Pécsi kath köri kötvények	100	—
7	Tiszaszabályozási sorsjegy	600	—
8	Pesti hazai első takarékpénztár 4½% zlevél	1000	—
9	Mágocsvidéki takarékpénztári részvény	200	—
10	Dunántúl nyomda r. t. részvény	50	—
11	Magy. leszámit. és pénzváltóbank 4½% zlevél	6000	—
12	Hungária bank r. t. részvény	2000	—
13	Szentlőrinc-nasici vas. t. részvény	200	—
		Összesen:	1287398
			—

alap 1920.

Kiadás

Tételszám	T á r g y	Illetmény		Kiadás		Kifizetendő hátralék	
		korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér
A) Nyugdíjak :							
1	† Kiss Rezső	2664	66	2664	66	—	—
2	Halvax József	5334	32	2333	33	2999	99
3	† Holndonner Ferenc	666	33	666	33	—	—
4	Bis an Vitus	4000	—	3999	98	—	02
5	Kovács József	5000	02	2999	97	2000	05
6	Sipos Imre	8000	—	5000	—	3000	—
7	† Csonka Nándor	3663	33	3663	33	—	—
8	Péhm Kristóf	4000	—	4000	—	—	—
9	Tóth Gyula	4000	—	3333	33	666	67
10	Kulcsár János	4000	—	4000	—	—	—
11	Szalczer Sándor	4000	33	4000	33	—	—
12	Bundalla Béla	4000	—	4000	—	—	—
13	Zányi György	4000	—	4000	—	—	—
14	Szabó Imre	4000	—	3663	—	337	—
15	Józics József	4001	—	4001	—	—	—
16	Paulay Ferenç	4000	—	3663	33	336	67
17	Pártos Zsigmond	4000	—	4000	—	—	—
18	Molnár Márton	4000	—	4000	—	—	—
19	Schulcz Károly	4000	—	4000	—	—	—
20	† Magenheim József	4000	—	4000	—	—	—
21	Dobos Henrik	4000	—	3664	66	335	34
22	Magyar Zsigmond	5000	—	2000	—	3000	—
23	Kiss István	5000	—	2000	—	3000	—
24	Gadó Sándor	4000	—	3663	—	337	—
B) Kikötött kamatok :		99328	99	83316	25	16012	74
1	Szeifricz István	632	—	—	—	632	—
2	Erőss Károly	119	11	71	24	47	87
3	Glaser Mária	615	—	205	—	410	—
4	László Teréz	433	72	—	—	433	72
5	Némedy Emma	370	—	—	—	370	—
6	Szabó Julianna	203	96	—	—	203	96
7	Lieber Anna	1061	—	899	—	112	—
C) Segélyek :		3434	79	1175	24	2259	—
1	Svercsics Domonkos	1200	—	1200	—	—	—
2	Budánovich Vince	2533	34	2533	34	—	—
D) Különfélék :		3733	34	3733	34	—	—
1	Kamatátszámolásra	22	75	22	75	—	—
2	Értékpapirok sorsolás elleni biztosításra	156	—	156	—	—	—
3	Beszedési jutalékokra	7	50	7	50	—	—
4	Adókra	1608	61	1608	61	—	—
Összesen		1794	86	1794	86	—	—
Összesen		108291	98	90019	69	18272	29

Bevétel

Tanítói nyugdíj-

Tételszám	K e l e t	T á r g y	Tő k e		K a m a t	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Január 1	Maradvány	74000	—	661	05
2		1920. évi kamatok	—	—	2960	—
3	Szept. 27	Dárdai esp. kerület adománya .	16	—	—	16
4	Decemb. 31	Tökéositett kamatok	1984	—	—	—
			Bevétel :	76000	—	3621 21
			Kiadás :	—	—	2834 —
			Maradvány :	76000	—	787 21
Tőke fedezete :						
Az általános fedezeti alap értékpapirjai			76000	—	—	—

Tőke fedezete:

Az általános fedezeti alap értékpapírjai

76000 — —

A tisztelendő plébánia hivatalokat felkéri a pécségyházmegyei alapítványi hivatal: ha netán a nyugdíjasok közül valaki elhal, azt a hivatallal közölni sziveskedjenek.

alap 1920.

Kiadás

Tételszám	Kelet	T á r g y	Tőke		Kamat	
			korona	fillér	korona	fillér
1	Decemb.	31 Nyugdíjakra	—	—	850	—
2	" "	Tőkésített kamatokra	—	—	1984	—
Összesen			—	—	2834	—

Névjegyzéke a tanítói nyugdijalap illetményeseinek.

Tételszám	N é v	Illetmény		Kiadás		Hátralék	
		korona	fillér	korona	fillér	korona	fillér
I. osztály.							
1	övz. Csizmadia Alajosné	200	—	100	—	100	—
2	Petz András	150	—	150	—	—	—
3	övz. Kerner Jánosné	200	—	—	—	200	—
4	övz. Szekerés Ágostonné	200	—	200	—	—	—
5	övz. Kapossy Györgyné	200	—	—	—	200	—
II. osztály.							
6	Schmeller József	175	—	—	—	175	—
7	övz. Goszmann Ádámné	70	—	—	—	70	—
Segélyek.							
8	Petz András	200	—	200	—	—	—
9	Bedő Károly	200	—	200	—	—	—
Összesen		1595	—	850	—	745	—

Pécsi magyar kath. egyetem 1920.

Kelet		T á r g y	Tőke		Kamat	
			korona	fillér	korona	fillér
Január	1	Maradvány	107263	03	—	—
„	1	1920. évi kamatok	—	—	5350	65
Decemb.	9	Szelvény kamatok	10	—	—	50
			107273	03	5351	15
„	31	Tőkésített kamatok	5351	15	5351	15
		Összesen	112624	18	—	—

A tőke fedezete:						
Az általános fedezet értékpapírjai			112374	18		
Pécsi kath. köri kötvények			250	—		
Összesen			112624	18		

Pécs, 1920. december hó 31-én.

Ábrahám Gyula s. k.
igazgató.

Müllherr Ferenc s. k.
h. igazgató.

Ezen számadásokat átvizsgáltuk s a főkönyvekkel és naplókkal egyezőknek és helyeseknek találtuk.

Pécs, 1920. december 31.

Dr. Igaz Béla s. k.
számv. kanonok.

Romaisz Ferenc s. k.
számv. kanonok.